

**T.C.
ANAYASA MAHKEMESİ**

ARAŞTIRMA VE İÇTİHAT BİRİMİ
(AR-İÇ)

KARARLAR BÜLTENİ

SAYI: 7

FASİKÜL: 3

EYLÜL 2014

Anayasa Mahkemesi Başkanlığı

YEDİNCİ SAYI ÜÇÜNCÜ FASİKÜLE ÖNSÖZ

23 Eylül 2012 tarihinde bireysel başvurunun işlemeye başlaması ile birlikte Anayasa Mahkemesi yeni bir döneme girmiştir.

İlk olarak Mahkemenin karar veren yargısal oluşumlarının sayısında önemli bir artış meydana gelmiştir: Daha önce sadece Genel Kurul şeklinde karar verirken artık bireysel başvuruların kural olarak esası hakkında karar vermek üzere iki Bölüm ve kabul edilebilirliğinin tespiti için her bir Bölüm altında üçer Komisyon oluşturulmuştur. Mahkemenin Bölümleri ve Komisyonları arasında konu itibarıyla yetki açısından bir ayırım yapılmadığını belirtmek gerekir. Her Bölüm ve her Komisyon bireysel başvuruya ilişkin herhangi bir konuda karar alabilmektedir. Bu da Mahkemenin farklı birimlerinin verilen kararlardan haberdar olması zorunluluğunu getirmektedir.

İkinci olarak norm denetimi yaparken Mahkemenin verdiği kararların sayısı ve çeşidinin bireysel başvuruya göre son derece az olduğu bilinmelidir. Başvuru ve kararların sayısındaki bu artış, verilen kararların gerek Mahkeme çalışanları gerekse diğer muhatapları tarafından bilinir kılınması çabasını gerek kılmıştır.

Anayasa Mahkemesinin yargısal oluşumları kararlarını verirken daha önce kendisinin ve diğer oluşumların verdiği kararları dikkate almak zorundadır. Mahkemenin bu anlamda belki de *en zorlu sınavı içtihadta istikrarın sağlanmasıdır*. Bu zorluğun aşılması her şeyden önce içtihadın bilinebilirliği ile mümkündür. Ancak bu, Mahkemenin daha önceki içtihadını izlemek zorunda olduğu şeklinde anlaşılmalıdır. Bununla beraber eğer Mahkeme daha önceki içtihadını değiştirmek istiyorsa, bunun haklı ve ikna edici gerekçelerini ortaya koymalıdır ki hukuki güvenliğine saygı göstermiş olsun ve inandırıcılığını temin edebilsin.

Bireysel başvurunun muhataplarının da kararları bilmesi ve takibi önemlidir. Mahkemenin yerleşik içtihadını bilen kişiler, başvurularının başarı şansı konusunda belli kanaate sahip olacaklarından başvurularını ona göre formüle edecekler ya da başarı şansı yoksa hiç başvuru yapmayabileceklerdir. Böylece Mahkeme de gereksiz iş yükünden kurtulacaktır.

İçtihadın tanınmasında yaşanabilecek sıkıntıları aşmak ve onun bilinebilirliğinin sağlayacağı yararlar göz önünde bulundurularak Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nde Araştırma ve İctihat Birimine bu yönde bir görev de verilmiştir: *"Genel Kurul, Bölümler ve Komisyonlarca verilen ve içtihat açısından önem arz eden kararları takip ederek, bu konuda Mahkeme birimlerinde görev yapanların bilgilendirilmesi için dokümanlar hazırlamak ve gerekli çalışmalarını yapmak."* (md. 26/2ç)

Bu sebeple Anayasa Mahkemesinin Genel Kurul ve Bölümlerinden çıkan kararların herkes tarafından daha kolay bir şekilde bilinebilir kılınması için belli dönemler halinde kararın esaslı noktalarını ön plana çıkartarak anlatan bir Bülten çıkarılmasının yararlı olacağı düşünülmüştür.

Bültenin elektronik olarak her ay, basılı halinin ise aylık bültenleri bir araya getirecek şekilde üçer aylık dönemler halinde çıkarılmasının uygun olacağı değerlendirilmiştir. Elinizdeki bültenin içeriğinde Mahkeme tarafından ilgili dönemde verilen tüm kararlara değil sadece önceki içtihadın tekrarı niteliğinde olmayan ve dikkat çekici olduğu düşünülen kararlara yer verilmiştir. Ayrıca norm denetimi ve bireysel başvuruya ilişkin karar özetlerinin başında o ay içinde yayınlanan bütün kararların listesi ve çok kısa da bu kararların içeriğine ilişkin bilgiler verilmektedir. Bu listenin hazırlanmasında Bölümler Sekreterliği ve Yazı İşleri Müdürlüğü verileri esas alınmıştır.

Bültende kararların sunumunda yer alan başlıklardan;

“*Karar Bilgileri*”, kararın hangi yargısal oluşum tarafından verildiği, kararın tarihi ve sayısına ilişkin karar künye bilgisidir.

“*Sistemik Kavramlar Dizisi*”, o kararın ilgili olduğu kavramları ön plana çıkartmaktadır. Bu kavramlar anayasada geçen kavramlar olabileceği gibi (hukuk devleti vb.), Mahkemenin kendi içtihadını ile geliştirdiği kavramlar da (hukuk güvenliği, belirlilik ilkesi vb.) olabilir. Ayrıca bu kavramların mutlaka Mahkemenin esas incelemesine ilişkin olmasına da gerek yoktur. Usule ilişkin bir takım kavramların da (başvuru usulü, kişi bakımından yetkisizlik, açıkça dayanaktan yoksunluk vb.) burada yer almasının uygun olacağı düşünülmüştür. Bu kısmın temel amacı, kavramlar üzerinden giderek okuyucunun Mahkemenin belli alandaki içtihadına kolayca erişiminin sağlanmasıdır.

“*Kararın Özü*” başlığı altında kararın esas itibarıyla ilkesel anlamda ne anlattığı ifade edilmek istenmektedir. Mahkemenin bir hükme varırken hangi ilkeleri ve argümanları kullandığı kısa ve veciz bir şekilde aktarılmaktadır. Başka bir anlatımla başvurudan (norm denetimi ya da bireysel başvurudan) bağımsız olarak Mahkemenin bu kararda açıkladığı ilkeler ortaya konulmaktadır. Bir önceki başlıkta geçen kavramlar bir anlamda Mahkeme içtihadı ile açılmaktadır.

Eğer karar konusunda daha ayrıntılı bir bilgiye ihtiyaç duyulursa bu durumda “*Kararın özeti*” başlığına bakılması uygun olacaktır. Kararın özeti başlığının sunumunda da Genel Kurul ve bireysel başvuru kararlarının ayrı ayrı belirtilmesi yerinde olacaktır.

Norm denetimi kararlarında;

“*Kararın özeti*” üç ana kısma ayrılmaktadır. (1) numaralı kısımda kararın daha iyi anlaşılmasını sağlayacak temel bilgiler verilmektedir: Davanın konusu, dava konusu kuralın anlamı ile iptal veya itiraz talebinin gerekçeleri. Ancak bazı davalar esasa geçilmeden ilk inceleme aşamasında reddedildiğinden dolayı bu kısımda sadece kararın anlaşılmasına yarayacak hususlar belirtilmektedir.

(2) numaralı kısımda Mahkemenin ortaya koyduğu içtihadın daha geniş şekilde gerekçeleri ile açıklaması (kararın özü kısmındaki bilgilerin daha da detaylandırılması) yapılmaktadır. Genel Kurul açısından bu ilkeler Mahkemenin yarım asrı aşkın tecrübesi neticesinde daha önceki kararlar sayesinde artık yerleşik hale gelmiştir. Bir anlamda burada Mahkemenin içtihadı ilkeleri somut normun değerlendirilmesinden önce hatırlatılmaktadır.

(3) numaralı son kısımda ise içtihadı ilkeler çerçevesinde somut normun değerlendirilmesi yapılmakta ve Mahkemenin vardığı sonuç, hüküm bölümünde ortaya konulmaktadır.

Bireysel başvuruya ilişkin kararlarda ise;

“*Kararın özeti*” şu hususları içermektedir: (1) numaralı kısımda objektif bir şekilde hak ihlali iddiasını çevreleyen olay ve olguların özeti yapılmaktadır.

(2) numaralı kısımda başvuru konusunun iddiaları ve talebi sıralanmaktadır.

(3) numaralı kısımda Mahkemenin somut olay bağlamında ihlal iddialarını değerlendirirken kullanacağı ilkeler ortaya konulmakta ya da hatırlatılmaktadır.

(4) numaralı kısımda Mahkemenin söz konusu ilkeler çerçevesinde somut olaya ilişkin tespitleri yer almaktadır.

(5) numaralı son kısımda ise Mahkemenin vardığı sonuç kısa gerekçesiyle birlikte aktarılmaktadır.

Bültenin elektronik versiyonunda sayfanın en sonunda Genel Kurul ve Bölümlerin kararlarının aslına ulaşılmasını sağlamak amacıyla köprü oluşturulmuş, kararların yayınlandığı internet adresi verilmiştir.

ARAŞTIRMA VE İÇTİHAT BİRİMİ

İÇİNDEKİLER

2014 Eylül Ayında Anayasa Mahkemesi İnternet Sitesinde ve Resmi Gazete'de Yayınlanan Norm Denetimi Kararları Listesi	6
Genel Kurulun 28/11/2013 tarih ve E.2013/76, K.2013/144 sayılı kararı.	7
Genel Kurulun 29/1/2014 tarih ve E.2013/30, K.2014/13 sayılı kararı.	9
Genel Kurulun 9/4/2014 tarih ve E.2014/34, K.2014/79 sayılı kararı.	14
Genel Kurulun 22/5/2014 tarih ve E.2013/137, K.2013/94 sayılı kararı.	17
Genel Kurulun 22/5/2014 tarih ve E.2014/17, K.2014/97 sayılı kararı.	20
Genel Kurulun 4/6/2014 tarih ve E.2013/82, K.2014/100 sayılı kararı.	23
Genel Kurulun 4/6/2014 tarih ve E.2014/75, K.2014/102 sayılı kararı.	27
Genel Kurulun 4/6/2014 tarih ve E.2014/85, K.2014/103 sayılı kararı.	29
2014 Eylül Ayında Anayasa Mahkemesi İnternet Sitesinde ve Resmi Gazete'de Yayınlanan Bireysel Başvuru Kararları Listesi	32
Birinci Bölümün 26/6/2014 tarih ve 2013/1210 başvuru numaralı kararı	41
Birinci Bölümün 28/5/2014 tarih ve 2014/1050 başvuru numaralı kararı	43
İkinci Bölümün 26/6/2014 tarih ve 2012/782 başvuru numaralı kararı.....	45
İkinci Bölümün 26/6/2014 tarih ve 2013/1752 başvuru numaralı kararı.....	47
İkinci Bölümün 26/6/2014 tarih ve 2013/3063 başvuru numaralı kararı.....	50
İkinci Bölümün 26/6/2014 tarih ve 2013/6428 başvuru numaralı kararı.....	52
Birinci Bölümün 23/7/2014 tarih ve 2014/1957 başvuru numaralı kararı	55
Birinci Bölümün 23/7/2014 tarih ve 2014/11438 başvuru numaralı kararı	58
İkinci Bölümün 23/7/2014 tarih ve 2012/1052 başvuru numaralı kararı.....	59
Birinci Bölümün 23/7/2014 tarih ve 2013/8975 başvuru numaralı kararı.	62
İkinci Bölümün 23/7/2014 tarih ve 2014/1711 başvuru numaralı kararı.....	64
İkinci Bölümün 23/7/2014 tarih ve 2014/1944 başvuru numaralı kararı.....	67
Birinci Bölümün 23/7/2014 tarih ve 2014/5425 başvuru numaralı kararı.	69
Birinci Bölümün 25/6/2014 tarih ve 2012/855 başvuru numaralı kararı.	71
İkinci Bölümün 26/6/2014 tarih ve 2012/931 başvuru numaralı kararı.....	73
Birinci Bölümün 25/6/2014 tarih ve 2013/1276 başvuru numaralı kararı.	77
Birinci Bölümün 30/6/2014 tarih ve 2013/5574 başvuru numaralı kararı.	79
Birinci Bölümün 8/9/2014 tarih ve 2014/13675 başvuru numaralı kararı.	82

NORM DENETİMİ

KARARLARI

**2014 Eylül Ayında Anayasa Mahkemesi İnternet Sitesinde ve Resmi Gazete’de
Yayınlanan Norm Denetimi Kararları Listesi**

Sıra No	Esas Sayısı	Karar Sayısı	Kararın İlgili Olduğu Kanun/KHK	Resmi Gazete Tarih ve Sayısı
1.	E.2014/34	K.2014/79	357 s. Askeri Hakimler K.	09.09.2014-29114
2.	E.2013/30	K.2014/13	6411 s. Ceza ve Gv. Ted. İnf. K.	12.09.2014-29117
3.	E.2013/128	K.2014/66	1163 s. Kooperatifler Kanunu	12.09.2014-29117
4.	E.2013/137	K.2014/94	5275 s. Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı. Hk. K.	12.09.2014-29117
5.	E.2014/3	K.2014/95	5237 s. Türk Ceza Kanunu	12.09.2014-29117
6.	E.2014/17	K.2014/97	5015 s. Petrol Piyasası Kanunu	12.09.2014-29117
7.	E.2014/75	K.2014/102	6460 s. Hukuk Usulü Muh. K. ile B. D. Y. D.K.	12.09.2014-29117
8.	E.2014/85	K.2014/103	5411 s. Bankacılık Kanunu	12.09.2014-29117
9.	E.2014/73	K.2014/98	4046 s. Özelleřtirme Uygulamaları Hakkında K.	17.09.2014-29122
10.	E.2013/82	K.2014/100	357 s. Askeri Hakimler Kanunu	17.09.2014-29122
11.	E.2013/76	K.2013/144	6460 s. Hukuk Usulü Muhakemeleri K.	18.09.2014-29123
12.	E.2013/19	K.2013/100	6360 s. On ç İlde Belediye Kur. K.	18.09.2014-29123

Karar Bilgileri:

Genel Kurulun 28/11/2013 tarih ve E.2013/76, K.2013/144 sayılı kararı.

Resmi Gazete: 18/9/2014-29123

Sistematik Kavramlar Dizisi:

Hukuk devleti ilkesi

Kanun koyucunun takdir yetkisi

Ceza siyaseti

Eğitim ve öğrenim hakkı ve ödevi

Türk milli eğitiminin esas ve ilkeleri

Kararın Özü:

Ceza hukuku, toplumların kültür ve uygarlık düzeyi, sosyal ve ekonomik yaşantısıyla yakından ilgilidir. Devlet, tercih ettiği ceza siyasetine uygun olarak suç ve suçlulukla mücadele amacıyla ceza ve ceza muhakemesi alanında sistem tercihinde bulunabilir. Bu bağlamda kanun koyucu, Anayasa'nın temel ilkelerine ve ceza hukukunun ana kurallarına bağlı kalmak koşuluyla, toplumda hangi eylemlerin suç sayılacağını belirleme konusunda takdir yetkisine sahiptir.

Kanun koyucu, belirlenen suç politikası gereğince kanuna aykırı eğitim kurumu açma ve işletme eylemlerini belli bir yaptırıma bağlayıp bağlamamak veya yaptırım uygulanacaksa bu yaptırımın cezai veya idari nitelikte olup olmamasına karar verme yetkisine sahiptir.

Kararın Özeti:

1. Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri M. Akif HAMZAÇEBİ ve Engin ALTAY ile birlikte 122 milletvekili 6460 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 13. maddesinin iptalini talep etmiştir. Dava konusu kurulla 5237 sayılı Kanun'un, kanuna aykırı eğitim kurumu açma ve işletmenin suç olduğunu belirten 263. maddesi yürürlükten kaldırılmıştır. Dava dilekçesinde, kanuna aykırı eğitim kurumlarının açılıp işletilmesinin suç olmaktan çıkarılmasıyla illegal eğitim kurumlarının açılması ve çalıştırılmasının özendirildiği, Anayasa ile teminat altına alınan laiklik ilkesini ihlal eden eğitim anlayışının serbest ve yaptırımsız kaldığı, böyle bir ceza politikasının Anayasa'nın 2. maddesinde ifade edilen "hukuk devleti" ilkesine aykırı olduğu, söz konusu kurumlarda öğretmenlik yapanların cezadan, kurumların da kapatılmaktan kurtarıldığı, Anayasa'nın 42. maddesinde Atatürk ilke ve devrimleri doğrultusunda ve çağdaş bilim ve eğitim esaslarına aykırı eğitim ve öğretim yerleri açılmayacağına açıkça vurgulandığı hâlde iptali istenen kuralın zaman içinde yasal olmayan eğitim kurumları aracılığı ile Anayasa'nın 24. maddesine aykırı biçimde dinin siyasete alet edilmesine zemin hazırlayacağı, düzenlemenin terörist ve bölücü eğitim vermek amacıyla eğitim kurumu açılmasına da imkan sağlayacağı belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 2., 5., 11., 42. ve 174. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan hukuk devleti ilkesini açıklamıştır. Bu ilkeye göre hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuk güvenliğini sağlayan, bütün etkinliklerinde hukuka ve Anayasa'ya uyan, işlem ve eylemleri bağımsız yargı denetimine bağlı olan devlettir. Yine Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın "Eğitim ve öğrenim hakkı ve ödevi" başlıklı 42. maddesine göre, eğitim ve öğretimin Atatürk ilkeleri ve inkılâpları doğrultusunda, çağdaş bilim ve eğitim esaslarına göre Devletin gözetim ve denetimi altında yapılacağını ve bu esaslara aykırı eğitim ve öğretim yerleri açılmayacağını düzenlendiğini belirtmiştir.

3. Anayasa Mahkemesi, ceza hukukunun, toplumların kültür ve uygarlık düzeyi, sosyal ve ekonomik yaşantısıyla yakından ilgili olduğunu; Devletin, tercih ettiği ceza siyasetine uygun olarak suç ve suçlulukla mücadele amacıyla ceza ve ceza muhakemesi alanında sistem tercihiinde bulunabileceğini; bu bağlamda kanun koyucunun, Anayasa'nın temel ilkelerine ve ceza hukukunun ana kurallarına bağlı kalmak koşuluyla, toplumda hangi eylemlerin suç sayılacağını belirleme konusunda takdir yetkisine sahip olduğunu; kanun koyucunun, belirlenen suç politikası gereğince kanuna aykırı eğitim kurumu açma ve işletme eylemlerini belli bir yaptırıma bağlayıp bağlamamak veya yaptırım uygulanacaksa bu yaptırımın cezai veya idari nitelikte olup olmamasına karar verme yetkisine sahip olduğunu; dava konusu kural ile çağdaş hukuki düzenleme ve uygulamaları dikkate alan kanun koyucu, bu konudaki takdir yetkisini kullanarak kanuna aykırı biçimde eğitim kurumu açma veya işletme eylemlerini suç olmaktan çıkardığını belirtmiştir. Yine Anayasa Mahkemesi, kanun koyucunun, Türk milli eğitiminin esas ve ilkelerini ve bunlara aykırılığın müeyyidelerini eğitim ve öğretime ilişkin özel kanunlarla (1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu, 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu ve 5326 sayılı Kabahatler Kanunu) belirlediğini; dolayısıyla, kanun koyucunun takdir yetkisine dayanarak yaptığı dava konusu düzenlemeyle suç olmaktan çıkarılan eylemlerin yaptırımsız bırakıldığından ve eğitimin anayasal esaslarının kaldırıldığından söz edilemeyeceğini; kaldı ki, Anayasa'da kanuna aykırı olarak eğitim kurumu açan veya işleten kişiye adli ceza verileceğine ilişkin herhangi bir hükmün de bulunmadığını belirterek kuralın, Anayasa'nın 2. ve 42. maddelerine aykırı olmadığına karar vermiştir. Kuralın Anayasa'nın 5., 11. ve 174. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir. Bu görüşe Mehmet ERTEN, Serdar ÖZGÜLDÜR, Osman Alifeyyaz PAKSÜT ile Zehra Ayla PERKTAŞ katılmamışlardır.

[Kararın tam metni için web bağlantısı](#)

Karar Bilgileri:

Genel Kurulun 29/1/2014 tarih ve E.2013/30, K.2014/13 sayılı kararı.

Resmi Gazete: 12/9/2014-29117

Sistematik Kavramlar Dizisi:

Hukuk devleti ilkesi

Hukuki güvenlik ile belirlilik ilkeleri

Üniter devlet

Resmi dil

Hak arama hürriyeti

Savunma ve adil yargılanma hakkı

Diyalektik yargılama

Eşitlik ilkesi

Yasamanın devredilmezliği ilkesi

Tercüman yardımından ücretsiz olarak yararlanma hakkı

Kararın Özü:

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve yasalarla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir.

Anayasa'nın 3. maddesinde, "Türkiye Devleti, ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür. Dili Türkçedir." denilerek tek resmi dil esasına dayalı üniter devlet yapısı kabul edilmektedir.

Anayasa'nın hak arama hürriyetini düzenleyen 36. maddesinin birinci fıkrasında, "Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir." denilerek yargı mercilerine davacı ve davalı olarak başvuru ve bunun doğal sonucu olarak da iddia, savunma ve adil yargılanma hakkı güvence altına alınmıştır.

Ceza muhakemesinin gayesi maddi gerçeği araştırmaktır. Ceza muhakemesi hukukunda maddi gerçeğe ulaşma iddia, savunma ve yargılama makamlarının yargılama sürecine birlikte katılmalarıyla gerçekleşir. Sanık da soruşturma ve kovuşturma evrelerinde kendisine tanınan haklar ile diyalektik yargılamanın gerçekleştirilmesine katkıda bulunarak adil bir hükme ulaşılmasını sağlayan ceza muhakemesinin aktif süjelerinden birisidir. Maddi gerçeğe ulaşmada savunmanın önemi konusunda hiçbir kuşku bulunmamaktadır. Bu öneme uygun olarak, kişinin kendisini en doğru şekilde savunabilmesine imkân tanıyan bir düzenlemenin, yargılamanın hukuka uygun ve adil biçimde gerçekleşmesine katkı sağlayacağı açıktır. Kanun koyucu, toplumun taleplerine, taraf olunan ikili ya da uluslararası antlaşmalara veya hukukun evrensel ilkelerine uygun olarak ceza yargılaması alanında ihtiyaç duyulan düzenlemelere gitmek konusunda takdir hakkına sahiptir. Bu takdir hakkı kullanılırken, doğal olarak kabul edilen kuralın ilgili olduğu siyasi ve toplumsal koşullar da göz önünde tutulur. Bu bağlamda kanun

koyucu, verilen imkânın ceza yargılamasının belirli aşamalarında kullanılabilmesini, tercümanın sanık tarafından seçilebilmesini öngörebilir.

Kararın Özeti:

A. 5271 Sayılı Kanun'un 202. Maddesine Eklenen (4) Numaralı Fıkranın İncelenmesi

1. Çankırı ve Gaziantep İnfaz Hakimlikleri 5271 sayılı Kanun'un 202. maddesine eklenen (4) numaralı fıkranın iptalini talep etmişlerdir. İtiraz konusu kural, sanıkların duruşmada iddianamenin okunması ya da Cumhuriyet savcısının davanın esasıyla ilgili görüşünü bildirmesi üzerine, kendilerini Türkçeden daha iyi ifade ettikleri bir dilde sözlü savunma yapabileceklerini, bu savunmalarını yaparlarken tercümanı maddenin (5) numaralı fıkrası uyarınca oluşturulan listelerden kendilerinin seçebileceklerini, bu imkânı kullanmak istemeleri durumunda tercüme hizmetinin bedelinin Devlet Hazinesi tarafından karşılanmayacağını, bu imkânın duruşmanın sürüncemede bırakılması amacına yönelik olarak kullanılmayacağını öngörmektedir. Başvuru kararlarında, itiraz konusu kuralla tek resmi dil uygulamasından sapılacağı, Devletin egemenlik yetkisinin, bu yetkinin kullanılma biçiminin ve Anayasa'nın bağlayıcılığı ilkelerinin zedeleneceği, bireyler arasında "*hakkını kullanabilen ve kullanmayan*" şeklinde eşitsizlik yaratılacağı, milli dayanışma ve toplumsal huzurun zarar göreceği, Anayasa'nın Başlangıç'ında ifade edilen temel ilkelerden sapılacağı, kişilere farklı bir dil seçeneği sunulurken adil yargılanma hakkının ortadan kaldırılacağı, savunma hakkının sınırlarının daraltılacağı, bu yönüyle temel hakların korunmadan yoksun bırakılacağı, böylece bireylerin hak arama özgürlüklerini yeterince kullanamayacakları, tercüme hizmetinin bedelinin Hazine tarafından ödenmemesi, tercümanı seçme hakkının sanığa verilmesi ve dosyayı sürüncemede bırakacak davranışları belirleme konusunda hâkime yetki tanınması nedeniyle hakkın kullanımına engel olunacağı, Birleşmiş Milletler ve Avrupa Konseyi nezdinde taraf bulunulan temel hak ve özgürlüklere ilişkin sözleşmelerin ve Lozan Antlaşması'nın da ihlâl edileceği belirtilerek kuralın, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 3., 4., 5., 6., 7., 8., 9., 10., 11., 12., 13., 14., 36. ve 90. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan hukuk devleti ilkesini açıklamıştır. Bu ilkeye göre hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuk güvenliğini sağlayan, bütün etkinliklerinde hukuka ve Anayasa'ya uyan, işlem ve eylemleri bağımsız yargı denetimine bağlı olan devlettir. Yine Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın 3. maddesinde, "*Türkiye Devleti, ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür. Dili Türkçedir.*" denilerek tek resmi dil esasına dayalı üniter devlet yapısının kabul edildiğini belirtmiştir. Öte yandan Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın hak arama hürriyetini düzenleyen 36. maddesinin birinci fıkrasında, "*Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.*" denilerek yargı mercilerine davacı ve davalı olarak başvurabilme ve bunun doğal sonucu olarak da iddia, savunma ve adil yargılanma hakkı güvence altına alındığını ifade etmiştir.

3. Anayasa Mahkemesi, itiraz konusu kuralla belirli koşullar altında sanıkların kendilerini daha iyi ifade edebilecekleri Türkçe dışındaki bir dilde savunmalarını yapabilmelerine imkân tanındığını; böylece itiraz konusu kuralın da içerisinde yer aldığı

maddede yapılan düzenleme gereğince Türkçeyi hiç konuşamayan ve anlayamayan kişilerin, anadilleri ya da bildikleri başka bir dilde şikâyetlerini aktarabilip savunmalarını yapabildiklerini; yabancı dilde yapılan bu işlemlerin Türkçeye tercüme edilerek tutanaklara geçtiğini; itiraz konusu kuralda ise Türkçe konuşabilen ve anlayabilen kişilerin, kendilerini daha iyi ifade edebilecekleri bir dilde savunma yapmalarına imkân tanındığını; tutanakların yine Türkçe yazıldığını ve duruşmaların Türkçe yönetildiği hususu da dikkate alındığında, sanığın duruşmanın sadece belirli bir aşamasında kullanabildiği bu imkânın, Türkçe dışında başka bir resmi dilin kabul edildiği ya da resmi dil kuralının ihlâl edildiği şeklinde yorumlanamayacağını ifade etmiştir.

Diğer taraftan Anayasa Mahkemesi, itiraz konusu kuralın, uluslararası belgelerde temel hak ve özgürlükler alanında kabul edilmiş olan asgari ilkelere uygun şekilde düzenlendiğini; kuralın, yargılama yapılan ülkenin kullandığı dili konuşamayan ve anlayamayanlar için, temel hak ve özgürlükler alanında taraf olunan uluslararası sözleşmelerde kabul edilen “*tercüman yardımından ücretsiz olarak yararlanma hakkı*”nın kapsamını, “*farklı bir dilde savunma yapabilme*” yönünden duruşmanın belirli aşamalarında sanığın kullanabileceği bir imkân olarak genişlettiğini; bu imkânın, uluslararası sözleşmelerde kabul edilen “*zorunlu tercüme*” niteliği taşımadığından, verilen tercüme hizmetinin bedelini karşılamak konusunda Devlet Hazinesinin yükümlendirilmesinin beklenemeyeceğini belirterek kuralın Anayasa’nın 2., 3. ve 36. maddelerine aykırı olmadığına karar vermiştir. Kuralın Anayasa’nın Başlangıç’ı ile 4., 5., 6., 7., 8., 9., 10., 11., 12., 13., 14. ve 90. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir. Alparslan ALTAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM ve Muammer TOPAL kuralın birinci cümlesi yönünden; Serruh KALELİ, Alparslan ALTAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM ve Muammer TOPAL kuralın üçüncü cümlesi yönünden bu görüşe katılmamışlardır.

B- 5271 Sayılı Kanun’un 202. Maddesine Eklenen (5) Numaralı Fıkranın İncelenmesi

1. Çankırı ve Gaziantep İnfaz Hakimlikleri 5271 sayılı Kanun’un 202. maddesine eklenen (5) numaralı fıkranın iptalini talep etmişlerdir. Kural, tercümanlık yapacak kişilerin her yıl il adli yargı adalet komisyonları tarafından düzenlenen listelerden seçileceklerini, hâkim ve Cumhuriyet savcılarının yalnızca buldukları ilden değil, başka il adli yargı adalet komisyonlarının düzenlediği listelerden de tercüman seçebileceklerini, listelerin düzenlenmesine ilişkin usul ve esasların yönetmelikle belirleneceğini öngörmektedir. Buna göre sanıklar, savunmalarını yaparken yalnızca kendi buldukları ilin adli yargı adalet komisyonundaki listeden tercüman seçebilirken, hâkim ve Cumhuriyet savcılarında böyle bir kısıtlama getirilmemektedir. Başvuru kararlarında, sanığa istediği adli yargı adalet komisyonundan tercüman seçme hakkı verilmez iken, hâkim ve Cumhuriyet savcılarında ülkedeki bütün adli yargı adalet komisyonlarından tercüman seçme imkânı tanınmasının hukuk devleti ve eşitlik ilkelerine aykırı olduğu, ayrıca tercüme hizmetlerinin yönetmelikle düzenlenmesi şeklindeki kuralla yürütmeye olağanüstü düzenleme yetkisi tanındığı belirtilerek kuralın, Anayasa’nın 2., 7. ve 10. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa Mahkemesi, Anayasa’nın 10. maddesinde yer alan eşitlik ilkesini açıklamıştır. Bu ilkeye hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Bu ilke ile eylemi değil, hukuksal eşitlik öngörülmüştür. Eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin yasalar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle, aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak kanun karşısında eşitliğin ihlali yasaklanmıştır.

Kanun önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Durumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez.

Yine Anayasa Mahkemesi, Anayasanın 7. maddesinde, yasama yetkisinin Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisine ait olduğunu, bu yetkinin devredilemeyeceği kuralına yer verildiğini; yasama yetkisinin genelliği ilkesi uyarınca kanun koyucunun Anayasa'ya aykırı olmamak kaydıyla her konuyu kanunla düzenleyebileceğini; yasama yetkisinin devredilmezliği ilkesi gereğince de bir konuya ilişkin temel ilkelerin kanun koyucu tarafından belirlenmesinin, çerçevenin çizilmesinin, sınırsız ve belirsiz bir alanın yürütmenin düzenlemesine bırakılmamasının gerektiğini; Anayasa'nın açıkça kanunla düzenlenmesini öngörmediği konularda ise kanunun çok genel ifadelerle düzenleme yaparak, ayrıntıyı yürütmeye bırakmasının mümkün olduğunu ifade etmiştir.

3. Anayasa Mahkemesi, kanun koyucunun yargılamanın sürüncemede kalmasını ve kötü niyetli talepleri önlemek için, sanıkların yalnızca buldukları ildeki adli yargı adalet komisyonunun listesinde yer alan tercümanları seçebileceklerini öngördüğünün anlaşıldığını; kuralda sanığa listede yer alan tercümanlardan istediği kişiyi seçme konusunda da serbestlik tanındığını; sanığa böyle bir tercih hakkının da tanınması karşısında, sanığın tercümanı başka bir ildeki listeden belirlemesini haklı gösterecek hukuksal bir nedenin bulunmadığını; buna karşılık hâkimler ve savcıların yargılamada maddi gerçeğe ulaşmakla yükümlü olduklarını; hâkimler ve savcıların bu yükümlülüğün bir gereği olarak, yargılamanın adil ve süratli bir şekilde yürütülmesini sağlamak adına bazı durumlarda başka illerdeki listelerde yer alan tercümanlar arasından seçim yapmak zorunda kalabildiklerini; bu zorunluluk karşısında başka illerdeki listelerden tercüman seçilmesinin itiraz konusu kuralla yasal dayanağa kavuşturulduğunu; ayrıca, haklı gerekçe karşısında sanığın tercümanın başka bir ildeki listeden seçilmesi için mahkemeden talep hakkı olup bu hakkı engelleyen bir kuralın da yer almadığını; dolayısıyla tercümanların seçimi konusunda hâkim ve savcılarla sanıklar arasında farklı bir düzenlemeye yer verilmesinin hukuk devleti ve eşitlik ilkelerine aykırılık oluşturmadığını; itiraz konusu kuralda, tercümanların il adli yargı adalet komisyonları tarafından seçileceği hususunun belirlendiğini; bu seçimin nasıl yapılacağına ilişkin uzmanlık ve idare tekniğiyle ilgili ikincil konuların düzenlenmesinin yönetmeliğe bırakıldığını; bu şekilde kanunla düzenlenmesi gerekmeyen bir konunun yönetmelikle düzenleneceğinin öngörülmesinin, yasamanın devredilmezliği ilkesinin ihlâli biçiminde yorumlanamayacağını belirterek kuralın, Anayasa'nın 2., 7. ve 10. maddelerine aykırı olmadığına karar vermiştir.

C- 5271 Sayılı Kanun'a Eklenen Geçici 1. Maddenin (1) Numaralı Fıkrasının İncelenmesi

1. Çankırı ve Gaziantep İnfaz Hakimlikleri 5271 sayılı Kanun'a eklenen geçici 1. maddenin (1) numaralı fıkranın iptalini talep etmişlerdir. İtiraz konusu kuralla, tercüme hizmetlerinin yürütülmesi konusunda 5271 sayılı Kanun'un 202. maddesinin (5) numaralı fıkrasında kapsamı belirlenen yönetmeliğin çıkarılması için bir aylık süre tanınmakta, Adalet Bakanlığı tarafından yönetmelik çıkartılıp bu yönetmelikte belirlenen kurallar çerçevesinde tercüman listeleri hazırlanıncaya kadar bu imkândan yararlanmak isteyen sanıkların tercümanları bizzat getirebileceği öngörülmektedir. Başvuru kararlarında, tercüman listeleri oluşturulana kadar sanığın kendisi tarafından bir tercüman getirmesi koşulunun öngörülmesinin, hak arama özgürlüğünü kısıtladığı belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 2. ve 36. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa Mahkemesine göre, hukuki güvenlik ile belirlilik ilkeleri, hukuk devletinin önkoşullarındandır. Kişilerin hukuki güvenliğini sağlamayı amaçlayan hukuki güvenlik ilkesi, hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde Devlete güven duyabilmesini, Devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar. Belirlilik ilkesi ise yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olmasını, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesini ifade etmektedir.

3. Anayasa Mahkemesi, 5271 sayılı Kanun'da Türk vatandaşı olan ve Türkçe bilen, ancak Türkçe dışında bir dilde savunma yapmak isteyenler için tercümandan yararlanma imkânı tanınırken, Adalet Bakanlığının öncelikle bir yönetmelik çıkarması, il adli yargı adalet komisyonlarının da bu yönetmeliğe göre tercüman listelerini oluşturmaları gerektiğini; bu yönetmeliğin çıkarılması ve tercüman listelerinin oluşturulması işlemlerinin belirli bir süre alacağını kuşkusuz olduğunu; kuralla, Adalet Bakanlığı tarafından yönetmelik çıkartılıp bu yönetmelikte belirlenen kurallar çerçevesinde tercüman listeleri hazırlanuncaya kadar tercüme hizmetlerinin nasıl yürütüleceğine ilişkin olası duraksamaların giderilmek istendiğini; kanun koyucunun arada geçecek süre içerisinde tercümandan yararlanmak istenildiğinde nasıl bir yöntem izleneceği hususunu itiraz konusu kuralla belirliliğe kavuşturduğunu; bu yönüyle kuralın, hukuki güvenlik ve belirlilik ilkeleri ile yargılamanın adil bir biçimde gerçekleşmesine ve hak arama özgürlüğüne katkı sağladığını; dolayısıyla kuralda hukuk devleti ilkesine ve hak arama özgürlüğüne aykırı bir yönün bulunmadığını belirterek kuralın, Anayasa'nın 2. ve 36. maddelerine aykırı olmadığına karar vermiştir.

[Kararın tam metni için web bağlantısı](#)

Karar Bilgileri:

Genel Kurulun 9/4/2014 tarih ve E.2014/34, K.2014/79 sayılı kararı.

Resmi Gazete: 9/9/2014-29114

Sistematik Kavramlar Dizisi:

Hukuk devleti ilkesi

Adalet ve hakkaniyet

Kamu hizmetine girme

Kanun koyucunun takdir yetkisi

Askerlik hizmeti

Kararın Özü:

Kanunların kamu yararının sağlanması amacıyla yönelik olması, genel, objektif, adil kurallar içermesi ve hakkaniyet ölçütlerini gözetmesi Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti olmanın gereğidir. Bu nedenle kanun koyucunun hukuki düzenlemelerde kendisine tanınan takdir yetkisini anayasal sınırlar içinde adalet, hakkaniyet ve kamu yararı ölçütlerini göz önünde tutarak kullanması gerekir.

Anayasa'nın kamu hizmetine girme hakkını düzenleyen 70. maddesinin birinci fıkrasında, "Her Türk, kamu hizmetlerine girme hakkına sahiptir." denilmiş; ikinci fıkrasında ise "Hizmete alınmada, görevin gerektirdiği niteliklerden başka hiçbir ayırım gözetilemez." hükmüne yer verilmiştir. Hizmete alınmada, görevin gerektirdiği niteliklerden başka hiçbir ayırım gözetilemeyeceği hükmü getirilmekle, bir yandan kamu hizmetine alımda aranacak koşulların belirlenmesi hususunda kanun koyucuya takdir yetkisi tanınmakta, diğer yandan da öngörülecek koşulların görevin gerektirdiği niteliklerle uyumlu olması gereği vurgulanarak kanun koyucunun bu takdiri sınırlandırılmaktadır.

Askerî hâkimlik mesleği, başta hukuk formasyonu olmak üzere sivil hâkimlerde aranan kimi niteliklerin yanında, askeri hizmetin özelliklerine vâkıf olmayı da gerektirebilmektedir. Bu nedenle, askerî hâkimlik görevinde bulunacaklarda, sivil hâkimlerden farklı olarak askeri hizmetin gerektirdiği farklı bir takım şartların aranması kanun koyucunun takdirindedir. Ancak öngörülen şartların, askerî hâkimlik ve askerî savcılık mesleklerinin gerektirdiği niteliklerle uyumlu olması ve ayrıca hukuk devleti ilkesinin bir gereği olarak adalet ve hakkaniyet ölçüsünü zedelememesi gerekmektedir.

Kararın Özeti:

1. Ankara 5. İdare Mahkemesi 357 sayılı Askeri Hâkimler Kanunu'nun 2. maddesinin birinci fıkrasının, 5359 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle değiştirilen (E) bendinin iptalini talep etmiştir¹. Kanun'un 2. maddesinde, askerî hâkim ve askerî savcı ihtiyacının hangi

¹ Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümlerine göre yapılan ilk inceleme toplantısında itiraz konusu (E) bendine ilişkin incelemenin "...ve henüz askerliğini yapmamış..." ibaresiyle sınırlı olarak yapılmasına karar verilmiştir.

kaynaklardan sağlanacağı düzenlenmektedir. Maddenin birinci fıkrasının itiraz konusu (E) bendinde, kendi hesabına hukuk fakültesini bitiren kadınlar ile aynı durumda olan ve henüz askerliğini yapmamış erkek vatandaşlardan istemde bulunanların askerî hâkim ve askerî savcı olabilmelerine imkân sağlanmaktadır. Sözü edilen bentle, diğer bentlerde sayılanların yanında, kendi hesabına hukuk fakültesini bitiren kadın ve erkek Türk vatandaşlarının da askerî hâkim olabilmesine olanak tanınmakta, ancak itiraz konusu ibareyle, erkek vatandaşlar yönünden bu hak, “askerliğini yapmamış olmak” şartına bağlanmaktadır. Buna göre, askerliğini uzun dönem veya kısa dönem er ya da erbaş olarak yapanlar ile yedek subay olarak yapanların, hukuk fakültesini tamamlamış olsalar bile askerlik görevleri bittikten sonra askerî hâkim ve askerî savcı olabilmeleri mümkün değildir. Başvuru kararında, itiraz konusu kuralla, askerlik hizmetini kısa dönem olarak yapanların askerî hâkim olmasının engellendiği, askerlik hizmetinin zorunlu olarak yerine getirilmesi gereken anayasal bir ödev olduğu gözetildiğinde, askerî hâkim olabilmenin “kısa dönem askerlik yapmamış olmak” şartına bağlanmasının hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmadığı ve askerî hâkimlik görevinin gerektirdiği bir şart olmadığı, ayrıca hukuk fakültesi mezunu erkek vatandaşlardan henüz askerliğini yapmamış olanların askerî hâkim olabilmesi mümkün iken askerliğini kısa dönem olarak yapanların askerî hâkim olamamalarının eşitlik ilkesini zedelediği belirtilerek kuralın, Anayasa’nın 2., 10. ve 70. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa Mahkemesi, Anayasa’nın 2. maddesinde yer alan hukuk devleti ilkesini açıklamıştır. Bu ilkeye göre hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuk güvenliğini sağlayan, bütün etkinliklerinde hukuka ve Anayasa’ya uyan, işlem ve eylemleri bağımsız yargı denetimine bağlı olan devlettir. Kanunların kamu yararının sağlanması amacına yönelik olması, genel, objektif, adil kurallar içermesi ve hakkaniyet ölçütlerini gözetmesi hukuk devleti olmanın gereğidir. Bu nedenle kanun koyucunun hukuki düzenlemelerde kendisine tanınan takdir yetkisini anayasal sınırlar içinde adalet, hakkaniyet ve kamu yararı ölçütlerini göz önünde tutarak kullanması gerekir. Yine Anayasa Mahkemesi, Anayasa’nın kamu hizmetine girme hakkını düzenleyen 70. maddesinin birinci fıkrasında, “Her Türk, kamu hizmetlerine girme hakkına sahiptir.” denildiğini; ikinci fıkrasında ise “Hizmete alınmada, görevin gerektirdiği niteliklerden başka hiçbir ayırım gözetilemez.” hükmüne yer verildiğini; hizmete alınmada, görevin gerektirdiği niteliklerden başka hiçbir ayırım gözetilemeyeceği hükmü getirilmekle, bir yandan kamu hizmetine alımda aranacak koşulların belirlenmesi hususunda kanun koyucuya takdir yetkisi tanındığını, diğer yandan da öngörülecek koşulların görevin gerektirdiği niteliklerle uyumlu olması gereği vurgulanarak kanun koyucunun bu takdirinin sınırlandırıldığını ifade etmiştir.

3. Anayasa Mahkemesi, askerî hâkimlik mesleğinin, başta hukuk formasyonu olmak üzere sivil hâkimlerde aranan kimi niteliklerin yanında, askeri hizmetin özelliklerine vâkıf olmayı da gerektirebildiğini; bu nedenle, askerî hâkimlik görevinde bulunacaklarda, sivil hâkimlerden farklı olarak askeri hizmetin gerektirdiği farklı bir takım şartların aranmasının kanun koyucunun takdirinde olduğunu; ancak öngörülen şartların, askerî hâkimlik ve askerî savcılık mesleklerinin gerektirdiği niteliklerle uyumlu olması ve ayrıca hukuk devleti ilkesinin bir gereği olarak adalet ve hakkaniyet ölçüsünü zedelememesi gerektiğini; itiraz konusu kuralla, askerî hâkim olabilmek için askerlik hizmetinin yapılmamış olması şartı getirildiğini, ancak önceden zorunlu askerlik hizmetini yapmış olmanın, askerî hâkimlik görevinin gerektirdiği hangi niteliklerle uyumlu olamayacağı hususunun, gerek Kanun’un 2.

maddesine gerekse bu maddede sonradan yapılan değişikliklere ilişkin yasama süreçlerinden anlaşılamadığını; diğer taraftan, askerliğini yapmış olmanın, askerî hâkimlik görevinin nitelikleriyle uyumlu olmadığı sonucuna ulaşmayı haklı kılacak objektif bir neden de tespit edilemediğini; esasen, askerî hâkimlik mesleğinin gerektirdiği özelliklerin, adaylık döneminde verilecek eğitimlerle kazandırılabilirdiğini ve bu dönemde, adayın askerî hâkimlik hizmetinin gerektirdiği donanım ve niteliklere sahip olmasının temin edilebildiğini; kişinin önceden zorunlu askerlik hizmetini yapmış olmasının, askerî hâkimlik görevinin gerektirdiği tarafsızlık ve diğer niteliklere sahip olamayacağını karinesi olarak da görülemeyeceğini; kaldı ki, kişinin askerî hâkimlik mesleğine elverişli olmadığı sonradan anlaşılması durumunda gerek bir yıllık adaylık döneminde gerekse üç yıllık yardımcılık döneminde Türk Silahlı Kuvvetleriyle ilişkisinin kesilmesi mümkün olduğunu; bu itibarla, askerî hâkimlik mesleğine alınmada aranan, “askerliğini yapmamış olmak” şartının, Anayasa’nın 70. maddesinin ikinci fıkrası bağlamında görevin gerektirdiği bir nitelik olduğunun söylenemeyeceğini; öte yandan, Anayasa’nın 72. maddesinde, vatan hizmeti olarak nitelenen askerliğin, her Türkün hakkı ve ödevi olduğu belirtildikten sonra, bu hizmetin Silahlı Kuvvetlerde veya kamu kesiminde ne şekilde yerine getirileceğinin veya getirilmiş sayılacağına kanunla düzenleneceğinin ifade edildiğini; bu yetkiye dayanılarak çıkarılan 1111 sayılı Askerlik Kanunu’nun 1. maddesiyle, askerlik hizmeti, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan her erkeğe mecburi kılındığını; her erkek Türk vatandaşının Anayasa ve kanunlar çerçevesinde yerine getirmekle yükümlü olduğu bir vatani görev olan zorunlu askerlik hizmetinin ifasının, askerî hâkimlik ve askerî savcılık mesleğine alınmama nedeni olarak kurallaştırılmasının ve bu suretle askerlik hizmetine olumsuz bir sonuç bağlanmasının, hukuk devleti ilkesiyle de bağdaşmadığını belirterek kuralın, Anayasa’nın 2. ve 70. maddelerine aykırı olduğuna karar vermiştir. Serdar ÖZGÜLDÜR, Nuri NECİPOĞLU ve M. Emin KUZ bu görüşe katılmamışlardır. Kuralın, Anayasa’nın 10. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

[Kararın tam metni için web bağlantısı](#)

Karar Bilgileri:

Genel Kurulun 22/5/2014 tarih ve E.2013/137, K.2013/94 sayılı kararı.

Resmi Gazete: 12/9/2014-29117

Sistematik Kavramlar Dizisi:

Hücre disiplin cezası

Hukuk devleti

Kanun koyucunun takdir yetkisi

Kamu düzeninin korunması

Kişinin yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma hakkı

Bedensel ceza ya da muamele

İnsan onuru

Kararın Özü:

Anayasa'nın "Kişinin dokunulmazlığı, maddî ve manevî varlığı" başlıklı 17. maddesinde ise "Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir" denilmektedir. Buna göre kişinin yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma hakkı birbirleriyle sıkı bağlantıları olan, devredilmez, vazgeçilmez temel haklardandır. Bu haklara karşı her türlü engelin ortadan kaldırılması da Devlete görev olarak verilmiştir. Bu itibarla kişilerin yaşayışlarına ilişkin yasal düzenlemeler "maddî ve manevî varlığını koruma hakları"nü önemli ölçüde zedeleyecek veya ortadan kaldıracak kuralları içeremez. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında "Kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz" denilerek, bireyin başkalarının ya da kendisinin gözünde küçük düşüren, insan haysiyetiyle bağdaşmayan veya onur kırıcı ceza ya da muameleye tabi tutulamayacağı öngörülmüş ve Anayasa Mahkemesi kararlarında, insan haysiyeti kavramı da insanın hangi durum ve şartlar altında bulunursa bulunsun sırf insan olması nedeniyle sahip olduğu değer tanınması ve sayılması olarak ifade edilmiştir. Bu bağlamda, işlediği bir suç nedeniyle bireyin dayak, teşhir, aleni infaz vb. bedensel ceza ya da muameleye maruz kalmasının insan onuruyla bağdaşmayacağı belirtilmiştir.

Kanun koyucu, kamu düzeninin korunması amacıyla ceza hukuku alanında düzenleme yaparken Anayasa'ya ve ceza hukukunun temel ilkelerine bağlı kalmak koşuluyla toplumda hangi eylemlerin suç sayılacağı ve suç sayılan bu eylemlerin hangi tür ve ölçüde cezai yaptırıma bağlanacağı konusunda anayasal sınırlar içinde takdir yetkisine sahiptir. Bu yetki, ceza infaz kurumlarında uygulanan disiplin hukuku bakımından da geçerlidir. Dolayısıyla hukuk devletinde, ceza hukuku alanında olduğu gibi disiplin hukukuna ilişkin düzenlemelerde de kanun koyucu hangi eylemlerin disiplin suçu sayılacağı ve bu eylemlerin hangi disiplin cezasıyla cezalandırılacağı konusunda takdir yetkisine sahiptir. Bununla birlikte disiplin hukukuna ilişkin kuralların, önleme ve iyileştirme amaçlarına uygun olarak ölçülü, adil ve orantılı olması gerekir.

Ceza infaz kurumlarının, özgürlüğü mahkeme kararıyla kısıtlanan tutuklu ve hükümlülerin tutulduğu Devletin kontrolü altındaki özel alanlar olması ve dolayısıyla Devletin hem bu kurumda bulunanların güvenliklerinin korunması hem de düzen ve disiplini tesis etme yükümlülüğünün bulunmasının doğal sonucu olarak tutuklu ve hükümlüler için disiplin kurallarının öngörülmesi kaçınılmazdır.

Kararın Özeti:

1. İstanbul Anadolu 1. İnfaz Hakimliği 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 44. maddesinin (1) numaralı fıkrasının iptalini talep etmiştir. Kanun'un 44. maddesinin itiraz konusu (1) numaralı fıkrasında hücreye koyma cezası, hükümlünün eylemlerinin nitelik ve ağırlığına göre bir günden yirmi güne kadar, açık havaya çıkma hakkı saklı kalmak üzere, geceli ve gündüzlü bir hücrede tek başına tutulması ve her türlü temastan yoksun bırakılması olarak tanımlanmış; (2) ve (3) numaralı fıkralarında ise hücre cezası gerektiren fiiller, eylemin nitelik ve ağırlığına göre bir günden on güne kadar ve on bir günden yirmi güne kadar hücre cezasını gerektirenler olmak üzere ikiye ayrılarak düzenlenmiş ve hücre cezası gerektiren eylemlerin neler olduğu tek tek sayılmak suretiyle belirlenmiştir. Başvuru kararında, hücre cezasının infazı sırasında ve infazından sonra hükümlü ve tutukluların terk edilmişlik, dışlanmışlık ve yalnızlık düşüncelerine itildiği, ruh hâllerinin olumsuz etkilenerek psikolojilerinin negatif yönde geliştiği, bu hâliyle hücre cezasının, ceza infaz kurumlarında cezaların çektirilmesinin yanı sıra infaz rejiminin asıl amacı olan hükümlü ve tutukluların ıslah edilerek dışarı ile uyum içinde suçtan uzak kalarak yaşayabilmelerinin sağlanması amacına aykırılık teşkil ettiği, infaz sonrası ruh sağlığını yitirmiş kişinin toplum için daha zararlı hâle geldiği, bu açıdan hücre cezasının işkence olarak değerlendirilebileceği, insan onuruna yaraşmayan ve ruh sağlığını bozan sonuçları da bulunan hücre cezasının ölçülü olarak düzenlenmediği belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 17. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesine göre, ilgisi nedeniyle itiraz konusu kural Anayasa'nın 2. maddesi yönünden de incelenmiştir.

2. Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan hukuk devleti ilkesini açıklamıştır. Bu ilkeye göre hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuk güvenliğini sağlayan, bütün etkinliklerinde hukuka ve Anayasa'ya uyan, işlem ve eylemleri bağımsız yargı denetimine bağlı olan devlettir. Yine Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın "*Kişinin dokunulmazlığı, maddî ve manevî varlığı*" başlıklı 17. maddesinde "*Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.*" denildiğini; buna göre kişinin yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma hakkının birbirleriyle sıkı bağlantıları olan, devredilmez, vazgeçilmez temel haklardan olduğunu; bu haklara karşı her türlü engelin ortadan kaldırılmasının da Devlete görev olarak verildiğini; bu itibarla kişilerin yaşayışlarına ilişkin yasal düzenlemelerin "*maddî ve manevî varlığını koruma hakları*"nı önemli ölçüde zedeleyecek veya ortadan kaldıracak kuralları içermeyeceğini; Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında "*Kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz.*" denilerek, bireyin başkalarının ya da kendisinin gözünde küçük düşüren, insan haysiyetiyle bağdaşmayan veya onur kırıcı ceza ya da muameleye tabi tutulamayacağına öngörüldüğünü; Anayasa Mahkemesi kararlarında, insan haysiyeti kavramı da insanın hangi durum ve şartlar altında bulunursa bulunsun sırf insan olması nedeniyle sahip olduğu değer tanınması ve sayılması olarak ifade edildiğini; bu bağlamda, işlediği bir suç nedeniyle bireyin dayak, teşhir, aleni infaz vb. bedensel ceza ya da muameleye maruz kalmasının insan onuruyla bağdaşmayacağına belirtildiği ifade edilmiştir.

Anayasa Mahkemesi kararında ayrıca, kanun koyucunun, kamu düzeninin korunması amacıyla ceza hukuku alanında düzenleme yaparken Anayasa'ya ve ceza hukukunun temel ilkelerine bağlı kalmak koşuluyla toplumda hangi eylemlerin suç sayılacağı ve suç sayılan bu eylemlerin hangi tür ve ölçüde cezai yaptırıma bağlanacağı konusunda anayasal sınırlar içinde takdir yetkisine sahip olduğunu; bu yetkinin, ceza infaz kurumlarında uygulanan disiplin hukuku bakımından da geçerli olduğunu; dolayısıyla hukuk devletinde, ceza hukuku alanında olduğu gibi disiplin hukukuna ilişkin düzenlemelerde de kanun koyucu hangi eylemlerin disiplin suçu sayılacağı ve bu eylemlerin hangi disiplin cezasıyla cezalandırılacağı konusunda takdir yetkisine sahip bulunduğunu; bununla birlikte disiplin hukukuna ilişkin kuralların, önleme ve iyileştirme amaçlarına uygun olarak ölçülü, adil ve orantılı olması gerektiğini vurgulamıştır.

3. Anayasa Mahkemesi, ceza infaz kurumlarının, özgürlüğü mahkeme kararıyla kısıtlanan tutuklu ve hükümlülerin tutulduğu Devletin kontrolü altındaki özel alanlar olması ve dolayısıyla Devletin hem bu kurumda bulunanların güvenliklerinin korunması hem de düzen ve disiplini tesis etme yükümlülüğünün bulunmasının doğal sonucu olarak tutuklu ve hükümlüler için disiplin kurallarının öngörülmesinin kaçınılmaz olduğunu; bu yönüyle, itiraz konusu kuralla ceza infaz kurumunda düzenli bir yaşamın sürdürülmesi, güvenliğin ve disiplinin sağlanması, suç işlenmesinin önüne geçilmesi ve şiddet eğilimi yüksek hükümlülerin disipline edilmesi adına hücreye koyma cezasının öngörüldüğünün anlaşıldığını; dolayısıyla kanun koyucunun disiplin kurallarının belirlenmesine ilişkin takdir yetkisine dayanarak ceza infaz kurumlarında güvenliği ve disiplini bozucu ağır ihlaller için etkin ve caydırıcı bir yaptırım olarak hücreye koyma cezasını öngörmüş olmasının hukuk devleti ilkesiyle çelişen bir yönünün bulunmadığını; bununla birlikte kanun koyucu tarafından takdir yetkisine dayanılarak bir taraftan cezanın, infaz hukukunun amacına uygun olarak infaz edilebilmesi, disiplin ve düzenin sağlanması ve hükümlülerin haklarını kullanabilmesi amacıyla hücreye koyma cezasıyla hükümlülerin hürriyetleri sınırlandırılırken, diğer yandan Kanun'da bu sınırlandırmanın amacına uygun ve orantılı şekilde kullanılmasını sağlayacak yasal güvencelere yer verilmiş ve hücre cezasının hükümlü üzerinde doğuracağı olumsuz etkilerin en aza indirilmeye çalışıldığını; böylece cezaevi düzeninin, güvenliğinin ve disiplininin sağlanması şeklindeki kamu yararı ile kişilerin özgürlüğü arasında makul dengenin de kurulduğunu; hücreye koyma cezasının infazında hükümlülerin sağlık koşullarının dikkate alındığını; buna göre Kanun'da hücreye koyma cezasının uygulanmasına, süresine ve infazına ilişkin olarak getirilen yasal güvenceler dikkate alındığında kuralın, Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında belirtilen "*Kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz.*" ilkesine aykırılık oluşturmadığının da açık olduğunu belirterek kuralın, Anayasa'nın 2. ve 17. maddelerine aykırı olmadığına karar vermiştir

[Kararın tam metni için web bağlantısı](#)

Karar Bilgileri:

Genel Kurulun 22/5/2014 tarih ve E.2014/17, K.2014/97 sayılı kararı.

Resmi Gazete: 12/9/2014-29117

Sistematik Kavramlar Dizisi:

Hukuk devleti ilkesi

Hak arama hürriyeti/özgürlüğü

İdari yargı denetimi

Suçsuzluk karinesi

Kararın Özü:

Anayasa'nın "Hak arama hürriyeti" başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrasında, "Herkes meşrû vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir." denilerek yargı organlarına davacı ve davalı olarak başvurabilme hakkı güvence altına alınmıştır. Anayasa'nın 125. maddesinde ise "İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır." denilmektedir. Her iki maddeyle güvence altına alınan dava yoluyla hak arama özgürlüğü, kendisi bir temel hak niteliği taşımasının ötesinde diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir. Kişinin uğradığı bir haksızlığa veya zarara karşı kendisini savunabilmesinin ya da maruz kaldığı haksız bir uygulama veya işleme karşı haklılığını ileri sürüp kanıtlayabilmesinin, zararını giderebilmesinin en etkili ve güvenceli yolu, yargı mercileri önünde dava hakkını kullanabilmesidir.

Anayasa'nın 38. maddesinin dördüncü fıkrasında, "Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılamaz." denilmektedir. Ceza hukukunun temel ilkelerinden olan "suçsuzluk karinesi", hakkında suç isnadı bulunan bir kişinin, adil bir yargılama sonunda suçlu olduğuna dair kesin hüküm tesis edilene kadar masum sayılması gerektiğini ifade etmekte ve hukuk devleti ilkesinin de bir gereğini oluşturmaktadır. Suçsuzluk karinesi uyarınca, bir kişinin suçlu olarak nitelendirilebilmesi ve hakkında ceza hukukunun alanına giren yaptırımların uygulanabilmesi, kesin hükümle mahkûm olmasına bağlıdır. Ancak suçsuzluk karinesi, kişileri peşinen suçlu ilan etmeden bazı tedbirlerin uygulanmasına engel teşkil etmemektedir. Suçsuzluk karinesinin tanımı ve gerekleri anayasal sınırların ötesine geçecek şekilde genişletilerek soruşturma ve kovuşturma gibi süreçlere bağlı hukuki sonuçları işlevsiz kılacak şekilde yorumlanamaz.

Kararın Özeti:

1. Afyonkarahisar İdare Mahkemesi 5015 sayılı Petrol Piyasası Kanunu'nun 20. maddesine, 28.3.2013 günlü, 6455 sayılı Kanun'un 45. maddesiyle eklenen sekizinci fıkranın birinci cümlesinde yer alan "...kovuşturmaya yer olmadığına dair karar veya mahkeme kararı kesinleşinceye kadar..." ve "...bu süre içinde söz konusu tesis için başka bir gerçek veya tüzel kişiye de lisans verilmez." ibarelerinin iptalini talep etmiştir². İtiraz konusu kural ile 5607 sayılı

² Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümlerine göre yapılan ilk inceleme toplantısında 6455 sayılı Kanun'un 45. maddesiyle eklenen sekizinci fıkranın birinci cümlesinde yer alan;

Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nda belirtilen kaçakçılık fiillerinin işlendiği tespit edilen rafineri hariç her türlü tesiste, lisansa tabi tüm faaliyetlerin kovuşturmaya yer olmadığına dair karar veya mahkeme kararı kesinleşinceye kadar Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu tarafından geçici olarak durdurulacağı düzenlenmiştir. Başvuru kararında, itiraz konusu kural nedeniyle idari yargı mercii tarafından, lisansa tabi faaliyetlerin durdurulmasına ilişkin mühürleme kararının hukuka uygun olup olmadığı hususları ile uyumsuzluğun esasına yönelik hususlar irdelenemediğinden etkili bir hak arama imkânının bulunmadığı, sadece idari tespitler dikkate alınmak suretiyle ilgililerin peşinen suçlu sayıldığı belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 2., 36. ve 38. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan hukuk devleti ilkesini açıklamıştır. Bu ilkeye göre hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuk güvenliğini sağlayan, bütün etkinliklerinde hukuka ve Anayasa'ya uyan, işlem ve eylemleri bağımsız yargı denetimine bağlı olan devlettir. Yine Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın "*Hak arama hürriyeti*" başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrasında, "*Herkes meşrû vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.*" denilerek yargı organlarına davacı ve davalı olarak başvurabilme hakkı güvence altına alınmıştır. Anayasa'nın 125. maddesinde ise "*İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır.*" denildiğini; her iki maddeyle güvence altına alınan dava yoluyla hak arama özgürlüğü, kendisi bir temel hak niteliği taşımasının ötesinde diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biri olduğunu; kişinin uğradığı bir haksızlığa veya zarara karşı kendisini savunabilmesinin ya da maruz kaldığı haksız bir uygulama veya işleme karşı haklılığını ileri sürüp kanıtlayabilmesinin, zararını giderebilmesinin en etkili ve güvenceli yolu, yargı mercileri önünde dava hakkını kullanabilmesi olduğunu ifade etmiştir.

Anayasa Mahkemesi kararında ayrıca, Anayasa'nın 38. maddesinin dördüncü fıkrasında, "*Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılamaz.*" denildiğini; ceza hukukunun temel ilkelerinden olan "*suçsuzluk karinesi*"nin, hakkında suç isnadı bulunan bir kişinin, adil bir yargılama sonunda suçlu olduğuna dair kesin hüküm tesis edilene kadar masum sayılması gerektiğini ifade etmekte olduğu ve hukuk devleti ilkesinin de bir gereği olduğunu; suçsuzluk karinesi uyarınca, bir kişinin suçlu olarak nitelendirilebilmesi ve hakkında ceza hukukunun alanına giren yaptırımların uygulanabilmesinin, kesin hükümle mahkûm olmasına bağlı olduğunu; ancak suçsuzluk karinesi, kişileri peşinen suçlu ilan etmeden bazı tedbirlerin uygulanmasına engel teşkil etmediğini; suçsuzluk karinesinin tanımı ve gerekleri anayasal sınırların ötesine geçecek şekilde genişletilerek soruşturma ve kovuşturma gibi süreçlere bağlı hukuki sonuçları işlevsiz kılacak şekilde yorumlanamayacağını belirtmiştir.

3. Anayasa Mahkemesi, itiraz konusu kuralın, idareye tesis edeceği geçici durdurma işleminin ne kadar süre ile geçerli olacağını gösterdiğini; buna göre, idarenin işletmeye

A- "...bu süre içinde söz konusu tesis için başka bir gerçek veya tüzel kişiye de lisans verilmez." İbaresinin, itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma olanağı bulunmadığından, bu ibareye ilişkin başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE,

B- "...kovuşturmaya yer olmadığına dair karar veya mahkeme kararı kesinleşinceye kadar..." ibaresinin ESASININ İNCELENMESİNE,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

ilişkin vereceği geçici durdurma işleminin, Cumhuriyet Başsavcılığınca kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilinceye veya mahkeme kararı kesinleşinceye kadar devam edebileceğini; başka bir ifadeyle kural, idarenin görev ve yetkisini belirlemekte olup idare mahkemelerinin görev ve yetkisine ilişkin herhangi bir belirleme ya da sınırlama içermediğini; söz konusu işleme karşı Anayasa'nın 125. maddesi gereğince idari yargı yolunun açık olduğu dikkate alındığında, kuralın idari yargının denetim yetkisini sınırladığından söz edilemeyeceğini; itiraz konusu kuralın "*Akaryakıt kaçakçılığı ile daha etkin mücadele için, kovuşturmaya yer olmadığına dair kararın veya mahkeme kararının kesinleşmesine kadar işletmenin faaliyetlerine devam etmemesi amacıyla Kurum tarafından tesisin faaliyetlerinin geçici olarak durdurulması ve lisans sahibine verilen idari para cezası ödenmeden lisansa konu tesis için yeni lisans verilmemesi hükmü düzenlenmiştir.*" biçimindeki madde gerekçesinde de belirtildiği üzere kuralın, akaryakıt kaçakçılığıyla daha etkin mücadele için getirilmiş ve bu kapsamda idareye tanınan yetkilerini belirlediğini; kuralda, idari yargı yolunu kapatan veya zorlaştıran bir hükme yer verilmediğinden hak arama hürriyetinin kısıtlandığından söz edilemeyeceğini; kaçakçılık fiilleri tespit edilen tesisler ve bu tesislerin sahipleri hakkında başlatılan soruşturma veya kovuşturmaya konu suçlar nedeniyle tedbirler öngörülmesinin, kanun koyucunun bu kişileri peşinen "*suçlu*" kabul ettiği anlamına gelmeyeceğini; kaçakçılık fiillerinin tespiti hâlinde idarece tedbir mahiyetinde tesis edilecek mühürleme işleminin ne kadar süre ile devam edeceğini düzenleyen kural ilgililerin peşinen suçlu sayılması sonucunu doğurmayacağını belirterek kuralın, Anayasa'nın 2., 36., 38. ve 125. maddelerine aykırı olmadığına karar vermiştir.

[Kararın tam metni için web bağlantısı](#)

Karar Bilgileri:

Genel Kurulun 4/6/2014 tarih ve E.2013/82, K.2014/100 sayılı kararı.

Resmi Gazete: 17/9/2014-29122

Sistemik Kavramlar Dizisi:

Hukuk devleti ilkesi

Kanun koyucunun takdir yetkisi

Yargı bağımsızlığı

Askerî yargı

Askerî hâkimlerin bağımsızlığı

Kararın Özü:

Hukuk devleti ilkesinin temel bileşenlerinden olan yargı bağımsızlığı, insan hakları ve özgürlüklerinin başlıca ve en etkin güvencesidir. Mahkemelerin bağımsızlığı, genellikle hâkimlerin bağımsızlığı kavramı ile eş anlamlı olarak kullanılmakta ve biri diğerinin nedeni ve doğal sonucu olarak anlaşılmaktadır. Hâkimlerin görevlerine ilişkin bağımsızlığı konusunda Anayasa ile tanınan teminat, onlara tanınan bir ayrıcalık olmayıp, bunun amacı adaletin dolaylı dolaysız her türlü etki, baskı, yönlendirme ve kuşkudan uzak dağıtılacağı yolundaki güven ve inancı yerleştirmektir. Yargının bir karakteri olan bağımsızlık, hâkimin, çekinmeden ve endişe duymadan, Anayasa'nın öngördüğü gereklerden başka herhangi bir dış etki altında kalmadan, yansız tutumla, özgürce karar verebilmesidir. Hâkim bağımsızlığının yalnız yürütme organına karşı değil, demokratik bir toplumda, devlet yapısı içinde tüm kurum ve kuruluşlar ile kişilere karşı da sağlanması gerekir.

Yargı bağımsızlığı konusunda düzenlemeler yapılırken, hâkimlerin yargı içi ve dışı her türlü etki ve kuşkudan uzak karar vermeleri koşullarının hazırlanması kadar, tarafların ve toplumun yargıya olan güveninin sağlanmasına da özen gösterilmelidir. Hâkimler, hâkimliğin gerektirdiği her türlü yüksek nitelikleri taşıyabilirler bile kamu vicdanında tarafsızlıkları konusunda kuşku uyandıracak düzenlemelerden kaçınılmalıdır. Herhangi bir baskının, etkinin yapılması kadar yapılabilme olasılığı da yargı bağımsızlığını zedeler.

Anayasayla güvence altına alınan, mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı ilkelerinin temel hedefi, yargı erkini yargı içi ve dışı etkilerden korumak ve yargıya duyulan güveni sağlamaktır. Dolayısıyla, kanun koyucu askerî hâkimlere verilecek disiplin cezaları hakkında düzenleme yaparken mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı ilkelerini de gözetmesi gerekmektedir. Askerî hâkimler hakkında disiplin cezası vermeye yetkili merci, soruşturma usulü, verilen cezaya karşı yargı yolunun açık olup olmaması gibi disiplin sürecine ilişkin düzenlemeler askerî hâkimlerin bağımsızlığını doğrudan etkilemektedir.

Kararın Özeti:

A. Kanun'un 29. Maddesinin Birinci Fıkrasında Yer Alan "...Milli Savunma Bakanı tarafından..." İbaresinin İncelenmesi

1. Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Üçüncü Dairesi Kanun'un 29. maddesinin birinci fıkrasında yer alan "...Milli Savunma Bakanı tarafından..." ibaresinin iptalini talep etmiştir.

Kanun'un 29. maddesinde, askerî hâkimlere verilecek disiplin cezaları uyarma ve kınama cezası şeklinde belirlenmiş, maddenin birinci fıkrasında yer alan itiraz konusu kuralla da askerî hâkimler hakkında disiplin cezası verme yetkisi Milli Savunma Bakanı'na tanınmıştır. Başvuru kararında, askerî hâkimler hakkında disiplin cezası verme yetkisinin yürütme organının bir üyesi olan Milli Savunma Bakanı'na ait olmasının, Anayasa'nın 138., 139., 140. ve 145. maddelerinde belirtilen mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı ilkelerine aykırı olduğu, adli ve idari yargı hâkim ve savcılar hakkında disiplin cezası verme yetkisinin içerisinde meslekten gelen hâkim ve savcılar da bulunduğu Hakimler ve Savcılar Yüksek Kuruluna ait olmasına karşın ifa ettikleri görev bakımından aralarında herhangi bir fark bulunmayan askerî hâkimler hakkında disiplin cezası verme yetkisinin Milli Savunma Bakanı'na ait olmasının Anayasa'nın 10. maddesinde belirtilen eşitlik ilkesine de aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın 138. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında, hâkimlerin görevlerinde bağımsız olduklarının, Anayasa'ya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdani kanaatlerine göre karar vereceklerinin, hiçbir organ, makam, merci veya kişinin, yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hâkimlere emir ve talimat veremeyeceğinin, tavsiye ve telkinde bulunamayacağını; 139. maddesinin birinci fıkrasında, hâkim ve savcılar azlolunamayacağını, kendileri istemedikçe Anayasa'da gösterilen yaştan önce emekliye ayrılamayacaklarının, bir mahkemenin veya kadronun kaldırılması sebebiyle de olsa aylık, ödenek ve diğer özlük haklarından yoksun kılınamayacağını; 140. maddesinin üçüncü fıkrasında, hâkim ve savcılar fıkra sayılan ve diğer özlük işlerinin mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esaslarına göre kanunla düzenleneceğinin kurala bağlandığını belirtmiştir. Yine Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın "Askeri Yargı"yı düzenleyen 145. maddesinin son fıkrasında askerî yargı organlarının kuruluşu, işleyişi, askerî hâkimlerin özlük işleri ve askerî savcılık görevlerini yapan askerî hâkimlerin görevli buldukları komutanlıkla ilişkilerinin, mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esaslarına göre kanunla düzenleneceğinin belirtildiğini; buna göre, Anayasa'nın yukarıda belirtilen kurallarının mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esaslarına göre görev yapan askerî hâkim ve savcılar yönünden de geçerli olduğunu ifade etmiştir.

3. Anayasa Mahkemesi, yargı bağımsızlığı konusunda düzenlemeler yapılırken, hâkimlerin yargı içi ve dışı her türlü etki ve kuşkudan uzak karar vermeleri koşullarının hazırlanması kadar, tarafların ve toplumun yargıya olan güveninin sağlanmasına da özen gösterilmesi gerektiğini; hâkimler, hâkimliğin gerektirdiği her türlü yüksek nitelikleri taşıyabilirler bile kamu vicdanında tarafsızlıkları konusunda kuşku uyandıracak düzenlemelerden kaçınılması gerektiğini; herhangi bir baskının, etkinin yapılması kadar yapılabilme olasılığının da yargı bağımsızlığını zedeleyeceğini; itiraz konusu kuralla askerî hâkimler hakkında uyarma ve kınama cezası verme yetkisinin Milli Savunma Bakanı'na tanınmasının, mahkemelerin bağımsızlığı ilkesi ile doğrudan ilgili olduğunu; nitekim askerî hâkimlerin birinci sınıfa ayrılabilmesi için Kanun'un 15. maddesinin ikinci fıkrasının (c) bendi uyarınca, uyarma ve kınama cezalarını aynı neviden olmasa bile ikiden fazla almamış olma şartı getirildiğinden disiplin cezaları askerî hâkimlerin meslekte yükselmeleri bakımından büyük önem taşıdığını; bu bağlamda, askerî hâkimlerin meslekte yükselmelerini doğrudan etkileyen disiplin cezalarını verme yetkisinin yürütme organının üyesi olan Milli Savunma Bakanı'na ait olmasının, yargılamanın taraflarında askerî hâkimlerin bağımsızlığı ve tarafsızlığı konusunda güvensizlik ve şüphe uyandırabileceğini; böyle bir güvensizliğin

ve şüphenin ortaya çıkma olasılığı da askerî hâkimler hakkında disiplin cezası verme yetkisinin Milli Savunma Bakanı'na ait olmasını mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı ilkelerine aykırı kıldığını belirtecek kuralın, Anayasa'nın 138., 139., 140. ve 145. maddelerine aykırı olduğuna karar vermiştir³. Kuralın, Anayasa'nın 138., 139., 140. ve 145. maddelerine aykırı bulunarak iptal edildiğinden Anayasa'nın 10. maddesi yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

B- Kanun'un 29. Maddesinin İkinci Fıkrasında Yer Alan "Bu cezalar kesin olup," İbaresinin İncelenmesi

1. Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Üçüncü Dairesi Kanun'un 29. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "Bu cezalar kesin olup," ibaresinin iptalini talep etmiştir. İtiraz konusu kural Milli Savunma Bakanı tarafından askerî hâkimler hakkında verilecek uyarma ve kınama cezalarının kesin olduğunu hüküm altına almaktadır. Buna göre, hakkında uyarma ve kınama cezası verilen askerî hâkimler bu cezaların iptali istemiyle dava açamayacaktır. Başvuru kararında, itiraz konusu kuralın, askerî hâkimler hakkında verilen disiplin cezalarının yargı denetimi dışında bırakılmasına sebebiyet verdiği belirtilerek bu durumun, Anayasa'nın 36. ve 125. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesine göre, itiraz konusu kural ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 138., 139., 140. ve 145. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

2. Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın 129. maddesinin üçüncü fıkrasında, disiplin cezalarının yargı denetimi dışında bırakılmayacağını ifade edildiğini belirttikten sonra, dördüncü fıkrasında, silahlı kuvvetler mensupları ile hâkimler ve savcılar hakkındaki hükümlerin saklı olduğunun belirtilerek silahlı kuvvetler mensupları ile hâkimler ve savcılar hakkında verilecek disiplin cezalarının yargı denetimi dışında bırakılması konusunda kanun koyucuya takdir yetkisi tanındığını ifade etmiştir.

3. Anayasa Mahkemesi, Anayasayla güvence altına alınan, mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı ilkelerinin temel hedefi, yargı erkini yargı içi ve dışı etkilerden korumak ve yargıya duyulan güveni sağlamak olduğunu; dolayısıyla, kanun koyucunun askerî hâkimlere verilecek disiplin cezaları hakkında düzenleme yaparken mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı ilkelerini de gözetmesi gerektiğini; askerî hâkimler hakkında disiplin cezası vermeye yetkili mercinin, soruşturma usulü, verilen cezaya karşı yargı yolunun açık olup olmaması gibi disiplin sürecine ilişkin düzenlemelerin askerî hâkimlerin bağımsızlığını doğrudan etkilediğini; askerî hâkimler hakkında disiplin cezası verme yetkisinin yürütme organının üyesi olan Milli Savunma Bakanı'na ait olduğunun göz önünde bulundurulduğunda bu cezalara karşı yargı yolunun kapalı olmasının, hâkimin yürütme organına karşı kendisini güvencesiz hissetmesine neden olabileceği gibi yargılamanın taraflarında da askerî hâkimlerin bağımsızlığı ve tarafsızlığı konusunda güvensizlik ve şüphe uyandırabileceğini; yargılama aşamasında böyle bir güvensizliğin ve şüphenin ortaya çıkma olasılığı da askerî hâkimler hakkında yürütme organının üyesi olan Milli Savunma Bakanı tarafından verilen uyarma ve kınama cezalarına karşı yargı yolunun kapalı olmasını mahkemelerin bağımsızlığı ilkesine ve hâkimlik teminatına aykırı kıldığını belirterek kuralın, Anayasa'nın 138., 139., 140. ve 145. maddelerine aykırı olduğuna karar vermiştir. Erdal TERCAN ve Hasan Tahsin GÖKCAN bu

³ 357 sayılı Askeri Hakimler Kanunu'nun 10.11.1983 günlü, 2948 sayılı Kanun'un 4. maddesi ile değiştirilen 29. maddesinin birinci fıkrasında yer alan "...Milli Savunma Bakanı tarafından..." ibaresinin iptali nedeniyle uygulanma olanağı kalmayan 25. maddesinin birinci fıkrasında yer alan "...veya disiplin cezası tayinine..." ibaresinin de 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince iptaline karar verilmiştir.

görüŖe farklı gerekçeyle katılmışlardır. HaŖim KILIÇ, Engin YILDIRIM, Celal Mümtaz AKINCI, Zühtü ARSLAN ile M. Emin KUZ bu görüşe katılmamışlardır.

Kuralın, Anayasa'nın 138., 139., 140. ve 145. maddelerine aykırı bulunarak iptal edildiğinden Anayasa'nın 36. ve 125. maddeleri yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

[Kararın tam metni için web bağlantısı](#)

Karar Bilgileri:

Genel Kurulun 4/6/2014 tarih ve E.2014/75, K.2014/102 sayılı kararı.

Resmi Gazete: 12/9/2014-29117

Sistematik Kavramlar Dizisi:

Eşitlik ilkesi

Kanun koyucunun takdir hakkı

Kararın Özü:

1136 sayılı Kanun'un 1. maddesinde avukatlık hizmetinin, 3568 sayılı Kanun'un 11. maddesinde de yeminli mali müşavirlik mesleğinin kamu hizmeti olduğu belirtilmiştir. Her ne kadar bu faaliyetleri yürütenler kamu görevlisi olmasa da anılan hükümler uyarınca gerek avukatlık bürolarında gerekse mali müşavirlik bürolarında yürütülen faaliyetlerin kamu hizmeti olduğu kabul edilmektedir.

Kararın Özeti:

1. Bursa 4. Sulh Hukuk Mahkemesi 6460 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 3. maddesiyle, 19.3.1969 günlü, 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 43. maddesinin birinci fıkrasına eklenen üçüncü ve dördüncü cümleler ile 9. maddesiyle, 3568 sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu'nun 45. maddesine eklenen altıncı fıkranın iptalini talep etmiştir. İtiraz konusu kurallar ile anagayrimenkulün mesken olarak gösterilen bağımsız bölümlerinde kat maliklerinin izni ve benzeri şartlara tabi olmaksızın avukatlık büroları açılacağı ve serbest muhasebeci mali müşavirlik veya yeminli mali müşavirlik faaliyetlerinde bulunulabileceği, bu konuda yönetim planındaki aksine hükümlerin uygulanmayacağı düzenlenmiştir. Başvuru kararında, her türlü ticarethane ve işletmeler yönünden mesken nitelikli taşınmazda faaliyet gösterme yasağı söz konusu iken itiraz konusu kurallarla faaliyet gösterme yasağına getirilen istisnaların eşitlik ilkesine aykırı olduğu, huzurlu ve güvenli bir ortamda yaşama hakkının tüm bireylere tanınmasına ve bu hakkın niteliği itibarıyla dokunulmaz haklar arasında yer almasına rağmen itiraz konusu kurallarla bu hakkın ihlal edildiği, avukatlık bürolarına çeşitli suçlarla ilgili kişilerin girip çıkmalarının aile ve toplum için tehlike oluşturacağı, bu durumun ise kişinin maddi ve manevi varlığı için risk oluşturacağı ve kişinin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına aykırı olduğu belirtilerek kuralların, Anayasa'nın 10., 12., 17., 20., 35. ve 41. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın 10. maddesinde yer alan eşitlik ilkesini açıklamıştır. Bu ilkeye hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Bu ilke ile eylemli değil, hukuksal eşitlik öngörülmüştür. Eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin yasalar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle, aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak kanun karşısında eşitliğin ihlali yasaklanmıştır. Kanun önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez.

Durumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez.

3. Anayasa Mahkemesi, 1136 sayılı Kanun'un 1. maddesinde avukatlık hizmetinin, 3568 sayılı Kanun'un 11. maddesinde de yeminli mali müşavirlik mesleğinin kamu hizmeti olduğunun belirtildiğini; her ne kadar bu faaliyetleri yürütenler kamu görevlisi olmasa da anılan hükümler uyarınca gerek avukatlık bürolarında gerekse mali müşavirlik bürolarında yürütülen faaliyetlerin kamu hizmeti olduğunun kabul edildiğini; nitekim, itiraz konusu kurallara ilişkin yasama belgelerinde, söz konusu büroların ticarethane olmayıp doktor muayenehanelerindeki gibi mesai saatleri içerisinde sınırlı sayıdaki ziyaretçiye açık bürolar olduğunu, bu büroların da tıpkı doktor muayenehaneleri gibi mesken olarak sayılmasının işin niteliğine uygun olduğunu, büyükşehirlerimizde hiç konut olmayan, tamamı büro olarak kullanılan binaların bile tapuda mesken olarak düzenlendiklerini, Kanun'daki mevcut düzenlemenin günümüz koşullarına uygun olmadığını, toplum ve meslek telakkilerinde yaşanan gelişme ve kimi meslekler bakımından gerçekleşen aynı doğrultudaki uygulamanın gözetildiğini, her iki meslek grubunun fikri emek karakteri taşımaları ve entelektüel özellikleri, tabii yapısında kat mülkiyetinin temsil ettiği menfaatle de çatışmadığının belirtildiğini; bu nedenlerle kanun koyucu tarafından, anılan büroların meskenlerde faaliyet göstermelerine olanak sağlayan ancak iki yıllık uygulama süresi dolan yasal düzenlemenin kalıcı hâle getirildiğinin anlaşıldığını; itiraz konusu kurallara ilişkin gerekçelerde de belirtildiği üzere, söz konusu meslek gruplarının fikri emek karakterleri de göz önüne alınarak farklı değerlendirmeye tabi tutulmasının kanun koyucunun takdirinde olduğunu; kanun koyucunun, itiraz konusu kurallarla avukatlık büroları ve serbest muhasebeci mali müşavirlik veya yeminli mali müşavirlik bürolarının kendine özgü birtakım farklılıklarını gözeterek kat mülkiyetine tabi bağımsız bölümlerde açılabilmesine izin vermiş olup söz konusu büroların diğer iş veya ticaret yerlerinden ayırarak farklı nitelikte değerlendirildiğini; dolayısıyla kanun koyucunun, söz konusu büroları farklı nitelikte değerlendirerek farklı hukuki düzenlemelere tabi kılmasında eşitlik ilkesine aykırı bir yön bulunmadığını belirterek kuralın, Anayasa'nın 10. maddesine aykırı olmadığına karar vermiştir. Hasan Tahsin GÖKCAN bu görüşe katılmamıştır. Kuralların, Anayasa'nın 12., 17., 20., 35. ve 41. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

[Kararın tam metni için web bağlantısı](#)

Karar Bilgileri:

Genel Kurulun 4/6/2014 tarih ve E.2014/85, K.2014/103 sayılı kararı.

Resmi Gazete: 12/9/2014-29117

Sistematik Kavramlar Dizisi:

Hukuk devleti ilkesi

Hukuk güvenliği ilkesi

Kanunların geriye yürümezliği

Zamanaşımı

Kararın Özü:

Hukuk devleti ilkesinin önkoşullarından biri kişilerin hukuki güvenliğinin sağlanmasıdır. Hukuk devletinin sağlamakla yükümlü olduğu hukuk güvenliği ilkesi, hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılan ortak değerdir. Kural olarak hukuk güvenliği kanunların geriye yürütülmemesini zorunlu kılar. “Kanunların geriye yürümezliği” olarak adlandırılan bu ilke uyarınca, kanunlar kamu yararı ve kamu düzeninin gerektirdiği, kazanılmış hakların korunması, mali haklarda iyileştirme gibi kimi ayrık durumlar dışında ilke olarak yürürlük tarihinden sonraki olay, işlem ve eylemlere uygulanmak üzere çıkarılır. Geçmiş, yeni çıkarılan bir kanunun etki alanı dışında kalır. Bu nedenle, sonradan yürürlüğe giren kanunların geçmişe ve kesin nitelik kazanmış hukuksal durumlara etkili olmaması hukukun genel ilkelerindedir.

Kararın Özeti:

1. İzmir 3. Asliye Ticaret Mahkemesi 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun geçici 16. maddesinin iptalini talep etmiştir⁴. Kanun'un itiraz konusu geçici 16. maddesinde, “Bu Kanun ile Fon alacağının tahsili bakımından yarar görülerek zamanaşımı ve diğer konularda Fon lehine getirilen hükümler makale şamildir.” hükmü getirilerek 141. maddede öngörülen yirmi yıllık zamanaşımı süresinin geçmişe etkili olması sağlanmaktadır. Zamanaşımına ilişkin hükmün geçmişe etkili olması gerçek geriye yürümeyi ifade etmektedir. Dolayısıyla itiraz konusu kural, kuralın yürürlük tarihinden önce dolmuş olan zamanaşımı sürelerini canlandırmaktadır. Başvuru kararında, Kanun'dan kaynaklanan Fon alacaklarında zamanaşımı süresini yirmi yıl olarak belirleyen hükmün geçmişe etkili olmasını öngören itiraz konusu kuralın, borçluların durumunu ağırlaştırdığı ve kazanılmış haklarını ihlal ettiği, kuralla, Fon alacaklarının tahsil imkanının artırılması amaçlanmakta ise de zamanaşımına uğramış alacakların yeniden canlandırılmasının hukuk güvenliği ilkesiyle bağdaşmadığı, nitekim Anayasa Mahkemesinin 26.1.2012 günlü, E.2011/74, K.2012/15 sayılı kararının da bu yönde olduğu belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 2., 10. ve 11. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

⁴ Esas inceleme aşamasında Kanun'un geçici 16. maddesine ilişkin esas incelemenin, maddede yer alan “...zamanaşımı...” sözcüğüyle sınırlı olarak yapılmasına karar verilmiştir.

2. Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan hukuk devleti ilkesini açıklamıştır. Bu ilkeye göre hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuk güvenliğini sağlayan, bütün etkinliklerinde hukuka ve Anayasa'ya uyan, işlem ve eylemleri bağımsız yargı denetimine bağlı olan devlettir.

Anayasa Mahkemesine göre, hukuk devleti ilkesinin önkoşullarından biri kişilerin hukuki güvenliğinin sağlanmasıdır. Hukuk devletinin sağlamla yükümlü olduğu hukuk güvenliği ilkesi, hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılan ortak değerdir. Kural olarak hukuk güvenliği kanunların geriye yürütülmemesini zorunlu kılar. "*Kanunların geriye yürümezliği*" olarak adlandırılan bu ilke uyarınca, kanunlar kamu yararı ve kamu düzeninin gerektirdiği, kazanılmış hakların korunması, mali haklarda iyileştirme gibi kimi ayrık durumlar dışında ilke olarak yürürlük tarihinden sonraki olay, işlem ve eylemlere uygulanmak üzere çıkarılır. Geçmiş, yeni çıkarılan bir kanunun etki alanı dışında kalır. Bu nedenle, sonradan yürürlüğe giren kanunların geçmişe ve kesin nitelik kazanmış hukuksal durumlara etkili olmaması hukukun genel ilkelerindedir.

3. Anayasa Mahkemesi, Kanun'un geçici 16. maddesinde yer alan "*...zamanaşımı...*" sözcüğüyle 141. maddede öngörülen yirmi yıllık zamanaşımı süresinin geçmişe etkili olmasının sağlandığını; itiraz konusu kuralın, 26.12.2003 tarihinden önce on yılını doldurup, 1.11.2005 tarihinde ise henüz yirmi yılını doldurmamayan alacaklara ilişkin zamanaşımı sürelerinin yirmi yıla uzaması sonucunu doğurduğunu; zamanaşımı süresinin geçmiş bulunması, alacağı kendiliğinden sona erdirmediğini, sadece borçluya bir def'i hakkı verdiğini; borçlunun zamanaşımı def'ini öne sürmesi durumunda borç sona ermeyip eksik borç hâline dönüştüğünü; zamanaşımı def'inin ileri sürülmesi, zamanaşımına uğramış borcun borçlusuna, borcu ifadan kaçınma hakkı tanıdığını; borçlunun zamanaşımı def'ini ileri sürmesi durumunda hâkimin davayı reddetmek zorunda kaldığını ve alacak varlığını sürdürse de takip edilebilir olmaktan çıktığını; itiraz konusu kuralın yürürlüğe girdiği tarihten önce borçlu aleyhine açılacak dava veya yapılacak takiplerde, borçlunun zamanaşımı def'ini ileri sürerek borcu ifadan kaçınması ve davayı veya takibi sonuçsuz bırakması mümkün iken, itiraz konusu kuralla zamanaşımı süresinin yirmi yıla uzaması nedeniyle bu imkânın borçlunun elinden alındığını; kuralla, Fon alacaklarının daha yüksek oranda tahsilinin sağlanması amaçlanmakta ise de borçlunun, zamanaşımına uğramış alacaklarının yeniden canlandırılması ve bu suretle yürürlükte bulunan hukuk kurallarına göre doğmuş ve tahakkuk etmiş olan zamanaşımı def'ini ileri sürme hakkının geçmişe yönelik olarak elinden alınmasının hukuka olan güven duygusunu zedelemekte ve hukuk güvenliği ilkesini ihlal ettiği belirtilerek Kanun'un geçici 16. maddesinde yer alan itiraz konusu "*...zamanaşımı...*" sözcüğünün Anayasa'nın 2. maddesine aykırı olduğuna karar vermiştir⁵. Kuralın, Anayasa'nın 10. ve 11. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

[Kararın tam metni için web bağlantısı](#)

⁵ Kanun'un geçici 16. maddesinde yer alan itiraz konusu "*...zamanaşımı...*" sözcüğünün iptali nedeniyle uygulanma olanağı kalmayan "*...ve...*" sözcüğünün de 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince iptaline karar verilmiştir.

**BİREYSEL BAŞVURU
KARARLARI**

2014 Eylül Ayında Anayasa Mahkemesi İnternet Sitesinde ve Resmi Gazete’de

Yayınlanan Bireysel Başvuru Kararları Listesi

Sıra No	Kararı Veren	Başvuru No	Kararın Sonucu
1	1. Bölüm	2014/1512	Yargılamanın sonucunun adil olmadığı iddiasının " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> ", makul sürede yargılanma hakkının ihlali iddiasının " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> " nedenleriyle kabul edilemezliğe ilişkindir.
2	1. Bölüm	2014/1133	Adil yargılanma hakkının ihlali iddiası yönünden " <i>süre aşımı</i> ", karar düzeltme yoluna başvuru hakkının olmaması yönünden " <i>konu bakımından yetkisizlik</i> ", nedenleriyle kabul edilemezliğe ilişkindir.
3	1. Bölüm	2013/9768	Bir davadaki yargılamanın uzunluğu nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlali iddiası yönünden " <i>süre aşımı</i> ", bir başka davadaki yargılamanın uzunluğundan dolayı adil yargılanma hakkının ihlali iddiası yönünden " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> ", aynı davada yapılan yargılama sonunda verilen kararın adil olmadığı iddiası yönünden " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> " nedenleriyle kabul edilemezliğe ilişkindir.
4	1. Bölüm	2013/7309	Başvurunun, " <i>süre aşımı</i> " nedeniyle kabul edilemezliğine ilişkindir.
5	1. Bölüm	2013/3613	Yargılamanın sonucunun adil olmadığı iddiası yönünden " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> ", gerekçeli karar hakkına yönelik ihlal iddiası yönünden " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> " nedenleriyle kabul edilemezliğe ve MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE ilişkindir.
6	2. Bölüm	2013/7070	Hukuk davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
7	2. Bölüm	2013/6862*	Yargılamanın sonucunun adil olmadığı iddiasının " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> ", gerekçeli karar hakkına yönelik ihlal iddiasının " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> " nedenleriyle kabul edilemezliğe ilişkindir.
8	2. Bölüm	2013/5433	Yargılamanın sonucunun adil olmadığı iddiası yönünden " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> " nedeniyle kabul edilemezliğe ve MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
9	2. Bölüm	2013/5390	Yargılamanın sonucunun adil olmadığı iddiası yönünden " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> ", sendikal hakkın ihlali iddiası yönünden " <i>başvuru yollarının tüketilmemiş olması</i> " nedenleriyle kabul edilemezliğe ve makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE ilişkindir.
10	1. Bölüm	2014/2243	Hukuk davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
11	1. Bölüm	2014/2234	Hukuk davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
12	1. Bölüm	2014/1419	Hukuk davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
13	1. Bölüm	2014/1007	Hukuk davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
14	1. Bölüm	2014/1005	Hukuk davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.

Sıra No	Kararı Veren	Başvuru No	Kararın Sonucu
15	1. Bölüm	2014/1003	Hukuk davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
16	1.Bölüm	2014/767	Bir davadaki karara yönelik adil yargılanma hakkının ihlali iddianın " <i>süre aşımı</i> ", bir başka davadaki yargılamanın sonucunun adil olmadığı yönündeki iddianın " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> " nedenleriyle kabul edilemezliğe aynı davada MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
17	1.Bölüm	2014/433	Hukuk davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
18	1. Bölüm	2013/8872	Hukuk davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
19	1. Bölüm	2013/8478	Hukuk davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
20	1. Bölüm	2013/8172	Yargılamanın sonucunun adil olmadığı iddiası yönünden " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> ", gerekçeli karar hakkına yönelik ihlal iddiası yönünden " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> " nedenleriyle kabul edilemezliğe ve MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
21	1. Bölüm	2013/7541	Yargılamanın sonucunun adil olmadığı iddiası yönünden " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> ", gerekçeli karar hakkına yönelik ihlal iddiası yönünden " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> " nedenleriyle kabul edilemezliğe ve MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
22	1.Bölüm	2013/7283	Hukuk davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
23	1.Bölüm	2013/7282	Hukuk davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
24	1.Bölüm	2013/7276	Hukuk davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
25	1. Bölüm	2013/6924	Yargılamanın sonucunun adil olmadığı iddiası yönünden " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> ", gerekçeli karar hakkına yönelik ihlal iddiası yönünden " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> " nedenleriyle kabul edilemezliğe ve MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
26	1. Bölüm	2013/6846	Hukuk davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
27	1. Bölüm	2013/6816	Yargılamanın sonucunun adil olmadığı iddiası yönünden " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> ", gerekçeli karar hakkına yönelik ihlal iddiası yönünden " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> " nedenleriyle kabul edilemezliğe ve MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
28	1. Bölüm	2013/6792	Hukuk davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
29	1. Bölüm	2013/6044	Hukuk davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
30	1. Bölüm	2013/5468	Yargılamanın sonucunun adil olmadığı iddiası yönünden " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> " nedeniyle kabul edilemezliğe ve MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.

Sıra No	Kararı Veren	Başvuru No	Kararın Sonucu
31	1. Bölüm	2013/2235	Yargılamanın sonucunun adil olmadığı iddiası yönünden " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> ", gerekçeli karar hakkına yönelik ihlal iddiası yönünden " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> " nedenleriyle kabul edilemezliğe ve MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
32	1. Bölüm	2013/1497	Yargılamanın sonucunun adil olmadığı iddiası yönünden " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> ", gerekçeli karar hakkına yönelik ihlal iddiası yönünden " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> " nedenleriyle kabul edilemezliğe ve MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
33	2. Bölüm	2014/2229	Hukuk davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
34	2. Bölüm	2014/1586	Hukuk davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
35	2. Bölüm	2014/999	Hukuk davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
36	2. Bölüm	2013/9062	Hukuk davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
37	2. Bölüm	2013/8698	Hukuk davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
38	2. Bölüm	2013/8485	Mülkiyet hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiaların " <i>başvuru yollarının tüketilmemiş olması</i> " nedeniyle kabul edilemezliğine, hukuk davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
39	2. Bölüm	2013/7845	Hukuk davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
40	2. Bölüm	2013/7503	Hukuk davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
41	2. Bölüm	2013/7275	Hukuk davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
42	2. Bölüm	2013/1710	Yargılamanın sonucunun adil olmadığı yönündeki iddianın " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> ", ticari faize hükmedilmemesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki iddianın " <i>zaman bakımından yetkisizlik</i> " nedenleriyle kabul edilemezliğine ve MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
43	2. Bölüm	2014/114	Yargılamanın sonucunun adil olmadığı yönündeki iddianın " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> " nedeniyle kabul edilemezliğine ve MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
44	1. Bölüm	2013/8613	Yargılamanın sonucunun adil olmadığı yönündeki iddianın " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> ", mevduat faizine hükmedilmemesi ve alacaklardan %30 indirim yapılması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlali iddiaları yönünden " <i>başvuru yollarının tüketilmemiş olması</i> " nedenleriyle kabul edilemezliğe ve MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
45	2. Bölüm	2013/6265	Hukuk davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.

Sıra No	Kararı Veren	Başvuru No	Kararın Sonucu
46	2.Bölüm	2013/6247	Hukuk davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
47	2. Bölüm	2013/1562	Çelişmeli yargılama ilkesi ve yargılamaya etkin katılım hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiaların " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> ", yargılamanın sonucu itibarıyla adil olmadığı yönündeki iddianın " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> " nedenleriyle kabul edilemezliğe ve MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
48	2. Bölüm	2013/2263*	Eşitlik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> " nedeniyle kabul edilemezliğine, makul sürede yargılanma hakkı ile yargılamaya etkin katılım ve gerekçeli karar HAKLARININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE ilişkindir.
49	2. Bölüm	2013/2363	Hukuk davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
50	2. Bölüm	2013/6712*	Yargılamanın sonucunun adil olmadığı iddia yönünden " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> ", gerekçeli karar hakkına yönelik ihlal iddiası yönünden " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> " nedenleriyle kabul edilemezliğe ilişkindir.
51	2. Bölüm	2013/9579	" <i>Zaman bakımından yetkisizlik</i> " nedeniyle kabul edilemezliğe ilişkindir.
52	1. Bölüm	2013/1210	" <i>Feragat</i> " nedeniyle düşme kararı verilmesine ilişkindir.
53	1. Bölüm	2013/5428	Ceza davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
54	1. Bölüm	2014/1050	Başvurunun, " <i>incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden kalmamış olması</i> " nedeniyle DÜŞMESİNE ilişkindir.
55	2. Bölüm	2013/835	Ceza davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
56	2. Bölüm	2013/5504	" <i>Süre aşımı</i> " nedeniyle kabul edilemezliğe ilişkindir.
57	2. Bölüm	2013/7951	" <i>Konu bakımından yetkisizlik</i> " nedeniyle kabul edilemezliğe ilişkindir.
58	1. Bölüm	2013/1280	Eşitlik ilkesinin ihlal edildiği yönündeki iddianın " <i>başvuru yollarının tüketilmemiş olması</i> ", etkili başvuru hakkının ihlal edildiği yönündeki iddianın " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> " nedenleriyle kabul edilemezliğine, YAŞAM HAKKININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE ve MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
59	2. Bölüm	2013/6862	Yargılamanın sonucunun adil olmadığı iddiasının " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> ", gerekçeli karar hakkına yönelik ihlal iddiasının " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> " nedenleriyle kabul edilemezliğe ilişkindir.
60	2. Bölüm	2013/1782	Adil yargılanma hakkı ve silahların eşitliği ilkesinin ihlal edildiği yönündeki şikâyetlerin " <i>başvuru yollarının tüketilmemesi</i> " nedeniyle kabul edilemezliğine, " <i>Kanun'da öngörülen azami tutukluluk süresinin aşılması</i> " nedeniyle Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrasının ihlal edildiğine ilişkindir.

Sıra No	Kararı Veren	Başvuru No	Kararın Sonucu
61	2. Bölüm	2013/6437	Adil yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki şikâyetlerin " <i>başvuru yollarının tüketilmemesi</i> ", dosya üzerinden tutukluluk durumuna ilişkin incelemeler sonucunda verilen kararların tebliğ edilmemesi yönündeki şikâyetlerinin " <i>konu bakımından yetkisizlik</i> " nedenleriyle kabul edilemezliğine, " <i>tutukluluğun makul süreyi aşmış olması</i> " nedeniyle ANAYASA'NIN 19. MADDESİNİN YEDİNCİ FIKRASININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
62	2. Bölüm	2012/782*	" <i>Açıkça dayanaktan yoksunluk</i> " nedeniyle kabul edilemezliğe ilişkindir.
63	2. Bölüm	2012/1123*	Mahsup talepleri hakkında işlem yapılmadığı iddiasının " <i>başvuru yollarının tüketilmemiş olması</i> ", isminin sahte fatura düzenleyenler listesinde yer aldığı ve araç hacizlerine devam edildiği iddialarının " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> " nedenleriyle kabul edilemezliğine ilişkindir.
64	2. Bölüm	2012/252*	Makul süre şikâyeti yönünden " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> ", adil yargılanma hakkına yönelik diğer şikâyetler yönünden " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> ", mülkiyet hakkına yönelik şikâyetler yönünden " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> " nedenleriyle kabul edilemezliğe ilişkindir.
65	2. Bölüm	2013/1752*	Mülkiyet hakkına yönelik şikâyet yönünden " <i>kişi yönünden yetkisizlik</i> " nedeniyle kabul edilemezliğe ve adil yargılanma hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE ilişkindir.
66	2. Bölüm	2013/3063*	Başvurucu hakkında yapılan yargılamada hukuk kurallarının yorum ve uygulanmasının " <i>öngörülemez</i> " nitelikte olması nedeniyle MAHKEMEYE ERİŞİM HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
67	2. Bölüm	2013/6428*	Gizlilik dereceli belgelerin tebliğ edilmemesi nedeniyle SİLAHLARIN EŞİTLİĞİ İLKESİ ve ÇELİŞMELİ YARGILAMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
68	1. Bölüm	2013/8694	" <i>Tutukluluğun makul süreyi aşmış olması</i> " nedeniyle ANAYASA'NIN 19. MADDESİNİN YEDİNCİ FIKRASININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
69	1. Bölüm	2014/1957*	Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasının " <i>zaman bakımından yetkisizlik</i> ", kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasının " <i>zaman bakımından yetkisizlik</i> ", adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının " <i>başvuru yollarının tüketilmemesi</i> ", özel hayatın gizliliği hakkı ve haberleşme hürriyetinin ihlal edildiği iddiasının " <i>başvuru yollarının tüketilmemiş olması</i> " nedeniyle kabul edilemezliğe ilişkindir.
70	1. Bölüm	2014/2275	Adil yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki şikâyetlerin " <i>başvuru yollarının tüketilmemiş olması</i> " nedeniyle kabul edilemezliğine, " <i>Kanun'da öngörülen azami tutukluluk süresinin aşılması</i> " nedeniyle ANAYASA'NIN 19. MADDESİNİN ÜÇÜNCÜ FIKRASININ İHLAL EDİLDİĞİNE İLİŞKİNDİR.
71	1. Bölüm	2014/11438*	Başvurunun " <i>kişi yönünden yetkisizlik</i> " nedeniyle kabul edilemezliğine ilişkindir.

Sıra No	Kararı Veren	Başvuru No	Kararın Sonucu
72	2. Bölüm	2012/1052*	Tazminat alacağına kayda değer bir kısmından mahrum kalan ve lehine adli yardım kararı verilmiş olması itibarıyla maddi durumunun elverişsiz olduğu anlaşılan başvuru, katlanmak zorunda bırakıldığı külfetin, hedeflenen meşru amaçlarla orantısız olması nedeniyle MAHKEMEYE ERİŞİM HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
73	2. Bölüm	2013/7759	"Süre aşımı" nedeniyle kabul edilemezliğe ilişkindir.
74	2. Bölüm	2013/8975*	Kamu davasının nakline ilişkin süreç de dâhil olmak üzere yaşam hakkını koruyan hukukun etkisiz olduğunu ve olağan başvuru yollarının tüketilmesinin yarar sağlamayacağını kabul etmek mümkün olmadığından "başvuru yollarının tüketilmemiş olması" nedeniyle kabul edilemezliğe ilişkindir.
75	2. Bölüm	2014/1572	Adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının "başvuru yollarının tüketilmemiş olması", özel hayatın gizliliği hakkı ve haberleşme hürriyetinin ihlal edildiği iddiasının "başvuru yollarının tüketilmemiş olması" nedeniyle kabul edilemezliğine ilişkindir.
76	2. Bölüm	2014/1711	Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlali iddiası yönünden "açıkça dayanaktan yoksun olması", eşitlik ilkesinin ihlali iddiası yönünden "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedenleriyle kabul edilemezliğe ilişkindir.
77	2. Bölüm	2014/1944	Oda seçimlerinde oyların sayım ve dökümündeki hukuka aykırılıklar, Anayasa ile AİHS ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokollerin ortak koruma alanına girmediğinden "konu bakımından yetkisizlik" nedeniyle kabul edilemezliğe ilişkindir.
78	1. Bölüm	2014/11268*	Başvurunun "kişi yönünden yetkisizlik" nedeniyle kabul edilemezliğine ilişkindir.
79	2. Bölüm	2014/11368*	Başvurunun "kişi yönünden yetkisizlik" nedeniyle kabul edilemezliğine ilişkindir.
80	1. Bölüm	2013/2666	Başvurunun "açıkça dayanaktan yoksunluk" nedeniyle kabul edilemezliğine ilişkindir.
81	1. Bölüm	2013/2712	Davanın makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasının "zaman bakımından yetkisizlik", mahkeme kararının adil olmadığı iddiasının "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedenleriyle kabul edilemezliğine ilişkindir.
82	1. Bölüm	2013/2878	Başvurunun "açıkça dayanaktan yoksunluk" nedeniyle kabul edilemezliğine ilişkindir.
83	2. Bölüm	2013/5049	Mülkiyet hakkının ihlal edildiği yönündeki iddianın "konu bakımından yetkisizlik", gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği yönündeki iddianın "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedenleriyle kabul edilemezliğine ve MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
84	2. Bölüm	2014/3895*	"Süre aşımı" nedeniyle kabul edilemezliğe ilişkindir.
85	2. Bölüm	2013/7057	Ceza davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.

Sıra No	Kararı Veren	Başvuru No	Kararın Sonucu
86	2. Bölüm	2013/1743	Yargılamanın sonucunun adil olmadığı iddiası yönünden " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> " nedeniyle kabul edilemezliğe ve MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
87	1. Bölüm	2013/8870	Ceza davasında MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
88	2. Bölüm	2013/2607	Bir mahkeme kararında adil yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki iddianın " <i>zaman bakımından yetkisizlik</i> ", bir başka mahkeme kararında adil yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki iddianın " <i>süre aşımı</i> " nedeniyle kabul edilemezliğine ve MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
89	1. Bölüm	2014/5425*	Büyükşehir Belediye Başkanlığı seçimiyle ilgili ihlal iddiaları, bağımsız bir hak olarak AİHS kapsamında değerlendirilmediğinden, " <i>konu bakımından yetkisizlik</i> " nedeniyle kabul edilemezliğe ilişkindir.
90	2. Bölüm	2013/614*	Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetlerin " <i>konu bakımından yetkisizlik</i> ", kanun yolu şikâyeti niteliğindeki şikâyetlerin " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> " nedenleriyle kabul edilemezliğe ilişkindir.
91	2. Bölüm	2013/2695*	Kanun yolu şikâyeti niteliğindeki başvurunun " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> " nedeniyle kabul edilemezliğine ilişkindir.
92	2. Bölüm	2013/2030	Anayasa'nın 17. maddesinin ihlaline ilişkin şikâyetler yönünden " <i>kişi bakımından yetkisizlik</i> ", etkili başvuru hakkının ihlal edildiği iddiası yönünden " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> " nedenleriyle kabul edilemezliğe ve MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
93	2. Bölüm	2013/7223	Mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiası yönünden " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> " nedeniyle kabul edilemezliğe ve MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
94	1. Bölüm	2012/349	İlk derece yargılamasında devam eden tutukluluk kapsamındaki şikâyete ilişkin olarak Anayasa'nın 19. maddesinin yedinci fıkrasının İHLAL EDİLMEDİĞİNE ilişkindir.
95	1. Bölüm	2012/855	Başvuruya konu davaya iş mahkemesi sıfatıyla bakan asliye hukuk mahkemesinin iş mahkemesi sıfatını dava boyunca kullanmayarak ve Anayasa'nın 40. maddesi ve 6100 sayılı Kanunda öngörülen şekilde kanun yolunu ve süresini belirtmeksizin kararı tefhim etmesi ile Yargıtay'ın oluşan hukuki belirsizliği dikkate almaksızın başvuruçunun temyiz talebini süre yönünden reddetmesi nedenleriyle MAHKEMEYE ERİŞİM HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.

Sıra No	Kararı Veren	Başvuru No	Kararın Sonucu
96	1. Bölüm	2012/931	Kanun koyucunun, mevcut davaya etkili kanun çıkararak görülmekte olan davaya müdahale etmesinde zorlayıcı bir kamu yararı olduğu kanaatine ulaşılmışsa da yasamanın müdahalesinin taraflar arasında yargılama başladıktan sonra gerçekleştiği ve davanın esasına ilişkin sonucu belirlediği, müdahale sonucunda başvuruçunun davayı kazanmasının imkânsız hale geldiği, oysa dava açıldığı zaman yerleşik içtihat çerçevesinde başvuruçunun davayı kazanmasının kuvvetle muhtemel olduğu, bu çerçevede öngörülebilir olmayan müdahalenin meşru kabul edilemeyeceği, müdahale sonucunda davalı Vakfın, başvuruçuya nazaran önemli ölçüde avantajlı hale geldiği, bu şekilde yararlar dengesinin kendisine katlanması zor külfetler yüklenen başvuruçuyu aleyhine bozulduğu ve bu durumun silahların eşitliği hakkına yönelik orantısız bir müdahale oluşturduğu anlaşıldığından ADİL YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
97	1. Bölüm	2013/577	Anayasa'nın 17. maddesinin ihlal edildiğine yönelik iddianın " <i>başvuru yollarının tüketilmemiş olması</i> ", Anayasa'nın 36. maddesinin ihlal edildiğine yönelik iddianın " <i>konu bakımından yetkisizlik</i> ", Anayasa'nın 40. maddesinin ihlal edildiğine yönelik iddianın " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> " nedenleriyle kabul edilemezliğine ilişkindir.
98	1. Bölüm	2013/1075	İhlal iddialarının başvuruçuyu tarafından kanıtlanamamış olması dolayısıyla, başvuruçunun, " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> " nedeniyle kabul edilemezliğine ilişkindir.
99	1. Bölüm	2013/1122	Mülkiyet hakkına yönelik şikâyet yönünden " <i>konu bakımından yetkisizlik</i> " nedeniyle kabul edilemezliğe ve makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE ilişkindir.
100	1. Bölüm	2013/1276	Başvuruçunun " <i>başvuru yollarının tüketilmemiş olması</i> " nedeniyle kabul edilemezliğine ilişkindir.
101	1. Bölüm	2013/4187	İhlal iddialarının başvuruçuyu tarafından kanıtlanamamış olması dolayısıyla başvuruçunun, " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> " nedeniyle kabul edilemezliğine ilişkindir.
102	1. Bölüm	2013/4681	Başvuruçunun, " <i>süre aşımı</i> " nedeniyle kabul edilemezliğine ilişkindir.
103	1. Bölüm	2013/5574	Bağımsız ve tarafsız mahkemede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiaları yönünden " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> " nedeniyle kabul edilemezliğe, maddi ve manevi varlığını koruma hakkının ihlal edildiği iddiasıyla ilgili olarak Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrasının İHLAL EDİLMEDİĞİNE ilişkindir.
104	1. Bölüm	2013/7983	Ailenin korunması ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın; mahkeme kararının adil olmadığına ilişkin iddianın ve mahkeme kararının gerekçesiz olduğuna ilişkin iddianın " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> " nedeniyle kabul edilemezliğine ilişkindir.
105	1. Bölüm	2014/1397	İhlal iddialarının başvuruçuyu tarafından kanıtlanamamış olması dolayısıyla, başvuruçunun, " <i>açıkça dayanaktan yoksun olması</i> " nedeniyle kabul edilemezliğine ilişkindir.
106	2. Bölüm	2014/13625*	Başvuruçunun " <i>kişi yönünden yetkisizlik</i> " nedeniyle kabul edilemezliğine ilişkindir.

Sıra No	Kararı Veren	Başvuru No	Kararın Sonucu
107	2. Bölüm	2014/13634*	Başvurunun " <i>kişi yönünden yetkisizlik</i> " nedeniyle kabul edilemezliğine ilişkindir.
108	2. Bölüm	2014/13675*	Siyasi parti kongresindeki hukuka aykırılıklarla ilgili iddialar AİHS ve Anayasa'nın ortak koruma alanında yer alamadığından başvurunun " <i>konu bakımından yetkisizlik</i> " nedeniyle kabul edilemezliğine ilişkindir.

Not. (*) işareti konulmuş olan kararlar Resmi Gazete'de yayınlanmıştır.

Karar Bilgileri:

Birinci Bölümün 26/6/2014 tarih ve 2013/1210 başvuru numaralı kararı.

Sistematik Kavramlar Dizisi

Kabul edilemezlik nedenleri

Düşme

Feragat

Kararın Özü:

6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (5) numaralı fıkrası ve Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 80. maddesine göre başvurunun, başvurunun her aşamasında başvurudan feragat etmesi mümkündür. Feragat, kelime olarak "vazgeçme" anlamına gelmekte olup, 6216 sayılı Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrasına uyarınca, feragat halinde uygulanması gereken 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 307. maddesinde, "Feragat, davacının, talep sonucundan kısmen veya tamamen vazgeçmesidir" şeklinde tanımlanmıştır. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi gereğince, başvurunun talep sonucundan vazgeçmesi hâlinde, Anayasa Mahkemesi tarafından başvurunun İçtüzük'ün 80. maddesinin (2) numaralı fıkrasındaki istisnalar arasında bulunup bulunmadığı değerlendirilecektir.

Kararın Özeti:

1. Başvurucu tarafından Ankara Üniversitesi Döner Sermaye İşletmesi Müdürlüğü aleyhine, icra takibi başlatılmıştır. Borçlu tarafından faiz ve ferileri yönünden takibe itiraz edilmiştir. Ankara 1. İcra Hukuk Mahkemesinin kararı ile faize yönelik itirazın kesin olarak kaldırılmasına karar verilmiştir. Başvurucu tarafından Ankara Üniversitesi Döner Sermaye İşletmesi Müdürlüğüne gönderilen bilgi edinme dilekçesine cevaben, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'na göre tüzelkişiliğe sahip olan Rektörlüğün her türlü emval ve nakdinin Devlet malı niteliğinde olduğu ve bu niteliği nedeniyle 2004 sayılı Kanun'un 82. maddesinin birinci fıkrası uyarınca haczinin mümkün olmadığı bildirilmiştir.

2. Başvurucu, alacağının tahsiline yönelik olarak Ankara Üniversitesi Döner Sermaye İşletmesi Müdürlüğü aleyhine başlattığı haciz işlemlerinin, 2004 sayılı Kanun'un 82. maddesinde yer alan Devlet malları ile mahsus kanunlarında haczi kabil olmadığı gösterilen malların haczedilemeyeceğini belirten hüküm nedeniyle yürütülemediğini belirterek, Anayasa'nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

Başvurucu, İzmir 7. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtası ile gönderdiği 10/3/2014 tarihli dilekçede, icra takibi borçlusu olan Ankara Üniversitesi Döner Sermaye İşletmesi Müdürlüğü ile sulh olduklarını, bu nedenle yapmış olduğu bireysel başvurudan feragat ettiğini belirtmiştir.

3. Anayasa Mahkemesi, başvurunun, başvurunun her aşamasında başvurudan feragat etmesinin mümkün olduğunu, İçtüzük'ün 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi gereğince, başvurunun talep sonucundan vazgeçmesi hâlinde, başvurunun

İçtüzük'ün 80. maddesinin (2) numaralı fıkrasındaki istisnalar arasında bulunup bulunmadığının değerlendirileceğini belirtmiştir.

4. Mahkeme, başvuru konusu olayda, başvurucunun 5/12/2012 tarihli dilekçesiyle talep sonucundan vazgeçmesi şeklindeki beyanının, 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile İçtüzük'ün 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi kapsamında bir feragat olduğunu ve İçtüzük'ün 80. maddesinin (2) numaralı fıkrası kapsamında değerlendirilebilecek bir durumun söz konusu olmadığını tespit etmiştir.

5. Mahkeme, açıklanan nedenlerle, başvurucunun başvurudan feragat ettiği anlaşıldığından, başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin, "*feragat*" nedeniyle düşmesine karar vermiştir.

[Kararın tam metni için web bağlantısı](#)

Karar Bilgileri:

Birinci Bölümün 28/5/2014 tarih ve 2014/1050 başvuru numaralı kararı.

Sistemik Kavramlar Dizisi

Kabul edilemezlik nedenleri

Düşme kararı

İncelemeyi sürdürmeyi haklı kılan bir nedenin olmaması

Kararın Özeti:

Başvurucu Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunulduktan sonra yurt dışına çıkış yasağının kaldırılması için İstanbul 1. Ağır Ceza Mahkemesine başvurmuştur. İstanbul 1. Ağır Ceza Mahkemesinin 11/3/2014 tarihli kararı ile başvurucu hakkında verilen yurt dışına çıkamamak tedbirinin kaldırılmasına karar verilmiştir. Böylece başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden kalmamıştır.

Kararın Özeti:

1. Başvurucu, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülmekte olan bir soruşturma kapsamında gözaltına alınmış ve tutuklanmıştır. İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesi, başvurusunun "Türkiye Cumhuriyeti İcra Vekilleri Heyetini cebren ıskat veya vazife görmekten men etmek" suçuna eksik teşebbüste bulunduğunu sabit görerek 12 yıl 6 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına, tutuklu yargılanan başvurusunun tahliyesine ve ayrıca "verilen ceza miktarı ve tutuklu kaldığı süre dikkate alınarak... hakkında yurt dışına çıkış yasağı konulmasına" karar vermiştir. Başvurucu, Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur. Anayasa Mahkemesi, 4/12/2013 tarihli kararında, tutukluluğun makul süreyi aştığı iddiasıyla ilgili olarak Anayasa'nın 67. maddesinin birinci fıkrasıyla bağlantılı olarak 19. maddesinin yedinci fıkrasının ihlal edildiğine; seçilme hakkının ihlal edildiği iddiasıyla ilgili olarak Anayasa'nın 19. maddesinin yedinci fıkrasıyla bağlantılı olarak 67. maddesinin birinci fıkrasının ihlal edildiğine; tutukluluğa itirazın incelenmesi sırasında Cumhuriyet Savcısı'nın yazılı mütalaasının tebliğ edilmediği iddiasıyla ilgili olarak Anayasa'nın 19. maddesinin sekizinci fıkrasının ihlal edildiğine karar vermiştir. Anayasa Mahkemesinin kararı üzerine başvuru, hakkındaki yurt dışına çıkış yasağı tedbirinin kaldırılması ya da söz konusu adli kontrol tedbirinin bir başka adli kontrol tedbirine çevrilmesi talebinde bulunmuştur. İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesi, "... yeniden karar verilmesine mahal olmadığı..." gerekçesi ile talep hakkında bir karar vermemiştir. Anılan karara yapılan itiraz reddedilmiştir. İstanbul 1. Ağır Ceza Mahkemesinin 11/3/2014 tarihli kararı ile başvuru hakkında verilen yurt dışına çıkamamak tedbirinin kaldırılmasına karar verilmiştir.

2. Başvurucu; hakkında yurt dışına çıkmamak şeklinde adli kontrol tedbir kararı verildiğini, adli kontrol kararının ve itiraz incelemesini yapan mahkemenin kararının gerekçesiz olduğunu bu sebeple Anayasa'nın 141. maddesinin ihlal edildiğini; yurtdışına çıkamamak adli tedbir kararının seçilmiş milletvekillerinin yasama faaliyetlerini engellemesi nedeniyle Anayasa'nın 67. maddesinin birinci fıkrasının ihlal edildiğini, Barış ve Demokrasi Partisinin tutuklu milletvekilleri tahliye edildikleri sırada bu kişilere yurt dışına çıkış yasağı konulmadığını, kendisine ise yurt dışına çıkış yasağı konulması nedeniyle eşitlik ilkesini

düzenleyen Anayasa'nın 10. maddesinin ihlal edildiğini, ayrıca yurtdışına çıkış yasağı tedbiri uygulanmasının Anayasa'nın 23. maddesinde düzenlenen seyahat özgürlüğünün ihlali niteliğinde olduğunu ileri sürmüştür.

3. Anayasa Mahkemesi, başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden kalmadığı durumlarda "*düşmesine*" karar verilebileceğini belirtmiştir.

4. Mahkeme, başvuru konusu olayda, başvurucu hakkında verilen yurt dışına çıkarmamak tedbirinin kaldırılmasına karar verildiğini böylece başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden kalmadığını tespit etmiştir.

5. Mahkeme, açıklanan nedenlerle, başvurunun "*düşmesine*" karar vermiştir.

[Kararın tam metni için web bağlantısı](#)

Karar Bilgileri:

İkinci Bölümün 26/6/2014 tarih ve 2012/782 başvuru numaralı kararı.

Sistemik Kavramlar Dizisi

Kabul edilemezlik nedenleri

Açıkça dayanaktan yoksunluk

Bir ihlalin olmadığına açık olduğu şikâyet

Eğitim hakkı

Yüksek öğretime giriş

Seyahat hürriyeti

Yurt dışı yasağı

Kararın Özü:

Şüphelilerin kaçmalarını ve delilleri karartmalarını engellemek, kesinleşen cezaların uygulanmasını temin etmek gibi amaçlara hizmet eden tutukluluk ve yurt dışına çıkamamak şeklinde uygulanan tedbir kararları, kişilerin doğrudan özgürlüğünü ve/veya seyahat özgürlüğünü kısıtlamakla beraber doğaları gereği haklarında bu tedbirler uygulanan kişilerin eğitim, mülkiyet, toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakları gibi pek çok haklarını kullanmalarını da etkileyebilmektedir/sınırlayabilmektedir. Hakkında tedbir uygulanan kişilerin doğrudan etkilenen hakları yönünden konunun esasına girerek sınırlandırmanın kanuniliği, meşru amacı ve ölçülülüğü incelenilebilir. Hakkında tedbir uygulanan kişilerin doğrudan etkilenen hakları yönünden konunun esasına girerek sınırlandırmanın kanuniliği, meşru amacı ve ölçülülüğü incelenilebilir. Somut başvuruların özelliklerine göre tedbir uygulamasının dolaylı etkilediği her hak yönünden böyle bir inceleme yapılmasına gerek bulunmayabilir.

Kararın Özeti:

1. Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığınca yasa dışı KCK örgütüne üye olmak iddiası ile başvurusunun ifadesi alınmış ve adli kontrol istemiyle serbest bırakılmıştır. Sorgu hâkimliğince aynı tarihte başvuru hakkında yurt dışı çıkış yasağı kararı verilmiştir. Diyarbakır CMK 250. madde ile yetkili Cumhuriyet savcılığınca aralarında başvurusunun da bulunduğu kişiler hakkında dava açılmış olup dava halen derdesttir. Başvuru 2012/2013 eğitim/öğretim yılı içerisinde DGS'ye girerek Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi Hukuk Fakültesine kayıt yaptırmaya hak kazanmıştır. Başvurusunun yurt dışı yasağı bulunması sebebi ile avukatı tarafından adli kontrol kararının kaldırılması veya değiştirilmesi için talepte bulunulmuş ancak talep reddedilmiştir. Başvurusunun yaptığı itiraz da reddedilmiştir.

2. Başvuru, Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi Hukuk Fakültesinde öğrenim görmeye hak kazandığı halde hakkında uygulanmakta olan ve ne kadar süreceği belli olmayan adli kontrol kararı nedeniyle bu okulda öğrenime devam etmesinin engellendiğini, bir güvenlik tedbiri olan adli kontrolün her duruşmada değerlendirmeye tabi olması gerekirken savunması alınmayarak hakkının zedelendiğini belirterek Anayasa'nın 42. maddesinde güvence altına alınan eğitim ve öğretim hakkının ihlal edildiğini iddia etmiş, maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

3. Anayasa Mahkemesi, yurt dışına çıkamamak şeklinde uygulanan tedbir kararının, kişilerin eğitim, mülkiyet, toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakları gibi pek çok haklarını kullanmalarını dolaylı olarak etkileyebileceğini, somut başvuruların özelliklerine göre tedbir uygulamasının dolaylı etkilediği her hak yönünden inceleme yapılmasının gerekli olmayabileceğini ifade etmiştir.

4. Mahkeme, başvuru konusu olayda, başvurucu hakkında 25/12/2009 tarihinde uygulanan yurt dışı çıkış yasağı tedbirinin, başvurucunun eğitim ve öğretim hakkını dolaylı olarak etkilediğini ayrıca başvurucunun KKTC'de bir üniversiteyi kazansa bile devam edemeyebileceği hususunun sınava girdiği tarih itibarıyla öngörülebilir olup, başvurucunun bunu önceden bilebilecek durumda olduğunu tespit etmiştir.

5. Mahkeme, açıklanan nedenlerle, başvurucunun eğitim hakkının ihlali iddialarına ilişkin olarak bir ihlalin olmadığı açık olduğundan, başvurunun "*açıkça dayanaktan yoksun olması*" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

[Kararın tam metni için web bağlantısı](#)

Karar Bilgileri:

İkinci Bölümün 26/6/2014 tarih ve 2013/1752 başvuru numaralı kararı.

Sistemik Kavramlar Dizisi

Kabul edilemezlik nedenleri

Kişi yönünden yetkisizlik

Adil yargılanma hakkı

Mahkemeye erişim hakkı ,

Yargı kararlarının icrası

İbraname

Mülkiyet hakkı

Kararın Özü:

Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bir hakkın ihlaline karar verilebilmesi için mağdurluk statüsünün ve/veya başvuruya konu olan kamu gücü kullanımına dayalı temel nedenlerin başvuru hakkında karar verileceği zamana kadar devam etmesi gerekir. Mağdurluk statüsünün devamı konusunda değerlendirme yapılırken başvurucunun şikâyet ettiği hususların hala mevcut olup olmadığı ve muhtemel hak ihlalinin etkilerinin giderilip giderilmediği incelenmelidir.

Başvuru konusunun mahkeme kararıyla elde edilmiş ve bir kamu kurumunun ödemesi gereken belli bir miktar tazminat olması durumunda mağdurluk statüsünün kaybı için bu bedelin tamamının ödenmesi ve ödemenin gecikmesine ve enflasyona bağlı hissedilir derecede değer kaybının bulunmaması gerekir. Bunun yanında tazminat ya da başvurucunun taleplerinin anlaşma ile karşılanması da, mağdurluk statüsünün belirlenmesine etki eder. Zira kamu idaresinin başvurucuyla yaptığı anlaşma ile borcun tamamını faiziyle birlikte ödemesi durumunda başvurucunun önceki borçtan olumsuz etkilenme olasılığı kalmamaktadır.

Anayasa'nın 138. maddesinin dördüncü fıkrası gereği yargı kararları geciktirilmeksizin uygulanmak zorunda olmakla ve kararın icrasında gecikmenin başvurucuların adil yargılanma haklarına bir müdahale olduğu kabul edilmekle beraber, kararların icrasında ne kadar süreli bir gecikmenin hak ihlali sayılacağı, davanın konusu bir alacağın veya tazminatın ödenmesiyle alacak veya tazminatın mahiyeti, başvurucunun kararın icrasındaki menfaati, yargı kararının icrasının başvurucu için önemi, ödeme ile sorumlu idarenin bütçe imkânları ve ödeme konusundaki tutumu, alacak veya tazminatın ödemenin gecikmesi nedeniyle değer kaybedip kaybetmediği, davanın kararın icra safhasıyla beraber toplam süresi ile kararın icrasında geçen süre gibi somut davanın koşullarına göre incelenmesi gerekir.

Kararın Özeti:

1. Başvurucunun murisinin hisse sahibi olduğu taşınmaz hakkında kamulaştırma kararı alınmıştır. Başvurucunun murisi 26/7/1987 tarihinde vefat etmiştir. Başvurucunun murisinin vefatından haberdar olmayan İdare, kamulaştırma işlemlerini ölü kişiye karşı sürdürerek taşınmazın kendi adına tespiti için Asliye Hukuk Mahkemesinde dava açmıştır. Mahkemece başvurucunun murisinin adresi tespit edilemediğinden ilan tebligat yapılarak davaya devam edilmiş ve taşınmazın idare adına tesciline karar verilmiştir. Dava konusu

taşınmaz, idare adına tapuya hükmen tescil edilmiş ve idare kamulaştırdığı taşınmazı ifraz ederek üçüncü kişilere satmıştır. İdarece başvurunun murisi adına Ziraat Bankasına yatırılan kamulaştırma bedeli, 10 yıllık zamanaşımı süresinin dolması nedeniyle 31/1/2002 tarihinde Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna (TMSF) devredilmek üzere Genel Müdürlük kayıtlarına alınmıştır. Bu durumu yıllar sonra öğrenen başvuru, 14/7/2009 tarihinde Bakırköy Birinci Asliye Hukuk Mahkemesinde haklarını saklı tutmak kaydıyla, kamulaştırmaz el atma nedeniyle tazminat davası açmıştır. Mahkemece dava konusu taşınmazın bulunduğu yerde bilirkişiler nezaretinde keşif yapılmış, ayrıca taşınmazın bedel tespitine esas olmak üzere emlak vergi beyanlarıyla emsal bildirim ve imar durumunu tespit için ilgili kurumlara müzekkere yazarak gerekli incelemeyi tamamlamıştır. Mahkemece, bilirkişi raporuna itiraz için taraflara süre verilmiş, başvuru rapora itirazının olmadığını beyan etmiştir. Başvuru 31/1/2011 tarihli ıslah dilekçesiyle taşınmazın bilirkişilerce tespit edilen değeri olan 446.000,00 TL'nin dava tarihinden itibaren yasal faiziyle beraber tahsilini talep etmiştir. Mahkeme davayı kabul ederek başvurucuya murisine ait taşınmazın dava tarihi itibarıyla değeri olan 446.000,00 TL'nin tazminat olarak ödenmesine karar vermiştir. Karar Yargıtayca onanmış ve karar düzeltme talebi de reddedilmiştir. Başvuru, ilama dayalı alacağı hakkında icra takibine başlamıştır. İcra takibine rağmen borçlu idare borcunu ödememiş, kamu mallarının haczedilmezliğine ilişkin hükümler nedeniyle de başvuru haciz işlemi yaptıramamıştır. Başvuru 18/1/2013 tarihli dilekçesiyle İdareye kesinleşen yargı kararına dayalı alacağını ne zaman ödeneceğini, hangi tarihte ödeme sırasına alındığını, kaçınıcı sırada olduğunu sormuş, Belediye Hukuk İşleri Müdürlüğünün dosyanın ödeme emri belgesi düzenlenerek ödenmesi için 10/4/2012 tarihinde Mali Hizmetler Müdürlüğüne gönderildiği, Mali Hizmetler Müdürlüğünün ise başvurunun alacağının 27/11/2012 tarihinde muhasebe kayıtlarına işlendiğini, takriben Mayıs ayı sonuna kadar ödeme yapılacağı yönündeki beyanlarını içeren 23/1/2013 tarihli yazıyla başvurucuya cevap verilmiştir. İcra takibinden sonuç alamayan başvuru, 20/2/2013 tarihinde Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvuru 5/6/2013 tarihli dilekçesiyle 651.042,00 TL alacağının banka hesabına ödenmesini, ödeme yapılması halinde bir alacağının kalmayacağını beyan etmiş, İdare, 6/6/2013 tarihinde Mahkemece hükmedilen tazminatı, faiz ve diğer masraflarıyla beraber, 651.042,00 TL olarak başvurunun banka hesabına yatırmıştır.

2. Başvuru, Zeytinburnu Belediyesince murisi adına tescilli taşınmaza murisinin vefatından sonra el atılması nedeniyle idareye açtığı kamulaştırmaz el atma nedeniyle açtığı tazminat davasında kendi adına hükmedilen tazminatı icra yoluyla takip ettiği halde kendisine ödeme yapılmaması, kamu mallarının haczedilmezliğine ilişkin hükümler nedeniyle icra takibinin sonuçsuz kalması ve yargı kararının uygulanmaması sebebiyle mülkiyet hakkının ve hak arama hürriyetinin ihlal edildiğini ileri sürmüş ve haklarının ihlal edildiğine karar verilerek ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere ve TL manevi tazminata hükmedilmesi talebinde bulunmuştur.

Mülkiyet Hakkı Yönünden

3. Anayasa Mahkemesi, bireysel başvuruda bir hakkın ihlaline karar verilebilmesi için mağdurluk statüsünün ve/veya başvuruya konu olan kamu gücü kullanımına dayalı temel nedenlerin başvuru hakkında karar verileceği zamana kadar devam etmesi gerektiğini, mağdurluk statüsünün devamı konusunda değerlendirme yapılırken başvurunun şikâyet

ettiği hususların hala mevcut olup olmadığının ve muhtemel hak ihlalinin etkilerinin giderilip giderilmediğinin incelenmesi gerektiğini belirtmiştir.

4. Mahkeme, başvuru konusu olayda, başvurucunun idareyle anlaşma sağlayarak ve 5/6/2013 tarihli ibranameyi imzalayarak alacağının tamamını faiz ve yargılama giderleriyle birlikte tahsil ettiğini ve tazminatın ödenmemesinden kaynaklanan maddi mağduriyetin tamamen giderildiğini tespit etmiştir.

5. Mahkeme, açıklanan nedenlerle, başvurucunun mülkiyet hakkına yönelik şikâyet yönünden mağdurluk statüsünü kaybettiği anlaşıldığından başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin "*kişi yönünden yetkisizlik*" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

Adil Yargılanma Hakkı Yönünden

3. Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın 138. maddesinin 4. fıkrası gereğince yargı kararları geciktirilmeksizin uygulanmak zorunda olmakla ve kararın icrasında gecikmenin başvurucuların adil yargılanma haklarına bir müdahale olduğu kabul edilmekle beraber, kararların icrasında ne kadar süreli bir gecikmenin hak ihlali sayılacağına, davanın konusu bir alacağın veya tazminatın ödenmesiyle alacak veya tazminatın mahiyeti, başvurucunun kararın icrasındaki menfaati, yargı kararın icrasının başvurucu için önemi, ödeme ile sorumlu idarenin bütçe imkânları ve ödeme konusundaki tutumu, alacak veya tazminatın, ödemenin gecikmesi nedeniyle değer kaybedip kaybetmediği, davanın kararın icra safhasıyla beraber toplam süresi ile kararın icrasında geçen süre gibi somut davanın koşullarına göre incelenmesi gerektiğini belirtmiştir.

4. Mahkeme başvuru konusu olayda, başvurucunun mahkeme kararıyla elde ettiği tazminatın ödenmesindeki 9 aylık gecikmenin; ödemenin idarece muhasebe kayıtlarına alınarak bir plana bağlanması, öngörülemeyen borç miktarının bütçe imkânlarıyla kıyaslandığında yüksek bir miktara baliğ olması, tazminatın konusunun ödenmesini ivedi hale getirecek özellikli bir konu olmaması, alacağın tamamının faiz ve yargılama giderleriyle beraber başvurucuyla yapılan uzlaşma ve imzalanan ibranameyle ödenmesi, başvurucunun ödemenin yapılmasındaki menfaatinin önemli ve öncelikli olmadığı hususları göz önünde bulundurulduğunda ihlal boyutlarına ulaşmadığını tespit etmiştir.

5. Mahkeme, açıklanan nedenlerle, başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan yargı kararlarının icrası hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE karar vermiştir.

[Kararın tam metni için web bağlantısı](#)

Karar Bilgileri:

İkinci Bölümün 26/6/2014 tarih ve 2013/3063 başvuru numaralı kararı.

Sistemik Kavramlar Dizisi

Adil yargılanma hakkı

Hukuki güvenlik ilkesi

Hukuki öngörülebilirlik

Kararın Özü:

Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan hukuk devletinin temel ilkelerinden biri "belirlilik" tir. Bu ilkeye göre, yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu bir takım güvenceler içermesi gereklidir. Belirlilik ilkesi, hukuksal güvenlikle bağlantılı olup; birey, belirli bir kesinlik içinde, hangi somut eylem ve olguya hangi hukuksal yaptırımın veya sonucun bağlandığını, bunların idareye ne tür müdahale yetkisini doğurduğunu, kanundan öğrenebilme imkânına sahip olmalıdır. Birey, ancak bu durumda kendisine düşen yükümlülükleri öngörüp, davranışlarını düzenleyebilir. Hukuk güvenliği, kuralların öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de kanuni düzenlemelerde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar.

Mahkemeye erişim hakkı ise bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına gelmektedir. Kişinin mahkemeye başvurmasını engelleyen veya mahkeme kararını anlamsız hale getiren, bir başka ifadeyle mahkeme kararını önemli ölçüde etkisizleştiren sınırlamalar mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir.

Kararın Özeti:

1. Başvurucu, Hakkari Jandarma Özel Harekat Tabur Komutanlığı emrinde uzman çavuş olarak görev yapmakta iken 12/9/2010 tarihinde meydana gelen terör saldırısında 158 gün iş ve gücünden kalacak şekilde yaralanmıştır. Başvurucuya nakdi tazminat ödenmiştir. Başvurucu hakkında düzenlenen rapor ile Türk Silahlı Kuvvetlerinde görev yapamayacağına karar verilmiş, vazife malulü olarak emekliye sevk edilmiştir. Başvurucu İçişleri Bakanlığında ek nakdi tazminat talebinde bulunmuş, talebine 60 gün içinde herhangi bir cevap verilmemiş ve bu süre içinde ek tazminat ödemesi yapılmamıştır. Başvurucu tarafından nakdi tazminat farkının ödenmemesine ilişkin zımni ret işleminin iptali istemiyle dava açılmıştır. Diğer taraftan Jandarma Genel Komutanlığı Nakdi Tazminat Komisyonu 4 başvurucuya ek nakdi tazminat verilmesi yönünde karar almış, bu kararı başvurucuya tebliğ etmemiş, karar üzerine ödeme emri belgesi düzenlenmiş ve davanın açıldığı tarihten sonra tazminat ödemesi yapılmıştır. AYİM Üçüncü Dairesi davanın açıldığı tarih itibarıyla uyuşmazlık konusu oluşturabilecek bir idari işlemin bulunmadığı gerekçesiyle davayı reddetmiş, posta gideri ile yargı harçlarını başvurucu üzerine bırakmış ve vekâlet ücretinin

başvurucudan alınarak davalı idareye verilmesine karar vermiş, karar düzeltme başvurusu da reddedilmiştir.

3. Anayasa Mahkemesi, hukuk güvenliğinin, kuralların öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de kanuni düzenlemelerde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kıldığını ayrıca kişinin mahkemeye başvurmasını engelleyen veya mahkeme kararını anlamsız hale getiren, bir başka ifadeyle mahkeme kararını önemli ölçüde etkisizleştiren sınırlamaların mahkemeye erişim hakkını ihlal edebileceğini belirtmiştir.

4. Mahkeme, başvuru konusu olayda, İdare tarafından başvuru talebinin kabul edildiğine yönelik alınan kararın başvuru kanuni süresi içinde bildirilmemiş olması nedeniyle dava açılmak zorunda kalınması sonucunda başvuru aleyhine yargılama giderlerine ve vekâlet ücretine hükmedilmiş olmasının başvuru açısından "öngörülemez" nitelikte olduğunu tespit etmiştir.

5. Mahkeme, açıklanan nedenlerle, başvuru hakkında yapılan yargılama sırasında hukuk kurallarının yorum ve uygulanmasının "öngörülemez" nitelikte olması nedeniyle ANAYASA'NIN 36. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİNE ve başvurucuya manevi tazminat ödenmesine karar vermiştir.

[Kararın tam metni için web bağlantısı](#)

Karar Bilgileri:

İkinci Bölümün 26/6/2014 tarih ve 2013/6428 başvuru numaralı kararı.

Sistematik Kavramlar Dizisi

Kabul edilemezlik nedenleri

Açıkça dayanaktan yoksunluk

Adil yargılanma hakkı

Silahların eşitliği ilkesi ve çelişmeli yargılama hakkı

Hükme esas alınan gizlilik dereceli belgelerin incelettilmemesi

Kararın Özü:

Silahların eşitliği ilkesi, davanın taraflarının usuli haklar bakımından aynı koşullara tabi tutulması ve taraflardan birinin diğerine göre daha zayıf bir duruma düşürülmeksizin iddia ve savunmalarını makul bir şekilde mahkeme önünde dile getirme fırsatına sahip olması anlamına gelmektedir. Kural olarak başvurucular, davanın karşı tarafına tanınan bir avantajın kendisine zarar vermiş olduğunu veya bu durumdan olumsuz etkilendiğini ispat etmek zorunda değildirler. Taraflardan birine tanınan, diğerine tanınmayan avantajın, fiilen olumsuz bir sonuç doğurduğuna dair delil bulunmasa da silahların eşitliği ilkesi ihlal edilmiş sayılır.

Çelişmeli yargılama ilkesi ise taraflara dava malzemesi hakkında bilgi sahibi olma ve yorum yapma hakkının tanınmasını ve bu nedenle tarafların yargılamanın bütününe aktif olarak katılmasını gerektirmektedir. Bu anlamda, mahkemece tarafların dinlenilmemesi, delillere karşı çıkma imkânı verilmemesi, yargılama faaliyetinin hakkaniyete aykırı hale gelmesine neden olabilecektir. Çelişmeli yargılama ilkesi, silahların eşitliği ilkesi ile yakından ilişkili olup, bu iki ilke birbirini tamamlar niteliktedir. Zira çelişmeli yargılama ilkesinin ihlal edilmesi durumunda, davasını savunabilmesi açısından taraflar arasındaki denge bozulacaktır. Çelişmeli yargılamanın medeni haklara ilişkin davalarda da kabul ediliyor olması, medeni bir hakka ilişkin yargılamada tarafların duruşmada hazır bulunması da dâhil olmak üzere, yargılamanın bütününe aktif olarak katılmalarını gerektirir.

Kararın Özeti:

1. Başvurucu, ilçe jandarma komutanı olarak görev yapmakta maiyetinde bulunan iki subayın tartıştığını bölge komutanına bildirmiştir. Bölge komutanı tarafından tahkikat heyeti oluşturulmuştur. Heyetin yaptığı tahkikatın neticesinde, başvurucunun maiyetindeki iki subayın eşleri arasında uzun zamandır süre gelen huzursuzluğu bildiği ve bazı hususlara şahit olduğunu beyan etmesine rağmen disiplin amiri olarak gerekli müdahalede bulunmadığından bahisle bölge komutanının işlemi ile başvurucu ikaz edilmiştir. Daha sonra başvurucunun, maiyetindeki iki subayın eşleri arasındaki sürtüşmeyi ve lojmanlar bölgesine sivil şahısların giriş çıkışlarını uzun süredir bilmesine rağmen disiplin amiri olarak zamanında gerekli müdahaleyi yapmadığı, ailesiyle lojmanda oturan diğer aileler arasında ihtilaf oluştuğu tespit edildiğinden bahisle başka bir garnizona ataması yapılmıştır. Başvurucu tarafından işlemin iptali istemiyle dava açılmıştır. Dava devam ederken başvurucu vekili, davalı idare tarafından savunmaya ek olarak gönderilen gizli ve gizli olmayan delillerin incelettilmesini talep etmiştir. AYİM Birinci Dairesi talep hakkında karar verilmesine yer olmadığına ve dava dosyasının talep hakkında karar vermeye yetkili olan AYİM Genel Sekreterliğine iadesine karar vermiştir. Genel Sekreterin kararı ile talebin uygun

bulunmadığı belirtilmiştir. Başvurucu tarafından anılan karara yönelik bir itiraz yapılmamıştır. AYİM Birinci Dairesi davanın reddine ve gizlilik dereceli belgelerin iadesine karar vermiştir. Karar, başvurucu vekiline 24/7/2013 tarihinde tebliğ edilmiş, bunun yanında başvurucu, atama işleminin iptali istemiyle açılan dava devam etmekte iken görevinden istifa etmiştir.

2. Başvurucu, Van garnizonuna yapılan atamasının iptali istemiyle açtığı davada hukuka aykırı karar verildiğini, savunmaya ek olarak davalı tarafından sunulan gizli ve gizli olmayan delillerin talep edilmesine rağmen incelettilerilmeyerek iddia ve savunma hakkını gerektiği ölçüde kullanmadığını, AYİM'in bir ceza mahkemesi niteliği olmamasına rağmen davalı idare tarafından sunulan soruşturma dosyasına itibar ederek suç işlediği yönünde isnatlarda bulunduğunu, AYİM'in kuruluşu ve bünyesindeki sınıf subayları nedeniyle tarafsız ve bağımsız olmadığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş, ihlalin giderilmesi için yeniden yargılama yapılmasını ve uğradığı maddi ve manevi zarara karşılık tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

Masumiyet Karinesinin İhlal Edildiği İddiası Yönünden

3. Anayasa Mahkemesi, kişinin suçluluğunu ima eden ya da kabul eden bir yargı söz konusu olmadıkça, sadece soruşturma açılmış olmasının disiplin veya idari yaptırım işlemlerinin başlatılması veya uygulanması için yeterli görülebileceğini belirtmiştir.

4. Mahkeme, başvuru konusu olayda, AYİM kararında yer alan ifadelerde ve atama işlemini incelerken yapılan hukuki değerlendirmede, başvurucu için suçlu ifadesinin kullanılmamış veya bir suç işlediği tespitinde bulunulmamış olduğunu, AYİM'in atama işlemine karşı açılan davayı başvurusunun yönetim eksikliğinden kaynaklanan nedenler ile reddettiğini tespit etmiştir.

5. Mahkeme, açıklanan nedenlerle, başvurusunun masumiyet karinesinin ihlal edildiği iddiasına ilişkin bir husus saptanmadığından, başvurusunun bu bölümünün "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

Adil Yargılanma Hakkının İhlali İddiası Yönünden

(AYİM'in Bağımsız Olmadığı İddiası)

3-4. Anayasa Mahkemesi, bu konuyu daha önce incelediğini,, AYİM'in oluşumu, statüsü ve görevlerinin Anayasa ve ilgili Kanun'da hüküm altına alındığını, AYİM'e atanan askeri hâkimlerin bağımsızlığının Anayasa ve ilgili Kanun hükümleri ile garanti altına alındığını, atanma ve çalışma usulleri yönünden, askeri hâkimlerin bağımsızlıklarını zedeleyecek bir hususun olmadığını, kararlarından dolayı idareye hesap verme durumunda bulunmadıklarını, disipline ilişkin konuların AYİM Yüksek Disiplin Kurulunca incelenip karara bağlandığını diğer yandan, sınıf subayı üyelerin en fazla dört yıllık bir süre ile görev yapmalarının, disiplin konularında yukarıda bahsedilen Disiplin Kuruluna tabi kılınmalarının, görev süreleri zarfında idari veya askeri yetkililerce herhangi bir değerlendirmeye tabi tutulmamalarının, bu subayların idareye karşı bağımsızlıklarını güçlendirdiğini belirtmiştir.

5. Mahkeme, açıklanan nedenlerle, mahkemenin bağımsız ve tarafsız olmadığına ilişkin bir husus saptanmadığından, başvurunun bu bölümünün "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

Adil Yargılanma Hakkının İhlali İddiası Yönünden

(Gizli Belgelerin İncelettirilmediği İddiası)

3. Anayasa Mahkemesi, çelişmeli yargılama ilkesinin, silahların eşitliği ilkesi ile yakından ilişkili olup, bu iki ilkenin birbirini tamamlar nitelikte olduğunu, zira çelişmeli yargılama ilkesinin ihlal edilmesi durumunda, davasını savunabilmesi açısından taraflar arasındaki dengenin bozulacağını, çelişmeli yargılamanın medeni haklara ilişkin davalarda da kabul ediliyor olmasının, medeni bir hakka ilişkin yargılamada tarafların duruşmada hazır bulunması da dahil olmak üzere, yargılamanın bütününe aktif olarak katılmalarını gerektirdiğini belirtmiş ve AİHM'in "gizli" ibareli belgelere erişimin sağlanmamasının silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkesine aykırı olduğuna ilişkin tespitlerini hatırlatmıştır.

4. Mahkeme, başvuru konusu olayda, başvuru konusunun, kendisine bildirilmeyen ve hükme esas alındığı görülen belgelerin incelettirilmesi için 1602 sayılı Kanun'da öngörülen usule göre AYİM'e başvuru yaptığını, gizlilik dereceli belgelerin başvuru konusunun incelemesine açılmadığını ortaya koyacak hiçbir argümanın Genel Sekreterlik veya AYİM kararında ortaya konulmadığını, bu hususların değerlendirmeye alınmasına imkân dahi vermeyecek şekilde gerekçesiz olarak talebin reddedildiğini ve başvurucuya, davalı idarenin savunması ekinde sunulan ve AYİM kararında hükme esas alınan gizlilik dereceli belgelerin incelettirilmediğini tespit etmiştir.

5. Mahkeme, açıklanan nedenlerle, başvuru konusunun, Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen ADİL YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE karar vermiştir.

[Kararın tam metni için web bağlantısı](#)

Karar Bilgileri:

Birinci Bölümün 23/7/2014 tarih ve 2014/1957 başvuru numaralı kararı.

Sistemik Kavramlar Dizisi

Kabul edilemezlik nedenleri

Zaman bakımından yetkisizlik

Başvuru yollarının tüketilmemesi

Yargılamanın yenilenmesi

Kararın Özü:

Anayasa Mahkemesi, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceler.

"Yargılamanın yenilenmesi" yolu her ne kadar bir olağanüstü kanun yolu olarak düzenlenmiş ise de, Mahkemece bu talebin kabul edilmesi halinde duruşmanın açılarak, yargılama sonucunda yeni bir hükmün verilmesi ve bu hükme karşı kanun yollarına başvurulması imkânının bulunduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla bu süreçte, adil yargılanma ile ilgili hak ihlalleri iddialarının öncelikle derece mahkemelerince incelenmesinin beklenilmesi Anayasa Mahkemesinin ikincil nitelikteki rolüne uygun olacaktır.

Kararın Özeti:

1. Başvurucu, olay tarihi itibarıyla Fenerbahçe Spor Kulübü Başkanıdır. TFF Başkanı M. Ö. nezdinde 4/2/2011 tarihinde iletişimin tespitine başlanmıştır. M. Ö.'ye yönelik iletişim tespitlerine bağlı olarak başvuru hakkında da örgütsel ilişkilerinin tespiti ve ortaya çıkarılması için 17/2/2011 tarihinde İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca soruşturma açılmıştır. Başvurucu, 3/7/2011 tarihinde gözaltına alınmış, 6/7/2011 tarihinde hakkında yakalama kararı çıkartılmış, 10/7/2011 tarihinde tutuklanmış ve 2/7/2012 tarihinde de tahliye edilmiştir. Başvurucu 4/7/2011 tarihinde rahatsızlandığını beyan ettiğinden hastaneye sevk edilerek gerekli tedavisi yapılmış, aynı gün tekrar rahatsızlandığını beyan ettiğinden başka bir hastaneye sevk edilmiş ve yatışı yapılmış, burada 7/7/2011 tarihine kadar tedavi görmüş, 7/7/2011 tarihinde Emniyet Müdürlüğü tarafından ifadesi alınmıştır. 7/7/2011 tarihinde yeniden gözaltına alınan başvuru 8/7/2011 tarihinde gözaltından çıkarılmıştır. 8/7/2011 tarihinde sorgulanmak üzere Mahkeme huzuruna çıkan başvuru rahatsızlandığını ifade ettiğinden hastaneye sevk edilmiştir. 9/7/2011 günü saat 21.30'da sağlık elemanlarının gözetiminde tekrar Mahkeme huzuruna çıkan başvuru sorgusuna başlanmıştır. Başvurucu saat 23.40'ta ilaçlarını almak istediğini beyan ettiğinden sorgusuna ara verilmiş ve 10/7/2011 günü saat 00.01 itibarıyla ifadesinin alınmasına devam edilmiştir. Saat 00.45'te rahatsızlandığını beyan eden başvuru sorgusuna tekrar ara verilmiş ve tıbbi kontrolü yaptırılmış, sonrasında ise başvuru sağlık durumundaki değişim sebebiyle sorguya o gün itibarıyla son verilmiştir. 10/7/2011 günü saat 14.55 itibarıyla başvuru sorgusuna devam edilmiş ve başvuru tutuklanmasına karar verilmiş, başvuru da aralarında bulunduğu toplam 93 şüpheli hakkında kamu davası açılmıştır. Başvuru, "spor

müsabakalarının sonucunu etkilemek amacıyla Türkiye Profesyonel Süper Ligi'nde şike ve teşvik primi suçlarını işlemek suretiyle suç örgütü kurup yönetmek" suçundan 2 yıl 6 ay hapis; "*Türkiye Profesyonel Süper Ligi'nde oynanan ... spor müsabakalarının sonucunu etkilemek amacıyla teşvik primi*" suçundan 3 yıl 9 ay hapis ve adli para cezası ile cezalandırılmış; spor kulüplerinin, federasyonların, bünyesinde sportif faaliyet icra edilen tüzel kişilerin yönetim ve denetim organlarında görev yapmaktan yasaklanmıştır. Bu yaptırımların yanında anılan Mahkemece başvurusunun bazı eylemleri için de beraat kararı verilmiştir. Başvurucunun kararı temyiz etmesi üzerine, Yargıtayca karar onanarak kesinleşmiş, bu karar başvuru tarafından aynı tarihte öğrenilmiş ve başvuru, süresi içinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Ayrıca, Yargıtay onama kararına karşı yapılan itiraz reddedilmiştir. Başvurucu, bireysel başvuru tarihinden sonra, 18/4/2014 ve 8/5/2014 tarihlerinde yargılamanın yenilenmesi talebiyle mahkemeye başvurmuş ve yargılamanın yenilenmesi talebi kabul edilmiş ve infazın geri bırakılmasına karar verilmiştir.

2. Başvurucu, kendisine isnat edilen suçlamalar nedeniyle kanunun öngördüğü azami süreyi aşacak şekilde gözaltında tutulduğunu, bu sürede ciddi hastalıkları olduğu halde, yetkililerce sağlık durumu dikkate alınmaksızın hastane yerine emniyetteki nezarethanede kötü şartlar altında alıkonulduğunu, savcılık ve mahkemedeki ifade ve sorgusunun iyileşmesi beklenmeden alınıp ardından tutuklandığını, soyut ve genel gerekçelerle tutukluluğun devamına ilişkin kararlar verildiğini, görevli ve yetkili olmayan mahkemece yargılama sürecinin yapıldığını, soruşturma evresinde bir kısım sanıklar hakkında tutuklama kararı vermiş olan Mahkeme Başkanının kanuna aykırı olarak kovuşturma evresinde de görev aldığını, şartları oluşmadığı halde hukuka aykırı şekilde iletişimin tespitinin yapılarak, yargılama neticesinde mahkumiyetin tek delili olarak gösterildiğini, iletişimin tespiti tutanağında bir kısım kişilerin sıfat ve konuşmalarının birbirlerine karıştırıldığını, gıyapta alınan ara karar ile resen açılan duruşmada savunmaya yer verilmeksizin Türkiye Futbol Federasyonunu temsil eden bazı tanıkların dinlendiğini, isnat edilen eylemlere karıştığı iddia edilen futbolcu ve spor kulübü yöneticilerinin tanık olarak dinlenmediğini, dosyadaki bir kısım rapor ve yazıların dikkate alınmayarak kanıtların tam olarak değerlendirilmediğini, tevsi tahkikat taleplerinin reddedildiğini belirterek, Anayasa'nın 13., 17., 20., 36., 37., 38. ve 141. maddelerinde düzenlenen haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür, incelemenin duruşmalı yapılmasını, infazının tedbiren durdurulmasını, ihlalin tespiti ile yargılamanın yenilenmesini, 6222 sayılı Kanun'un 11. maddesinin Anayasaya aykırı olduğuna karar verilmesini ve manevi tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiği İddiası Yönünden

3. Anayasa Mahkemesi, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceleyebileceğini hatırlatmıştır.

4. Mahkeme, başvuru konusu olayda, tutukluluk halinin, davanın esasına ilişkin ilk derece mahkemesinin kararını 2/7/2012 tarihinde açıklanmasıyla birlikte sona erdiğini tespit etmiştir.

5. Mahkeme, açıklanan nedenlerle, başvurusunun gözaltı süresinin uzunluğu ve tutukluluğa ilişkin şikâyetlerinin Anayasa Mahkemesinin yetkisinin başladığı tarihten

önceye ait olduğu anlaşıldığından, başvurunun bu kısmının "zaman bakımından yetkisizlik" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

Kötü Muamele Yasağının İhlal Edildiği İddiası Yönünden

3. Anayasa Mahkemesi, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceleyebileceğini hatırlatmıştır.

4. Mahkeme, başvuru konusu olayda, şikâyete konu ihlal iddialarının, 23/9/2012 tarihinden önceye ilişkin olduğunu ve söz konusu iddialarla ilgili olarak gerek başvurunun istemi üzerine gerekse resen hali hazırda yürütülmekte olan bir soruşturmanın bulunmadığını tespit etmiştir.

5. Mahkeme, açıklanan nedenlerle, başvurunun bu kısmının "zaman bakımından yetkisizlik" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiği İddiası Yönünden

3. Anayasa Mahkemesi, bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesinin zorunlu olduğunu; "yargılamanın yenilenmesi" yolu her ne kadar bir olağanüstü kanun yolu olarak düzenlenmiş ise de, Mahkemece bu talebin kabul edilmesi halinde duruşmanın açılarak, yargılama sonucunda yeni bir hükmün verilmesi ve bu hükme karşı kanun yollarına başvurulması imkânının bulunduğu, dolayısıyla bu süreçte, adil yargılanma ile ilgili hak ihlalleri iddialarının öncelikle derece mahkemelerince incelenmesinin beklenilmesinin Anayasa Mahkemesinin ikincil nitelikteki rolüne uygun olacağını belirtmiştir.

4. Mahkeme, başvuru konusu olayda, ihlal iddiasına konu edilen dava ile ilgili yeniden yargılama yapılmasına karar verildiğini tespit etmiştir.

5. Mahkeme, açıklanan nedenlerle, başvurunun bu kısmının "başvuru yollarının tüketilmemesi" sebebiyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

Özel Hayatın Gizliliği Hakkı ile Haberleşme Hürriyetinin İhlal Edildiği İddiası Yönünden

3. Anayasa Mahkemesi, bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesinin zorunlu olduğunu; "yargılamanın yenilenmesi" yolu her ne kadar bir olağanüstü kanun yolu olarak düzenlenmiş ise de, Mahkemece bu talebin kabul edilmesi halinde duruşmanın açılarak, yargılama sonucunda yeni bir hükmün verilmesi ve bu hükme karşı kanun yollarına başvurulması imkânının bulunduğu, dolayısıyla bu süreçte, adil yargılanma ile ilgili hak ihlalleri iddialarının öncelikle derece mahkemelerince incelenmesinin beklenilmesinin Anayasa Mahkemesinin ikincil nitelikteki rolüne uygun olacağını belirtmiştir.

4. Mahkeme, başvuru konusu olayda, ihlal iddiasına konu edilen dava ile ilgili yeniden yargılama yapılmasına karar verildiğini tespit etmiştir.

5. Mahkeme, açıklanan nedenlerle, başvurunun bu kısmının "başvuru yollarının tüketilmemesi" sebebiyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

[Kararın tam metni için web bağlantısı](#)

Karar Bilgileri:

Birinci Bölümün 23/7/2014 tarih ve 2014/11438 başvuru numaralı kararı.

Sistemik Kavramlar Dizisi

Kabul edilemezlik nedenleri

Kişi yönünden yetkisizlik

Kararın Özü:

"Halk davası" (actio popularis) olarak isimlendirilen başvurulara bireysel başvuru hakkı tanınmamıştır. Dolayısıyla bireylerin, kendi bireysel hakkının ihlal edildiğini ileri sürmeksizin toplumun menfaatlerinin ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunma hakkı bulunmamaktadır.

Kararın Özeti:

1. Yüksek Seçim Kurulunun Cumhurbaşkanı seçimi geçici aday listesine ilişkin kararı 8/7/2014 tarihinde Resmî Gazete'de yayımlanmıştır. Başvurucu, Yüksek Seçim Kurulunun bu kararına 3/7/2014 tarihinde itiraz etmiş, itirazı reddedilmiştir.

2. Başvurucu, Başbakanın kamu görevlisi olduğunu, Cumhurbaşkanlığına aday olması dolayısıyla başbakanlık görevinden istifa etmesi gerektiğini, Başbakanlığın sağladığı maddi ve manevi imkânları kullanarak Cumhurbaşkanlığı seçimine katılmasının eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağına aykırı olduğunu ileri sürmüştür.

3. Anayasa Mahkemesi, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerden, AİHS ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamında bir hakkı doğrudan etkilenmeyen kişinin "*mağdur*" statüsü kazanamayacağını, bireylerin, kendi bireysel hakkının ihlal edildiğini ileri sürmeksizin toplumun menfaatlerinin ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunma hakkı bulunmadığını belirtmiştir.

4. Mahkeme, başvuru konusu olayda, Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın Cumhurbaşkanı adaylığına ilişkin Yüksek Seçim Kurulu kararları nedeniyle güncel ve kişisel bir hakkı doğrudan etkilenmeyen başvurucunun, bireysel başvuru yapma hakkı bulunmadığını tespit etmiştir.

5. Mahkeme, açıklanan nedenlerle, başvurunun "*kişi yönünden yetkisizlik*" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

[Kararın tam metni için web bağlantısı](#)

Karar Bilgileri:

İkinci Bölümün 23/7/2014 tarih ve 2012/1052 başvuru numaralı kararı.

Sistematik Kavramlar Dizisi

Adil yargılanma hakkı

Mahkemeye erişim hakkı

Islah

Kararın Özü:

Dava açılması konusundaki kısıtlamalar, kural olarak mahkemeye erişim hakkına müdahale teşkil eder. Bu kısıtlamalar, süre ve benzeri bir takım usuli şartlar öngörülerek doğrudan doğruya olabileceği gibi, mahkeme önünde devam eden bir davanın taraflarının, dava konusu hak veya menfaate yönelik tasarruflarının sınırlandırılması şeklinde de tezahür edebilir. Bir tazminat veya tam yargı davasına konu olan alacağa ilişkin talep miktarının, yargılama safahatı kapsamında arttırılmaması nedeniyle, alacağın belirli bir kısmına erişilememiş olması da, belirtilen anlamda dava açılması ile ilgili bir kısıtlama olarak, mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmesi gerekli olan bir konudur.

Mahkemeye erişim hakkının ihlalini sonuçladığı iddia edilen önlemin temelini oluşturan meşru amaç karşısında, bireye düşen fedakârlığın ağırlığının göz önünde bulundurulması ve gözetilen kamusal yararın gerekleri ile bireyin temel hakkının korunması arasında adil bir dengenin kurulup kurulmadığının belirlenmesi zorunludur. Anayasa'nın 13. maddesi vasıtasıyla Anayasa'da yer alan tüm temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması hususunda geçerli olan bu denge, mahkemeye erişim hakkının sınırlandırılmasında da göz önünde bulundurulmalıdır.

Kararın Özeti:

1. Başvurucu, Van ili Özalp ilçesindeki askeri birlikteki görevine devam ederken 9/8/2010 tarihinde 03:00 ilâ 05:00 saatleri arasındaki nöbet görevi sırasında gözünde acı ve görme bozukluğu şikâyetiyle amirlerine müracaat etmesi üzerine, ertesi gün bağlı buldukları Tabur Komutanlığı revirine gönderilmiş, burada yapılan muayenesi sonucunda Van Asker Hastanesine sevk edilmiştir. Başvurucunun 11/8/2010 tarihinde Van Asker Hastanesinde yapılan muayenesi sonucunda "sol gözde minimal vitre içi hemoraji-sol makülopati" teşhisi konulmuş ve ileri tetkik ve tedavi için Ankara Gülhane Askeri Tıp Akademisi (GATA) Hastanesine sevk edilmiştir. Başvurucu, askerlik görevine ilişkin süreyi tamamladığı 25/8/2010 tarihinde terhis edilmiştir. Ankara GATA Hastanesinde yapılan muayene ve tedavi işlemleri sonucunda 28/12/2010 tarihli tabip raporu ile başvurucunun sol gözünün 0,2 düzeyinde görebildiği tespit edilerek "sol göz moküler hol" tanısı ile üç ayda bir kontrol önerilmiş ve "Durumu A/9 F-1'e uyar. Askerliğe elverişlidir. Komando ve askeri şoför olamaz. Kitasına taburcusu uygundur." sonucuna ulaşıldığı tespit edilmiştir. Başvurucu, 4/1/2011 tarihinde Milli Savunma Bakanlığına başvuruda bulunarak tazminat talep etmiştir. 60 günlük kanuni süre içerisinde idarenin cevap vermemesi üzerine başvuru, 17/3/2011 tarihinde adli yardım talebiyle tam yargı davası açmıştır. AYİM İkinci Dairesinin kararıyla başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne ancak dava dilekçesinin reddine karar verilmiştir. Bu karar üzerine 28/4/2011 tarihinde AYİM'e sunulan yenilenmiş dava dilekçesi

ile başvuruçunun sol gözünde meydana gelen %80 oranındaki görme kaybının davalı idarenin hizmet kusuru sonucu meydana geldiği iddiası ile başvuruçucu lehine 50.000,00 TL maddi ve 20.000,00 TL manevi; diğer davacılar (başvuruçunun anne ve babası) lehine ayrı ayrı 2.500,00 TL manevi tazminat talep edilmiştir. GATA Adli Tıp Ana Bilim Dalı Başkanlığı tarafından yapılan muayene sonucunda başvuruçunun sol gözündeki fonksiyonel kaybın duyu ve organlarından birinin işlevinin tamamen yitimi niteliğinde olduğu, %23,2 oranında meslekte kazanma gücünü kaybettiği tespit edilmiştir. Aynı kurumun Göz Hastalıkları Ana Bilim Dalı öğretim üyesince düzenlenen görüş yazısında ise başvuruçunun gözünde meydana gelen hasarın yeni gelişen akut bir durum olduğu, buna yol açan sebebin ise termal ya da künt bir travma olabileceği bildirilmiştir. AYİM'e sunulan 5/3/2012 tarihli bilirkişi raporu ile başvuruçunun %23,2 olarak tespit edilen maluliyetine ilişkin olarak 96.249,00 TL maddi tazminat ödenmesi gerektiği mütalaasında bulunulmuştur. Başvuruçucu,16/3/2012 tarihli dilekçe ile maddi tazminat talebini 96.249,00 TL ve manevi tazminat talebini ise 15.000,00 TL olarak ıslah etmek istediğini Yüksek Mahkemeye bildirmiştir. AYİM İkinci Dairesinin 4/4/2012 tarihli kararı ile başvuruçunun askerlik görevi sırasında oluşan maluliyetinin idarenin hizmet kusurundan kaynaklandığı sonucuna ulaşılarak başvuruçucuya 50.000,00 TL maddi ve 20.000,00 TL manevi tazminat verilmesine, dava tarihinden ödeme tarihine kadar yıllık %9 oranında hesaplanacak kanuni faiz yürütülmesine, diğer davacıların (başvuruçunun anne ve babası) manevi tazminat taleplerinin reddine, başvuruçudan alınan 210,00 TL bilirkişi ücretinin davalı idare tarafından başvuruçucuya ödenmesine oy çokluğuyla karar verilmiştir. Aynı kararda 1602 sayılı Kanun'un 46. maddesinin dördüncü fıkrasındaki " *taraflar sürenin geçmesinden sonra verecekleri savunmalara veya ikinci dilekçelere dayanarak hak iddia edemezler*" kuralı gereğince, idari yargıda iddia ve savunmanın değiştirilmesi ve genişletilmesi yasağı bulunduğu ve davacıların süresi dışında talep sonucunu ıslah yoluyla arttırmalarının mümkün olmadığı gerekçeleriyle başvuruçunun ıslah talebinin reddine karar verilmiştir. Başvuruçucu karar düzeltme yoluna başvurmuş olup, karar düzeltme talebinin reddine karar verilmiştir.

2. Başvuruçucu, AYİM'de açtığı tam yargı davasının yargılaması kapsamında, davaya konu gerçek zararı öğrenmesini müteakiben maddi tazminata ilişkin talep sonucunu ıslah yoluyla arttırdığını, AYİM'in idari yargıdaki talep sonucunu değiştirme yasağını gerekçe göstererek bu talebini kabul etmeyip, dava dilekçesinde talep edilen miktar olan 50.000,00 TL tazminata hükmettiğini, bu şekilde hak ettiği tazminatın sadece yarısına kavuşabildiğini, bu şekilde adil yargılanma, mülkiyet ve etkili başvuru haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve tazminat talebinde bulunmuştur.

3. Anayasa Mahkemesi, bir tazminat veya tam yargı davasına konu olan alacağa ilişkin talep miktarının, yargılama safahatı kapsamında arttırılamaması nedeniyle, alacağın belirli bir kısmına erişilememiş olmasının, mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmesi gerekli olan bir konu olduğunu, mahkemeye erişim hakkının ihlalini sonuçladığı iddia edilen önlemin temelini oluşturan meşru amaç karşısında, bireye düşen fedakârlığın ağırlığının göz önünde bulundurulması ve gözetilen kamusal yararın gerekleri ile bireyin temel hakkının korunması arasında adil bir dengenin kurulup kurulmadığının belirlenmesi gerektiğini ifade etmiştir.

4. Mahkeme, başvuru konusu olayda, ıslaha yönelik talep hakkı kısıtlanan başvuruçunun, bilirkişi tarafından hesaplanan 96.249,00 TL maddi tazminatın ancak 50.000,00 TL'lik kısmına kavuşabildiğini bu şekilde tazminat alacağının kayda değer bir

kısından mahrum kalan ve lehine adli yardım kararı verilmiş olması itibarıyla maddi durumunun elverişsiz olduğu anlaşılan başvurucunun, katlanmak zorunda bırakıldığı külfetin, hedeflenen meşru amaçlarla orantısız olduğunu; dolayısıyla müdahalenin ölçülü olmadığını tespit etmiştir.

5. Mahkeme, açıklanan nedenlerle, başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan MAHKEMEYE ERİŞİM HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE ve başvurucuya maddi tazminat ödenmesine karar vermiştir.

[Kararın tam metni için web bağlantısı](#)

Karar Bilgileri:

Birinci Bölümün 23/7/2014 tarih ve 2013/8975 başvuru numaralı kararı.

Sistemik Kavramlar Dizisi

Kabul edilemezlik nedenleri

Başvuru yollarının tüketilmemiş olması

Davanın Nakli

Kararın Özü:

Devletin yaşam hakkı kapsamındaki yükümlülüğünün usuli yönüne ilişkin davada, yargılamanın adil, etkili ve tarafların katılımına açık bir biçimde yürütülüp yürütülmediğinin değerlendirilebilmesi için öncelikle ve kural olarak yargılama sürecinin sonuçlanması gerekir.

Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, ikincil nitelikte bir hukuk yoludur. Bu nedenle, ihlal iddialarına ilişkin olarak öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi gerekmekte olup, ancak somut koşullar itibarıyla başvuru yollarının tüketilmesinin yarar sağlamayacağı veya etkili olmadığının anlaşılması halinde başvuru incelenebilir.

Kararın Özeti:

1. Başvurucunun oğlu Ali İsmail Korkmaz 2/6/2013 tarihinde Eskişehir'de kamuoyunda "Gezi Parkı eylemleri" olarak bilinen eylemlere katılmıştır. Ali İsmail Korkmaz anılan tarihte aralarında kolluk görevlilerinin de olduğu iddia edilen bir grup tarafından darp edildikten 37 gün sonra 10/7/2013 tarihinde bulunduğu hastanenin yoğun bakım ünitesinde yaşamını yitirmiştir. Bu olayla ilgili Eskişehir Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen soruşturma sonunda 9/9/2013 tarihli iddianameyle dördü polis memuru olmak üzere sekiz sanık hakkında kamu davası açılmıştır. Eskişehir 2. Ağır Ceza Mahkemesinin 2013/340 Esas sayılı dosyasında yürütülen davada Mahkeme kamu davasının nakline karar verilmesi amacıyla dosyayı Adalet Bakanlığına göndermiş ve Adalet Bakanlığı davanın nakline karar verilmesini Yargıtay'dan talep etmiştir. Yargıtay davanın Kayseri Ağır Ceza Mahkemesine nakline karar vermiştir. Bu karar üzerine Eskişehir 2. Ağır Ceza Mahkemesi dosyayı Kayseri Nöbetçi Ağır Ceza Mahkemesine göndermiştir. Başvurucunun, davanın nakli kararına yönelik itirazlarının karara bağlanması için dosyanın Yargıtay Ceza Genel Kuruluna gönderilmesi amacıyla yaptığı başvuru, Yargıtay 6. Ceza Dairesinin 29/11/2013 tarihli kararıyla kamu davasının nakli kararına itirazın mümkün olmadığı belirtilerek incelenmeksizin reddedilmiştir. Kamu davası Kayseri 3. Ağır Ceza Mahkemesinin 2013/212 Esas sayılı dosyasında derdesttir.

2. Başvurucu, oğlunun ölümüyle ilgili kamu davasının Eskişehir ilinden Kayseri iline nakli nedeniyle yargılamanın adil ve etkili biçimde yürütülemeyeceğini, kamu görevlileriyle ilgili bir davanın nakline ilişkin kararın Adalet Bakanlığının başvurusu üzerine verilmesinin yargılama makamının tarafsızlığına ve bağımsızlığına gölge düşürdüğünü, davanın nakli kararına yapılan itirazın incelenmeksizin reddedildiğini belirterek adil yargılama ile etkili

başvuru haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüş, ihlalin giderilmesi amacıyla yeniden karar verilmek üzere dosyanın Yargıtay 5. Ceza Dairesine gönderilmesini talep etmiştir.

3. Anayasa Mahkemesi, ihlal iddialarına ilişkin olarak öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi gerektiğini, ancak somut koşullar itibarıyla başvuru yollarının tüketilmesinin yarar sağlamayacağını veya etkili olmadığını anlaşılması halinde başvuru incelenebileceğini hatırlatmıştır.

4. Mahkeme, başvuru konusu olayda, davanın ilk derece mahkemesinde derdest olduğunu, bu aşamaya kadar geçen süre ve bu sürede soruşturma ve yargılama makamlarınca yapılan işlemler dikkate alındığında, kamu davasının nakline ilişkin süreç de dahil olmak üzere yaşam hakkını koruyan hukukun etkisiz olduğunu ve olağan başvuru yollarının tüketilmesinin yarar sağlamayacağını kabul etmenin mümkün olmadığını tespit etmiştir.

5. Mahkeme, açıklanan nedenlerle, başvurunun *“başvuru yollarının tüketilmemesi”* sebebiyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

[Kararın tam metni için web bağlantısı](#)

Karar Bilgileri:

İkinci Bölümün 23/7/2014 tarih ve 2014/1711 başvuru numaralı kararı.

Sistemik Kavramlar Dizisi

Kabul edilemezlik nedenleri

Açıkça dayanaktan yoksunluk

Eşitlik ilkesi

Kararın Özü:

Hükümlülerin ceza infaz kurumunda kalacakları sürenin mahkûmiyet kararına uygun olması Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrasının birinci cümlesi ve AİHS'nin 5. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında güvence altına alınmıştır.

Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrasının birinci cümlesi ve AİHS'in 5. maddesi birinci fıkrasının (a) bendi bir mahkûmun af yasasından ya da erkenden şartlı tahliye veya kesin tahliye durumlarından yararlanması gibi hususları güvence altına almamaktadır. Ancak AİHM, ulusal mahkemelerin, bu tür bir tedbirden faydalanmak için kanunda belirtilen koşulları yerine getiren herkese, herhangi bir takdir yetkileri bulunmadan, bu tedbiri uygulamakla yükümlü olmaları halinde durumun farklı olacağını belirtmektedir. AİHM'in Aican Demir/Türkiye kararında, şartla tahliyenin süre ve iyi hale ilişkin şartları gerçekleştirildikten sonra hâkimin şartla tahliyeye karar vermekle yükümlü olduğunu ve bu kapsamda hâkimin görevi bu koşulların bir araya gelip gelmediğini incelemekle sınırlı olup tahliyenin uygun olup olmadığını değerlendirme imkânına sahip olmadığını ve dolayısıyla hâkimin takdir yetkisinin bulunmadığını belirtmiştir. Bu çerçevede şartla tahliyeye kadar olan sürenin hesaplanmasını AİHS'in 5. maddesi birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında incelenmiştir.

Denetimli serbestlik tedbiri kararının yetkili infaz hâkiminin takdir yetkisinde olduğundan Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrasının birinci cümlesi ve AİHS'nin 5. maddesi birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında güvence altına alındığından bahsetmek mümkün değildir. Ancak bu durumun kişi hürriyeti ve güvenliği açısından infaz hâkimlerine açıkça keyfî bir şekilde karar vermesi sonucunu doğurduğu da söylenemez.

Hükümlülerin hapis cezalarının bir kısmının veya tamamının denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle infaz edilmesi, Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrasının birinci cümlesi ve AİHS'in 5. maddesi birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında güvence altına alınmamasına rağmen belirlenen ceza politikasının bireyleri ayrımcı bir şekilde etkilemesi halinde Anayasa'nın 10. maddesi kapsamında kanun önünde eşitlik ilkesine aykırı bir durum teşkil edebilecektir.

Suçun türüne göre yasama meclisi görüşlerine uygun olarak farklı insan grupları arasında değil de farklı suç türleri arasında ayırım yapılmasının kanun önünde eşitlik ilkesini ihlal etmediği açıktır.

Kararın Özeti:

1. Başvurucu, cinsel taciz suçundan 7 ay 15 gün hapis cezasına mahkûm edilmiş ve bu karar onanarak kesinleşmiştir. Anılan ilamın infazı sürecinde başvurusunun dilekçesine istinaden cezasının infazının 6 ay süre ile ertelenmesine karar verilmiştir. Başvurucu, bu

arada denetimli serbestlikten yararlandırılmasını talep etmiş ancak talebi reddedilmiştir. Anılan karara yapılan başvurunun itirazı da reddedilmiştir.

2. Başvurucu, 5275 sayılı Kanun'un 105/A maddesi kapsamında 1 yıl hapis cezasının denetimli serbestlik tedbiri ile infazı mümkünken kendisinin mahkûm edildiği 7 ay 15 günlük hapis cezasının cinsel suçtan kaynaklanmasından ve anılan Kanun'un cinsel suçlarda denetimli serbestlik tedbirinin uygulanmasına izin vermemesinden dolayı bu uygulamadan yararlandırılmadığını belirterek Anayasa'nın 10. maddesinde tanımlanan eşitlik ilkesine aykırı olan 5275 sayılı Kanun'un 105/A maddesinin iptalini talep etmiştir.

Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkı Yönünden

3. Anayasa Mahkemesi, denetimli serbestlik tedbiri kararının yetkili infaz hâkiminin takdir yetkisinde olduğundan Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrasının birinci cümlesi ve AİHS'in 5. maddesi birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında güvence altına alınmadığını ancak bu durumun kişi hürriyeti ve güvenliği açısından infaz hâkimlerine açıkça keyfi bir şekilde karar vermesi sonucunu doğurduğunun da söylenemeyeceğini belirtmiştir.

4. Mahkeme, başvuru konusu olayda, başvurunun, doğrudan açık ceza infaz kurumuna ayrılmadığından cinsel taciz suçundan aldığı 7 ay 15 günlük hapis cezasını denetimli serbestlik tedbirinden yararlanarak infaz edilemediğini, ancak toplam cezasının beşte birini kapalı ceza infaz kurumunda iyi hâlli olarak geçirdikten sonra açık ceza infaz kurumuna ayrılabilmesini ve denetimli serbestlik tedbirinden yararlanmak için infaz hâkimliğine başvurabileceğini, infaz hâkiminin takdiri kapsamında cezasından şartla tahliye kadar geri kalan kısmının denetimli serbestlik tedbiri kapsamında ceza infaz kurumu dışında infaz edilebileceğini tespit etmiştir.

5. Mahkeme, açıklanan nedenlerle, başvurunun işlediği suç temelinde açık ceza infaz kurumuna ayrılmamasının hakkındaki mahkûmiyet kararını uzatmadığı ve sadece infaz hâkiminin takdiri kapsamında uygulanabilecek bir tedbirinin uygulanmamasına ilişkin açık bir keyfilik de tespit edilemediği, dolayısıyla açık ve görünür bir ihlal olmadığından başvurunun bu kısmının "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle kabul edilemez olduğuna vermiştir.

Eşitlik İlkesinin İhlali İddiası Yönünden

3. Anayasa Mahkemesi, hükümlülerin hapis cezalarının bir kısmının veya tamamının denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle infaz edilmesi, Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrasının birinci cümlesi ve AİHS'in 5. maddesi birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında güvence altına alınmamasına rağmen, belirlenen ceza politikasının bireyleri ayrımcı bir şekilde etkilemesi halinde Anayasa'nın 10. maddesi kapsamında kanun önünde eşitlik ilkesine aykırı bir durum teşkil edebileceğini belirtmiştir.

4. Mahkeme, başvuru konusu olayda, başvurunun mahkûm olduğu cinsel taciz suçunun doğrudan açık ceza infaz kurumuna ayrılmayı engelleyen ve dolayısıyla farklı bir infaz rejimine tabi olmayı gerektiren ve sonuçta 5275 sayılı Kanun'un 105/A maddesinden doğrudan yararlanmayı engelleyen bir durum olduğunu ve bu hususa dayalı olarak, suçun türüne göre yasama meclisi görüşlerine uygun olarak farklı insan grupları arasında değil de

farklı suç türleri arasında ayırım yapılmasının kanun önünde eşitlik ilkesini ihlal etmediğini tespit etmiştir.

5. Mahkeme, açıklanan nedenlerle, açık ve görünür bir ihlal olmadığından başvurunun bu kısmının "*açıkça dayanaktan yoksun olması*" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

[Kararın tam metni için web bağlantısı](#)

Karar Bilgileri:

İkinci Bölümün 23/7/2014 tarih ve 2014/1944 başvuru numaralı kararı.

Sistemik Kavramlar Dizisi

Kabul edilemezlik nedenleri

Konu bakımından yetkisizlik

Meslek örgütlerinin seçimleri

Kararın Özü:

Avrupa kamu düzeninin temel unsuru olan demokrasinin en önemli ilkelerinden biri olarak kabul edilen "serbest seçim hakkı" Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 3. maddesinde düzenlenmiştir. Maddede yasama organının seçimle oluşması, bu seçimin halkın kanaatlerini özgürce yansımasını sağlayacak türden bir seçim olması, seçimin belli aralıklarla yapılacağı düzenlenmiş olması ve gizli oyla serbest seçimler yapılmasına yer verilmiştir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), maddede yer alan "yasama organının seçilmesi" kavramını ulusal parlamentolar ile sınırlı tutmamış muhtemel seçmenler üzerinde etki doğuran kararlar alan yerel veya Avrupa Birliği Parlamentosu gibi meclislerin seçimine de genişletmiştir

Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 3. maddesinde düzenlenmiş olan "serbest seçim hakkı", ulusal parlamentolar gibi meclislerin seçimlerine ilişkin güvenceler getirmiş olup meslek örgütlerinin seçimleri Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 3. maddesi kapsamında değildir.

Oda seçimlerinde oyların sayım ve dökümündeki hukuka aykırılıklar, Anayasa ile AİHS ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokollerin ortak koruma alanına girmez.

Kararın Özeti:

1. Başvurucu, Ankara Umum Otomobilciler ve Şoförler Odasının Olağan Genel Kuruluna başkan adayı olarak katılmış ve birtakım usulsüzlüklerin yapıldığı iddiasıyla İlçe Seçim Kurulu Başkanlığına itirazda bulunmuştur. İlçe Seçim Kurulu Başkanlığının kararı ile seçim sonrası meydana gelen olaylar ile oyların sayım ve dökümüne ilişkin olarak yapılan itirazlar seçimlerin iptali ile tekrar edilmesini gerektirecek bir neden bulunmadığı gerekçesi ile reddedilmiştir. Başvurucu, ilk kararının ardından ikinci kez başvurmuş ve itirazları yine reddedilmiştir. Başvurucu bu kez itirazın reddi kararlarının kaldırılması için Yüksek Seçim Kuruluna başvurmuştur. Yüksek Seçim Kurulu, 25/1/2014 tarihli kararında itiraz nedenlerinde "*tam kanunsuzluk hali bulunmaması*" ve İlçe Seçim Kurulu Başkanlığının kararlarının kesin olması nedeniyle itirazların reddine karar vermiştir.

2. Başvurucu, Ankara Umum Otomobilciler ve Şoförler Odasının Olağan Genel Kurulunda yapılan organ seçimlerinde sayımın devam ettiği sırada oy torbalarının çalındığını, kullanılan pusulaların hatalı olduğunu, seçim kurulunun tuttuğu birleştirme tutanaklarının yanlış düzenlendiğini, hesaplamalarda hata yapıldığını belirterek Anayasa'nın 2., 10., 67., 79., ve 135. maddelerinde tanımlanan haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve seçimlerin iptali ile tazminat talebinde bulunmuştur.

3. Anayasa Mahkemesi, Anayasa ve AİHS'in ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesinin mümkün olmadığını ve meslek örgütlerinin seçimlerinin Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 3. maddesi kapsamında olmadığını belirtmiştir.

4. Mahkeme, başvuru konusu olayda, başvurucunun ihlal edildiğini ileri sürdüğü Oda seçimlerinde oyların sayım ve dökümündeki hukuka aykırılıkların, Anayasa ile AİHS ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokollerin ortak koruma alanına girmediğini tespit etmiştir.

5. Mahkeme, açıklanan nedenlerle, başvurunun "*konu bakımından yetkisizlik*" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

[Kararın tam metni için web bağlantısı](#)

Karar Bilgileri:

Birinci Bölümün 23/7/2014 tarih ve 2014/5425 başvuru numaralı kararı.

Sistemik Kavramlar Dizisi

Kabul edilemezlik nedenleri

Konu bakımından yetkisizlik

Yerel yönetim seçimleri

Kararın Özü:

Siyasi partilerin hukuki nitelikleri bakımından kamu tüzel kişisi olmadıkları açıktır. Anayasa Mahkemesinin kararlarında siyasi partilere ilişkin Anayasa'da yer alan özel düzenlemeler dikkate alınarak, siyasi partilerin olağan derneklerden farklı oldukları vurgulanmışsa da bu tespit onların bireysel başvuru usulünde 6216 sayılı Kanun'un 46. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca özel hukuk tüzel kişileri gibi başvuru yapabilmelerine engel değildir.

AİHM, kapsam ve güç bakımından yeterli yasama yetkisine sahip olmayan yerel yönetim seçimlerini "yasama organı" seçimi kapsamında görmemektedir.

AİHS kapsamında korunan hak, yasama organının seçimi ile ilgili olup Anayasa'nın 127. maddesi uyarınca mahalli idare niteliğinde olan Büyükşehir Belediye Başkanlığı seçimiyle ilgili ihlal iddiaları, bağımsız bir hak olarak AİHS kapsamında değerlendirilmediğinden, bu hakka yönelik ihlal iddialarının bireysel başvuru konusu yapılabilmesi mümkün değildir.

Kararın Özeti:

1. Başvurucu Mansur Yavaş, Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı seçimlerinde Cumhuriyet Halk Partisinden aday olmuş, ancak seçilememiştir. Cumhuriyet Halk Partisi, kanuna aykırı hallerin mevcut olduğu iddiasıyla anılan seçimin iptal edilmesi talebiyle Yüksek Seçim Kuruluna itiraz etmiştir. Yüksek Seçim Kurulunun 9/4/2014 tarih ve 1203 sayılı kararıyla, geçerli oy pusulası toplamı ile siyasi partilere verilen oy miktarları toplamının birbirini doğruladığının tespit edildiği, Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı tarafından bir internet sitesine tüm Türkiye'den erişim engeli konulmasının herkes için geçerli bir uygulama olması nedeniyle propagandaların engellenmesi olarak değerlendirilemeyeceği, seçime ilişkin bir kısım tutanakların incelenmesinden, oy kullanan seçmen sayısı/kullanılan zarf sayısı, artan oy pusulası/zarf sayısı, geçerli oylar, geçersiz oylar toplamalarında hatalara rastlanmış olmakla birlikte, geçerli oyların siyasi partilere dağılımında bir hataya rastlanmaması göz önünde bulundurularak, bu hususun sonuca etkili olmayan maddi hata olarak değerlendirildiği gerekçesiyle itirazın reddine karar verilmiştir.

2. Başvurucular, Yüksek Seçim Kurulu kararlarının yargısal nitelik taşıyan kararlar olduğunu, diğer yargı yerleri kararları gibi YSK kararlarına karşı da bireysel başvuru yapılabileceğini, Anayasa'nın 79. maddesindeki YSK kararları aleyhine bir başka mercie başvurulamayacağı yolundaki hükmün, kararlarının kesin olması şeklinde anlaşılması gerektiğini, YSK'nın 9/4/2014 tarihli kararında ileri sürdükleri delilleri ve iddiaları yeterince

incelemediğini, kararda bariz takdir hatası bulunduğunu, YSK'nın, çok sayıda seçim sandığında geçersiz kabul edilen oy pusulalarının geçersizlik nedenlerinin yazılmamış olması yönündeki itirazı reddettiğini, YSK'nın seçimlerin düzgün yürütülmesine dair pozitif yükümlülüğünü yerine getirmediğini, yeterli tedbirleri almadığını, Ankara'da muhtar pusulalarının diğer pusulalarla aynı zarf içerisine konmasının kanunen geçersiz sayılması hususunun yaklaşık 125.000 oyun geçersiz sayılmasına neden olduğunu, oysa ülke genelinde aynı durumda olan oyların sandık kurullarının inisiyatifiyle geçerli sayıldığını, bu şekilde tutarsız uygulamalara yol açıldığını, YSK'nın aynı konuda yapılan itirazlarda çelişkili kararlar verdiğini, seçimde yapılan usulsüzlükler nedeniyle başvuru Mansur Yavaş'ın seçilmesinin engellendiğini belirterek Anayasa'nın 36. maddesinde tanımlanan adil yargılanma, Anayasa'nın 67. maddesinde yer alan seçme ve seçilme haklarının ve ifade özgürlüğünün ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

3. Anayasa Mahkemesi, Anayasa ve AİHS'in ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesinin mümkün olmadığını ve yerel yönetim seçimlerinin Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 3. maddesi kapsamında olmadığını belirtmiştir.

4. Mahkeme, başvuru konusu olayda, başvuru konusunun ihlal edildiğini ileri sürdüğü Büyükşehir Belediye Başkanlığı seçimleriyle ilgili hakların, Anayasa ile AİHS ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokollerin ortak koruma alanına girmediğini tespit etmiştir.

5. Mahkeme, açıklanan nedenlerle, başvurunun "*konu bakımından yetkisizlik*" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

[Kararın tam metni için web bağlantısı](#)

Karar Bilgileri:

Birinci Bölümün 25/6/2014 tarih ve 2012/855 başvuru numaralı kararı.

Sistematik Kavramlar Dizisi

Adil yargılanma hakkı
Mahkemeye erişim hakkı
Başvuru süreleri

Kararın Özü:

Mahkemeye ulaşmayı aşırı derecede zorlaştıran ya da imkânsız hale getiren uygulamalar mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir. Bununla birlikte dava açma ya da kanun yollarına başvuru için belli sürelerin öngörülmesi, bu süreler dava açmayı imkânsız kılacak ölçüde kısa olmadıkça hukuki belirlilik ilkesinin bir gereğidir ve mahkemeye erişim hakkına aykırılık oluşturmaz. Ne var ki, öngörülen süre koşullarının açıkça hukuka aykırı olarak yanlış uygulanması ya da yanlış hesaplanması nedeniyle kişiler dava açma ya da kanun yollarına başvuru hakkını kullanamamışsa mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini kabul etmek gerekir.

Kararın Özeti:

1. Başvurucu, Aysüt Süt Ürünleri Ltd. Şti. ile bir anlaşma imzalamış ve fabrikanın ihtiyacı olan elektromekanik kapı işini üstlenmiştir. Kapının kurulumu sırasında iskelenin devrilmesi sonucu başvurucu ile iş akdi olan işçi Ali Çatal yaralanmış ve hastaneye kaldırılmıştır. Kazanın etkisi ile Ali Çatal'ın omuriliği kırılmış ve felç olmuştur. Fizik tedavi bölümünde tedavi görürken eşi kendisine ekmek yedirmiş ve yediği ekmek parçalarının akciğerine gitmesi sonucu enfeksiyon kapmış ve yoğun bakıma kaldırılmıştır. Ali Çatal 10/04/2006 tarihinde hayatını kaybetmiştir. Ali Çatal'ın ölümü üzerine Asliye Ceza Mahkemesi nezdinde 2006/295 Esas sayılı dosya ile taksirle ölüme sebebiyet verme suçu nedeniyle kamu davası açılmıştır. Ceza davası devam ederken müteveffa Ali Çatal'ın eşi Perihan Çatal bu olay üzerine başvurucu şirket ve Aysüt Süt Ürünleri Ltd. Şti aleyhine Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) kendisine asaleten oğlu Ömer Mert'e vekâleten tazminat davası açmış ve toplamda 130.000 TL tazminat talep etmiştir. Tanık olarak dinlenen müteveffanın annesi ve babası ile ameliyat olduğu hastanede görevli iki hemşire kazadan sonra müteveffanın ameliyat olduğunu ve durumunun iyiye gittiğini, müteveffanın eşi Perihan Çatal'ın istemediği halde kendisine ekmek yedirmesiyle akciğerinde enfeksiyona sebep olduğunu beyan etmişlerdir. Mahkeme, kusur oranının tespiti için bilirkişi incelemesi yaptırmış, bilirkişi, başvurucu ve Aysüt Süt Ürünleri Ltd. Şti.'nin kusur oranını ayrı ayrı %40, müteveffanın eşi Perihan Çatal'ın kusur oranını ise % 20 olarak tespit etmiştir. Mahkeme, destekten yoksun kalma tazminatı için de bilirkişi raporu istemiş ve bilirkişi raporuyla Perihan Çatal'ın 41.717,85 TL, oğlunun ise 9.166,51 TL tazminat talep etme hakları olduğu tespit edilmiştir. Mahkeme, son duruşmada iş mahkemesi sıfatıyla davaya baktığını belirtmeksizin davanın kısmen kabulü ile müteveffa Ali Çatal'ın eşi ve oğlunun başvurucu ve Aysüt Süt Ürünleri Ltd. Şti.'den tazminat almasına "yasa yolu açık üzere" karar vermiş ve karar davacı ve davalı vekillerinin yüzlerine karşı okunmuştur. Mahkeme,

gerekçeli kararında ise aynı hükmü "8 gün içerisinde Yargıtay Hukuk Dairesine temyiz yolu açık olmak üzere" ibaresiyle kaleme almış ve gerekçeli karar başvurucuya 22/7/2010 tarihinde tebliğ edilmiştir. Mahkeme kararı, tüm davalılar ve davacı tarafından temyiz edilmiştir. Başvurucu vekili 23/7/2010 tarihinde, davacı vekili ise 26/7/2010 tarihinde temyiz başvurusu yapmıştır. Temyiz incelemesini yapan Yargıtay 21. Hukuk Dairesi, başvuru ve davacının temyiz talepleri yönünden temyiz dilekçesinin süre aşımı yönünden reddine, Aysüt Süt Ürünleri Ltd. Şti.'nin temyiz talepleri yönünden ise, kazanın bir iş kazası olup olmadığının ön tespitinin yapılması ve iş kazası olması halinde Sosyal Güvenlik Kurumundan (SGK) alınan tazminatın hükme konu tazminattan mahsubu gerektiği gerekçesiyle Mahkeme kararını bozmuştur. Başvurucu açısından kesinleşen karar başvurucuya 7/11/2012 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucu 9/11/2012 tarihinde Mahkemece hükmedilen tazminatı icra dairesi kasasına ödemiştir.

2. Başvurucu, hakkında açılmış olan maddi ve manevi tazminat davasına bakan Mahkemenin davayı iş mahkemesi sıfatıyla gördüğünün tutanaklarda belirtilmediğini, davanın son duruşmasında verilen kısa kararda da mahkemenin adının 'Acıpayam Asliye Hukuk Mahkemesi' olarak geçtiğini ve sadece 'yasa yolu açık olmak üzere' ifadesi kullanıldığını, daha sonra 22/7/2010 tarihinde tebliğ edilen gerekçeli kararda mahkemenin kararı iş mahkemesi sıfatı ile verdiğini anladığını ve 23/7/2010 tarihinde kararı temyiz etmiş ise de, Yargıtay tarafından İş Mahkemeleri Kanununda yer alan temyiz süresinin 8 gün olduğu belirtilerek temyiz dilekçesinin reddedildiğini; bunun sonucunda adil yargılanma hakkının ve Anayasa'nın 40. maddesi hükmünün ihlal edildiğini ileri sürmüş ve tarafından icra dosyasına yatırılan tazminat parasının aynen dosyada muhafaza edilmesi konusunda tedbir kararı verilmesini, ihlalin giderilmesi için yeniden yargılama yapılmasını, yeniden yargılama yapılmasında hukuki bir yarar bulunmadığı sonucuna varılması halinde ise ihlal sonucunda uğranılan maddi zararın mahkeme masraflarıyla birlikte kendisine ödenmesini talep etmiştir.

3. Anayasa Mahkemesi, dava açma ya da kanun yollarına başvuru için belli sürelerin öngörülmesinin, bu süreler dava açmayı imkânsız kılacak ölçüde kısa olmadıkça hukuki belirlilik ilkesinin bir gereği olduğunu ve mahkemeye erişim hakkına aykırılık oluşturmadığını ancak öngörülen süre koşullarının açıkça hukuka aykırı olarak yanlış uygulanması ya da yanlış hesaplanması nedeniyle kişiler dava açma ya da kanun yollarına başvuru hakkını kullanamamışsa mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini kabul etmek gerektiğini belirtmiştir.

4. Mahkeme, başvuru konusu olayda, davaya iş mahkemesi sıfatıyla bakan asliye hukuk mahkemesinin iş mahkemesi sıfatını dava boyunca kullanmadığını ve kanun yolunu ve süresini belirtmeksizin kararı tefhim ettiğini ve Yargıtay'ın oluşan hukuki belirsizliği dikkate almaksızın başvuru talebini süre yönünden reddettiğini ve bu nedenle başvuru davasını esastan inceleyecek şekilde temyiz yolunu kullanabilmesinin engellendiğini tespit etmiştir.

5. Mahkeme, açıklanan nedenlerle, başvuru Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan ADİL YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE karar vermiştir.

[Kararın tam metni için web bağlantısı](#)

Karar Bilgileri:

İkinci Bölümün 26/6/2014 tarih ve 2012/931 başvuru numaralı kararı.

Sistematik Kavramlar Dizisi

Mülkiyet hakkı

Adil yargılanma hakkı

Silahların eşitliği ilkesi

Yargılama sürecine yasama organının kanunla müdahalesi

Kararın Özü:

Mülkiyet hakkının Anayasa'nın sözüne ve ruhuna uygun biçimde sınırlandırılması, bu kapsamda, Anayasa'nın bütünü dikkate alınmak suretiyle bu hak için öngörülen ek güvencelere riayet edilmesi ve kamu yararı dışındaki amaçlarla sınırlandırılmaması, ayrıca hakkın özüne dokunulmadan ve ölçülülük ilkesine riayet edilerek sınırlandırılması gerekmektedir. Mülkiyet hakkına ilişkin Anayasa Mahkemesi kararlarında söz konusu ölçütler çoğunlukla birlikte uygulanmakta ve bireyin hakkıyla kamu yararı arasında kurulması gereken adil dengeye vurgu yapılmaktadır (AYM, E.1999/33, K.1999/51, K.T. 29/12/1999). Bu noktada, ihlal teşkil ettiği iddia edilen önlemin temelini oluşturan kamu yararı karşısında, bireye düşen fedakârlığın ağırlığı göz önünde bulundurulmalıdır.

Meşru beklenti kategorisinde yer alan hukuksal çıkarların büyük bir kısmına temel olan hukuki güvenlik ve bu ilkenin gerekleri olan öngörülebilirlik ve belirlilik unsurları, kişiye hakka sahip olacağı noktasında objektif olarak makul nedenler sağlayacağı için, öngörülebilirlik niteliğini taşımayan geriye yürür nitelikte hukuki işlemler, lehe olan kararlara ya da işlemlere dayanan meşru beklentilere açık bir müdahale oluşturacaktır.

Meşru beklentiye yönelik müdahale oluşturan düzenlemenin, meşru kabul edilebilmesi bakımından, kamu yararını gerçekleştirme amacını taşıması ve müdahale sonucunda ortaya çıkan yeni durumun ve bozulan yararlar dengesinin, birey açısından tahammül edilemez bir boyuta ulaşmaması gerekir.

Devletin, kendisi taraf olsun ya da olmasın, davanın taraflarından birini diğerine nazaran önemli ölçüde avantajlı hale getiren kanuni düzenlemeler yapması, silahların eşitliği ilkesi ve dolayısıyla yargılamanın hakkaniyete uygun yürütülmesi kuralına aykırılık oluşturur. Bir başka ifadeyle yasama organının, yargılamadaki taraflardan birinin lehine sonuç doğuracak şekilde kanun çıkarttığı durumlarda, davanın taraflarının eşit konumda olduğu söylenemez. Bunun için, yargısal süreci etkilediği iddia edilen düzenlemenin taraflardan birinin davadaki başarı şansını önemli ölçüde azaltması, ortaya çıkan bu sonuç ile kanuni düzenleme arasında bir illiyet bağı bulunması ve bu illiyet bağı kesen veya zayıflatan başka etken ortaya çıkmamış olması gerekir.

Özetle, yasama müdahalesi ile ilgili olarak silahların eşitliği güvencesi değerlendirilirken, yapılan müdahalenin yargılamanın taraflarından birinin konumunda, diğer tarafa nazaran orantısız ve açık bir dengesizlik veya dezavantaj oluşturup oluşturulmadığının tespit edilmesi gerekmektedir.

Kararın Özeti:

1. Başvurucu, Vakıflar Bankası Türk Anonim Ortaklığında (Banka) çalıştığı süre zarfında, 506 sayılı Kanun'un geçici 20. maddesi uyarınca kurulmuş bulunan T. Vakıflar Bankası T.A.O. Memur ve Hizmetlileri Emekli Sağlık Yardım Sandığı Vakfına (Vakıf) ödediği primler karşılığında 27/6/1995 tarihinde emekliliğe hak kazanmış olup, hâlihazırda adı geçen sandıktan emekli aylığı almaktadır. Vakıf, üyelerine yapacağı yardımın miktarını ve dolayısıyla emekli aylıklarına ilişkin artışları, Vakıf Senedi'nde yazılı hükümler çerçevesinde tek taraflı olarak belirlemekte olup, bunun 506 sayılı Kanunla belirlenmiş asgari standardın altına düşmemesi gerekmektedir. Sandık üyeleri, yapılan artışların 506 sayılı Kanun'un geçici 20. maddesine uygun bir şekilde yapılmadığı gerekçesiyle Vakıf aleyhine iş mahkemeleri önünde alacak davaları açmışlardır. Bu davalar sonucunda 506 sayılı Kanun'un geçici 20. maddesinin nasıl anlaşılıp uygulanacağı konusunda bir yargısal içtihat yerleşmiştir. 1/7/2002 tarihinden 2005 yılının sonuna kadar başvurusunun emekli aylığında artış yapılmamıştır. Başvurucu bu nedenle Ankara 4. İş Mahkemesinde (İş Mahkemesi) Vakıf aleyhine 30/1/2009 tarihinde açtığı alacak davası ile "*eksik ödenen yaşlılık aylıklarının tespit edilerek davalıdan tahsiline karar verilmesini*" talep etmiştir. Bilirkişi tarafından İş Mahkemesine sunulan 13/1/2011 tarihli raporda, başvuru ile ilgili olarak 1/6/2002 - 1/1/2009 tarihleri arasındaki toplam eksik ödemenin 35.103,59 TL olduğu tespit edilmiştir. 13/2/2011 tarih ve 6111 sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması İle Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ve Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 53. maddesiyle 506 sayılı Kanun'un geçici 20. maddesine eklenen beşinci fıkra ile aynı maddenin sandık emeklilerine yapılacak yardımların düzenlendiği birinci fıkrasının (b) bendinin uygulanmasında, yardımların sağlanması ve bağlanması yönünden alt sınırın belirlenmesinde muadil miktar karşılaştırmasının esas alınacağı, bunun mevcut davalara da uygulanacağı düzenlenmiştir. İş Mahkemesi, 8/3/2012 tarih ve E.2009/125, K.2012/517 sayılı kararı ile 6111 sayılı Kanun'un 53. maddesi ile 506 sayılı Kanun'un geçici 20. maddesine eklenen fıkradaki düzenleme nedeniyle başvurusunun davasını reddetmiştir. Başvurusunun temyiz yoluna başvurusu üzerine dosyayı inceleyen Yargıtay 10. Hukuk Dairesi, kararın "*düzeltilerek onanmasına*" karar vermiştir.

2. Başvurucu, yüksek miktarda prim ödemesine rağmen daha düşük miktarda prim ödeyenlerle aynı miktarda emekli aylığı almak zorunda bırakıldığını, bu çerçevede 6111 sayılı Kanun'un 53. maddesi ile 506 sayılı Kanun'un geçici 20. maddesine eklenen fıkra ile Vakfa ödediği primlere el konulduğunu ve belirtilen kanuni düzenlemenin devam eden davalara da uygulanmasına ilişkin hükmünün İş Mahkemesinde açtığı alacak davasının dayanağı olan ve lehine olan Yargıtay içtihatlarını uygulanamaz hale getirdiğini, sonradan çıkarılan Kanunla devam eden yargı sürecine müdahale edildiğini, sonuç itibarıyla kendisinden tahsil edilen primlerin yarısının emekli aylığına yansıtılmadığını belirterek Anayasa'da güvence altına alınan adil yargılanma, mülkiyet ve sosyal güvenlik haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştü, anılan Kanun hükmünün iptali ve tazminat taleplerinde bulunmuştur.

Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiği İddiası Yönünden

3. Anayasa Mahkemesi, mülkiyet hakkı kapsamında meşru beklentiye yönelik müdahale oluşturan düzenlemenin, meşru kabul edilebilmesi bakımından, kamu yararını gerçekleştirme amacını taşıması ve müdahale sonucunda ortaya çıkan yeni durumun ve

bozulan yararlar dengesinin, birey açısından tahammül edilemez bir boyuta ulaşmaması gerektiğini belirtmiştir.

4. Mahkeme, başvuru konusu olayda, 506 sayılı Kanun'un geçici 20. maddesinde değinilen alt sınırın belirlenmesinde, davalı Vakfın bağladığı aylıklara yapılan artış oranlarının, SGK sigortalılarına bağlanan yaşlılık aylıklarına yapılan artış oranları ile karşılaştırılması suretiyle tespit edilmesi gereğini, yardımların sağlanması ve bağlanması yönünden alt sınırın belirlenmesinde muadil miktar karşılaştırmasının esas alınması şeklinde değiştiren kanuni düzenleme neticesinde başvurucunun, büsbütün emekli aylığından veya aylık miktarının belirli bir asgari standardın altına düşmemesine ilişkin güvenceden mahrum bırakılmış olmadığını, yalnızca kanunda öngörülen alt sınırın belirlenmesinde, SGK sigortalılarına bağlanan yaşlılık aylıklarına yapılan artış oranları ile karşılaştırılma ölçütü yerine, muadil miktar karşılaştırması esasının getirildiğini, bu durumun da meşru beklentisine konu olan eksik ödemelere ilişkin alacağın başvurucuya ödenmemesi ile sınırlı bir sonuç doğurduğu, bu çerçevede, yukarıda ifade edilen zorlayıcı nitelikte kamu yararı amacına dayanan düzenlemenin, başvurucuyu ağır ve tahammül edilemez bir yük altına sokmadığını, müdahalenin amacı ile başvurucuya yüklenen külfetin orantılı olduğunu tespit etmiştir.

5. Mahkeme, açıklanan nedenlerle, başvuruya konu müdahale sonucunda, Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edilmediğine karar vermiştir.

Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiği İddiası Yönünden

3. Anayasa Mahkemesi, Devletin, kendisi taraf olsun ya da olmasın, davanın taraflarından birini diğerine nazaran önemli ölçüde avantajlı hale getiren kanuni düzenlemeler yapmasının, silahların eşitliği ilkesi ve dolayısıyla yargılamanın hakkaniyete uygun yürütülmesi kuralına aykırılık oluşturacağını, bir başka ifadeyle yasama organının, yargılamadaki taraflardan birinin lehine sonuç doğuracak şekilde kanun çıkarttığı durumlarda, davanın taraflarının eşit konumda olduğunun söylenemeyeceğini bunun için, yargısal süreci etkilediği iddia edilen düzenlemenin taraflardan birinin davadaki başarı şansını önemli ölçüde azaltması, ortaya çıkan bu sonuç ile kanuni düzenleme arasında bir illiyet bağı bulunması ve bu illiyet bağına kesen veya zayıflatan başka etken ortaya çıkmamış olması gerektiğini ayrıca yasama müdahalesi ile ilgili olarak silahların eşitliği güvencesi değerlendirilirken, yapılan müdahalenin yargılamanın taraflarından birinin konumunda, diğer tarafa nazaran orantısız ve açık bir dengesizlik veya dezavantaj oluşturup oluşturulmadığının tespit edilmesi gerektiğini belirtmiştir.

4. Mahkeme, başvuru konusu olayda, yasamanın müdahalesinin taraflar arasında yargılama başladıktan sonra gerçekleştiğini ve davanın esasına ilişkin sonucu belirlediğini, müdahale sonucunda başvurucunun davayı kazanmasının imkânsız hale geldiğini, oysa dava açıldığı zaman yerleşik içtihat çerçevesinde başvurucunun davayı kazanmasının kuvvetle muhtemel olduğunu, bu çerçevede öngörülebilir olmayan müdahalenin meşru kabul edilemeyeceğini, müdahale sonucunda davalı Vakfın, başvurucuya nazaran önemli ölçüde avantajlı hale geldiğini, bu şekilde yararlar dengesinin kendisine katlanması zor külfetler yüklenen başvurucu aleyhine bozulduğunu ve bu durumun silahların eşitliği hakkına yönelik orantısız bir müdahale oluşturduğunu tespit etmiştir.

5. Mahkeme, açıklanan nedenlerle, başvurusunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan ADİL YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİNE karar vermiştir.

[Kararın tam metni için web bağlantısı](#)

Karar Bilgileri:

Birinci Bölümün 25/6/2014 tarih ve 2013/1276 başvuru numaralı kararı.

Sistemik Kavramlar Dizisi

Kabul edilemezlik nedenleri

Başvuru yollarının tüketilmemiş olması

Kararın Özeti:

Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, ikincil nitelikte bir hukuk yoludur. Bu nedenle, kanunlarda yer alan idari ve yargısal başvuru yollarının bireysel başvurudan önce tüketilmiş olması gerekir.

Kararın Özeti:

1. Başvurucu Ahmet Kenan Evren 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın ilgili hükümlerine göre sırasıyla Milli Güvenlik Konseyi Başkanı, Devlet Başkanı ve yedinci Cumhurbaşkanıdır. Başvurucu Ali Tahsin Şahinkaya Anayasa'ya göre önce Milli Güvenlik Konseyi Üyesi ardından Cumhurbaşkanlığı Konseyi Üyesidir. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının iddianesiyle, 2/1/1980 tarihinde ve 12/9/1980-6/12/1983 tarihleri arasında anayasayı ihlal suçunu işledikleri iddiasıyla başvuru hakkında kamu davası açılmıştır. Başvuru tarihi itibarıyla Ağır Ceza Mahkemesinin dosyasında görülmekte olan yargılama kapsamında başvuru, iddianemenin ve kamu davasının "erk yokluğu/yetkisizlik" nedeniyle hukuken yok hükmünde olduğunun tespitine karar verilmesini istemiş, Ağır Ceza Mahkemesi bu talebi reddetmiştir. 6/3/2014 tarihinde yürürlüğe giren 21/2/2014 tarih ve 6526 sayılı Terörle Mücadele Kanunu ve Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'la yapılan değişiklikler nedeniyle 10/3/2014 tarihinde Ankara 12. Ağır Ceza Mahkemesi, mahkemenin görevinin sona ermesi nedeniyle dosyanın devrine karar vermiştir. Bu aşamadan sonra yargılamanın yürütüldüğü Ankara 10. Ağır Ceza Mahkemesi 18/6/2014 tarihinde başvuru kapsamındaki suç kapsamında müebbet hapis cezasıyla cezalandırılmalarına karar vermiştir.

2. Başvurucular, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin anayasal düzeni hukuki dayanağını Anayasa'dan aldığından, Anayasa hükümlerinin konusu olan eylem ve işlemlerin aynı zamanda hukuka aykırı ve suç olamayacağını, kurulu iktidarın kendisini kuran kurucu iktidarı bu kapsamdaki eylemlerinden dolayı yargılama yetkisinin bulunmadığını, bu nedenle yapılan soruşturma ve açılan davanın hukuken varlığının kabul edilemeyeceğini, Cumhurbaşkanına uyarı mektubu verilmesi eylemi yönünden ayrıca dava zaman aşımının gerçekleştiğini, davayla ilgisi olmayan hususların ve yakınlarının kişisel bilgilerinin araştırıldığını ve kamuya açıklandığını belirterek, maddi ve manevi varlığı koruma hakkı, kişisel verilerin korunması hakkı, adil yargılanma hakkı kapsamında kendini suçlandırmama ve davasız yargılanmama hakkı ile suç ve cezaların kanuniliği ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüşler, soruşturma ve kovuşturmayla ilişkin tüm işlemlerin yok hükmünde olduğuna karar verilmesini talep etmişlerdir.

3. Anayasa Mahkemesi, bireysel başvurunun, ikincil nitelikte bir hukuk yolu olduğunu bu nedenle, kanunlarda yer alan idari ve yargısal başvuru yollarının bireysel başvurudan önce tüketilmiş olması gerektiğini hatırlatmıştır.

4. Mahkeme, başvuru konusu olayda, başvurucular hakkında isnat edilen suçla ilgili henüz kesin bir yargısal karar verilmediğini ve başvurucuların iddialarının incelenmesine ilişkin yargısal başvuru yollarının tüketilmediğini tespit etmiştir.

5. Mahkeme, açıklanan nedenlerle, başvurunun "*başvuru yollarının tüketilmemiş olması*" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

[Kararın tam metni için web bağlantısı](#)

Karar Bilgileri:

Birinci Bölümün 30/6/2014 tarih ve 2013/5574 başvuru numaralı kararı.

Sistemik Kavramlar Dizisi

Kabul edilemezlik nedenleri

Açıkça dayanaktan yoksunluk

Maddi ve manevi varlığını koruma hakkı

Kararın Özü:

Anayasa'nın 17. ve Sözleşme'nin 8. maddesi esas olarak kamu görevlilerinin keyfi müdahalelerine karşı bireyi korumayı amaçlasa da söz konusu maddeler sadece devletin bu tür müdahalelerde bulunmasından kaçınmasını sağlamayı amaçlamamaktadır. Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrasında mündemiç negatif yükümlülüğe, bireyin maddi ve manevi varlığına etkin bir saygının sağlanması için gerekli pozitif yükümlülükler eklenebilir. Bu yükümlülükler, kişilerin birbirleri ile olan ilişkilerini de kapsayacak şekilde, kişisel itibarının korunmasını isteme hakkına saygının güvence altına alınması amacıyla bir takım tedbirler alınmasını gerektirebilir. Bu tedbirlere, kişisel itibarın üçüncü kişilerin müdahalelerine karşı korunması hususunda da başvurulabilir.

Bireysel başvurunun ihtilaflı makale veya haberi yayımlamış olan gazete tarafından Anayasa'nın 26. ve 28. maddelerine dayanılarak yapılmış olması ile bu haber veya makaleye konu olan kişi tarafından Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrasına dayanılarak yapılmış olmasına göre değişmez. Gerçekte bu hakların her ikisi prensip olarak eşit bir saygıyı hak etmektedirler.

Yargı mercilerinin bu iki hak arasında Anayasa Mahkemesi içtihadında ortaya konulan kriterlere uygun bir şekilde bir denge kurmaları gerekir. Basın özgürlüğü ve bu kapsamda düşünceyi açıklama ve yayma özgürlüğü ile itibarın korunması hakkı arasında bir denge kurulmasıyla ilgili olarak uygulanabilecek olan kriterler açısından, birinci temel unsur, haber, makale veya fotoğrafların basında çıkmasının kamu yararına yönelik bir tartışmaya yapacağı katkıdır. Hedef alınan kişinin rol ve fonksiyonu ve haber, yazı, röportaj ve/veya fotoğrafa konu faaliyetin niteliği bir önceki kriterle bağlantılı önemli başka bir kriter oluşturmaktadır. Burada sıradan bireyler ile kamusal şahıs ya da siyasi kişilik olarak kamusal alanda hareket eden bireyleri ayırmak yerinde olur. Kamu tarafından tanınmayan bir kişi kişisel itibarına saygı gösterilmesini isteme hakkına ve özel hayat hakkına ilişkin özel bir korumadan yararlanmayı talep edebilirken, kamu tarafından tanınan bireyler için bu derecede bir koruma söz konusu değildir. Mesela resmi bir görevi yerine getiren siyasi kişilikler hakkında demokratik toplumdaki bir tartışmaya katkı sunabilecek olaylardan bahseden bir haber ile böyle bir görev yerine getirmeyen bir kişinin özel hayatıyla ilgili detaylar üzerine yapılan bir haber, bir tutulamaz.

Anılan birinci durumda basının rolü basının bir demokraside kamu yararı bulunan konularda bilgi ve fikir iletme yükümlülüğü olan "bekçi köpeği" fonksiyonuyla örtüşüyorsa da, ikinci durumda bu rol tali önemdedir. Aynı şekilde kamunun bilgilenme hakkı, kamuda tanınan kişilerin, kamu görevlilerinin ve özellikle de siyasi kişiliklerin, özel hayatlarının çeşitli boyutlarına belli bazı durumlarda üstün gelebilse de, yayımlanan haberler ile onlara eşlik eden fotoğraf ve yorumların bu kişilerin sadece özel hayatlarıyla ilgili detaylar hakkında olması ve belli bir kesimin bu konudaki merakını gidermek dışında bir amaç taşımaması durumunda, ilgili

kişiler belli bir üne sahip olsalar bile, böyle bir üstün gelme durumundan bahsedilemez. Bu en sondaki durumda ifade özgürlüğünün daha dar yorumlanması gerekir.

Düşünceyi açıklama ve yayma özgürlüğü ve basın özgürlüğü ile başkalarının şöhret ve itibarlarının korunmasının çatışması halinde, eğer şöhreti söz konusu olan kişi kamu görevlisi ise dengeleme sırasında bu kişinin üstlendiği kamu görevi göz önüne alınmalıdır. Bununla birlikte, kamu görevlilerinin siyasetçilerde olduğu gibi her türlü söylemlerini yakın denetime açtıkları da söylenemez. Kamu görevlilerinin, görevlerini hakkıyla yerine getirebilmeleri için kamu güvenine sahip olmaları gerekir ki bu da ancak onları asılsız suçlamalara karşı korumakla sağlanabilir.

İlgili kişinin haber veya yazının yayımlanmasından önceki davranışı ya da ihtilafli bilgilerin daha önce yayımlanmış olup olmaması da dikkate alınacak unsurlar içinde yer almaktadır.

Bir gazetede haberin, röportajın, fotoğrafın veya makalenin yayımlanma şekli ve hedef alınan kişinin orada sunulma biçimi de değerlendirmelerde göz önüne alınmalıdır. Ayrıca haberin, ulusal veya yerel, tirajı az veya çok bir gazetede yayımlanmış olmasına göre, yayım genişliği de önemli olabilir.

Son olarak, haber veya makalenin yayımlanma şartlarının, söz konusu haberde yer alan olayların geçtiği dönemde ülkede meydana gelen olaylar ışığında değerlendirilmesi gerekir. Aynı zamanda hedef alınan kişi bakımından müdahalenin başka bir ifadeyle haberin yayımlanmasının etkilerinin niteliğini ya da ağırlığını göz önünde bulundurmak gerekir.

Kararın Özeti:

1. Yaklaşık 20 yıldır ve ulusal düzeyde yayımlanan Yeni Şafak Gazetesinin 19/2/2010 tarihli nüshasında, o tarihten önce Erzincan Cumhuriyet Başsavcısı olan başvuru kastedilerek, "Savcı Boğazına Kadar Batmış" başlığı altında yayım yapılmıştır. Gazetenin birinci sayfasında "Savcı Boğazına Kadar Batmış" başlığı kullanılmış ve altında "HSYK' nın yargı darbesiyle görevden aldığı Başsavcı Osman Şanal, Ergenekon'a üye olmak suçlamasıyla tutuklanan Savcı İlhan Cihaner'le ilgili şok bilgilere ulaştı. Jandarma ve MİT mensupları, Cihaner'in başkanlığında cemaatlere komplo için bir araya geldi" şeklinde başvurucuya bazı suçlamalar yöneltilmiştir. Haberin devamı gazetenin 11. sayfasında yer almakta ve yaklaşık bir tam sayfayı kaplamaktadır. Sayfanın başında büyük puntolarla "Çiçek'le kahvaltıda sonra düğmeye bastı" başlığı tercih edilmiştir. Daha sonra başlığın altında "Ergenekon'a üye olmak suçlamasıyla tutuklanan Başsavcı İlhan Cihaner'in, 'İrtica ile Mücadele Eylem Planı'nda imzası bulunan Albay Çiçek'le orduvinde bulunduğu ortaya çıktı. Cihaner görüşmeden yaklaşık 2 ay sonra 2007'de cemaatlere yönelik başlattığı soruşturmayı 16 ili kapsayacak şekilde genişletme kararı aldı" ifadelerine yer verilmiştir. Başvuru, bu haber nedeniyle kişilik haklarına saldırıda bulunduğu iddiasıyla tazminat davası açmıştır. Asliye Hukuk Mahkemesi, yazının basın özgürlüğünün sınırlarını aşmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar vermiştir. Başvurucunun temyizi üzerine karar, Yargıtayca onanmıştır.

2. Başvuru, başvuruya konu haberin yayınlandığı tarihte gazetenin sahibinin de içerisinde olduğu bazı kişiler aleyhine ceza soruşturması yürüttüğünü, bu sebeple kendisi aleyhine mesleki itibarını ve kişilik haklarını hedef alan yayınlar yapıldığını, ayrıca, 12/9/2010 tarihinde yapılan Anayasa değişikliği referandumundan sonra Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunda değişiklikler yapıldığını, yargının bağımsızlık ve tarafsızlığının zarar gördüğünü iddia etmiştir. Başvuru, açtığı tazminat davasının bağımsız ve tarafsız

olmayan bir mahkemede, iki celse süren bir yargılama sonucunda ve Yargıtayın emsal nitelikteki kararlarına aykırı olarak reddedilmesi nedeniyle Anayasa'nın 36. maddesinde yer alan adil yargılanma hakkının; kararın gerekçesinin yetersiz olması nedeniyle Anayasa'nın 141. maddesinin ve gazetede yayınlanan yazının kişilik haklarına zarar vermesi nedeniyle Anayasa'nın 17. maddesinin ihlal edildiğini iddia etmiştir.

Bağımsız ve Tarafsız Mahkemede Yargılanma Hakkının İhlali İddiası Yönünden

3. Anayasa Mahkemesi, başvuru konusu olaylarla ilgili delilleri sunmak suretiyle olaylar hakkındaki iddialarını ve dayanılan Anayasa hükmünün kendilerine göre ihlal edildiğine dair açıklamalarda bulunarak iddialarını kanıtlamanın başvuruçuya düştüğünü hatırlatmıştır.

4. Mahkeme, başvuru konusu olayda, HSYK seçimleri ve HSYK'nın işlemleri ile İlk Derece Mahkemesinin bağımsız ve tarafsız olmadığı iddiaları arasında bir ilişki kurulamadığını; sübjektif veya objektif esaslar doğrultusunda İlk Derece Mahkemesinin bağımsızlığını ve tarafsızlığını kuşkuyla hâle koyacak bir durum tespit edilemediğini ve yargılamanın bağımsız ve tarafsız olmadığına ilişkin herhangi bir husus da bulunmadığını tespit etmiştir.

5. Mahkeme, açıklanan nedenlerle, ileri sürülen ihlal iddialarının başvuruçudan tarafından kanıtlanamamış olması nedeniyle, başvurunun bu kısmının "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

Kişinin Maddi ve Manevi Varlığını Koruma Hakkının İhlali İddiası Yönünden

3. Anayasa Mahkemesi, kamusal bir tartışma bağlamında ve yayımlanan yazılar nedeniyle eleştirilmiş olsa bile bir kişinin itibarı, kişisel kimliğinin ve manevi bütünlüğünün bir parçasını oluşturacağını ve Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrasının korumasından faydalanacağını, yargı mercilerinin ifade özgürlüğü ve itibarın korunması hakkı arasında Anayasa Mahkemesi içtihadında ortaya konulan kriterlere uygun bir şekilde bir denge kurmaları gerektiğini belirtmiştir.

4. Mahkeme, başvuru konusu olayda, başvuruçunun, olayların meydana geldiği dönemde uzunca bir süre kendisi hakkında eleştiriler içeren yazıların hedefi olduğunu ancak somut başvuruya konu yazının, o dönemde Erzincan Cumhuriyet Başsavcısı olan başvuruçunun görevine ilişkin değil hakkında yürütülen ve şüphelisi olduğu bir soruşturma kapsamında tutuklanmasına neden olan olaylara ilişkin bir haber yazısı olduğunu ve ne başvuruçunun sahsına hakaret içermekte, ne ona karşı şiddeti teşvik etmekte ve ne de başvuruçunun yargı görevini engellemekte olduğunu ve yargı mercilerinin farklı çıkarları dengelerken sahip oldukları takdir payları da dikkate alındığında, Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrasında yer alan pozitif yükümlülüklerle uyulduğunu tespit etmiştir.

5. Mahkeme, açıklanan nedenlerle, ANAYASA'NIN 17. MADDESİNİN BİRİNCİ FIKRASININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE karar vermiştir.

[Kararın tam metni için web bağlantısı](#)

Karar Bilgileri:

Birinci Bölümün 8/9/2014 tarih ve 2014/13675 başvuru numaralı kararı.

Sistemik Kavramlar Dizisi

Kabul edilemezlik nedenleri

Konu bakımından yetkisizlik

Siyasi parti kongreleri

Kararın Özü:

Bir siyasi partinin kongresinin hukuka aykırı şekilde yapıldığı yönündeki iddiası yasama organının seçimi ile ilgili olmadığından Anayasa ve AİHS'in ortak koruma alanında yer almamaktadır.

Kararın Özeti:

1. Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, 10/8/2014 tarihinde 12. Cumhurbaşkanı seçilmiş, buna ilişkin mazbata Yüksek Seçim Kurulu (YSK) tarafından 15/8/2014 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Başkanlığına verilmiştir. Cumhurbaşkanı seçimi sonuçları yayımlanmak üzere Başbakanlığa gönderilmiş, ancak sonuçlar başvuru tarihi itibarıyla Resmi Gazete'de yayımlanmamıştır. Başvurucu, 18/8/2014 tarihinde Çankaya 4. İlçe Seçim Kuruluna başvuruda bulunarak, Recep Tayyip Erdoğan'ın 10/8/2014 tarihinde 12. Cumhurbaşkanı olarak seçilmekle parti genel başkanlığının boşaldığını ve ilgili mevzuat uyarınca Adalet ve Kalkınma Partisi Olağanüstü Kongresinin 27/8/2014 tarihinde yapılmasının hukuka aykırı olduğunu belirterek kongre işlemlerinin durdurulmasına karar verilmesini istemiştir. Çankaya 4. İlçe Seçim Kurulu, 19/8/2014 tarih ve 2014/185 sayılı kararıyla başvuruyu reddetmiştir.

2. Başvurucu, Recep Tayyip Erdoğan'ın 10/8/2014 tarihinde Cumhurbaşkanı seçildiğini ve buna ilişkin mazbatanın YSK tarafından 15/8/2014 tarihinde TBMM Başkanlığına verildiğini, 15/8/2014 tarihi itibarıyla Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın Adalet ve Kalkınma Partisi Genel Başkanlığı görevinin hukuken sona erdiğini, bu nedenle de ilgili mevzuat uyarınca Adalet ve Kalkınma Partisi 1. Olağanüstü Kongresinin 27/8/2014 tarihinde yapılmasının hukuka aykırı olduğunu, buna ilişkin başvurduğu ilçe seçim kurulundan bir sonuç alamadığını belirterek Anayasa'da güvence altına alınan siyasi faaliyette bulunma hakkı ile insan haklarına saygılı, demokratik bir hukuk devletinde yaşama hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştü ve kongre işlemlerinin durdurulmasına karar verilmesini istemiştir.

3. Anayasa Mahkemesi, Anayasa ve AİHS'nin ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesinin mümkün olmadığını ve Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 3. maddesinin koruduğu siyasi hakkın, doğrudan yasama organının seçimi ile ilgili olduğunu belirtmiştir.

4. Mahkeme, başvuru konusu olayda, üyesi olduğunu belirttiği bir siyasi partinin kongresinin hukuka aykırı şekilde yapıldığı yönündeki iddiası yasama organının seçimi ile ilgili olmadığından Anayasa ve AİHS'in ortak koruma alanında yer almadığını tespit etmiştir.

5. Mahkeme, açıklanan nedenlerle, başvurunun "*konu bakımından yetkisizlik*" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

[Kararın tam metni için web bağlantısı](#)